

Tilinpäätös 2023

Hyväksyntä:

Sisällys

1 Toimintakertomus	3
1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	3
1.1.1 Hyvinvointialuejohtajan katsaus	3
1.1.2 Hyvinvointialueen hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	4
Johtoryhmä	9
1.1.3 Olennaiset muutokset hyvinvointialueen toiminnassa ja taloudessa	11
1.1.4 Hyvinvointialueen henkilöstö	12
1.1.5 Ympäristöasiat	14
1.1.6 Muut ei-taloudelliset asiat	15
1.1.7 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	15
1.1.8 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	17
1.2 Hyvinvointialueen sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja riskienhallinnan järjestäminen ...	20
1.2.1 Sisäisen valvonnan järjestäminen	21
1.2.2 Sisäinen tarkastus	21
1.2.3 Riskienhallinnan järjestäminen	21
1.2.4 Keskeiset johtopäätökset ja sisäisen valvonnan kehittäminen taloussuunnittelukaudella	22
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	23
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	23
1.3.2 Toiminnan rahoitus	24
1.3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset	25
1.3.4 Kokonaistulot ja -menot	27
1.4 Hyvinvointialuekonsernin toiminta ja talous	28
1.4.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	28
1.4.2 Konsernin toiminnan ohjaus	28
1.4.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	28
1.4.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	29
1.4.5 Konsernivalvonnan järjestäminen	29
1.4.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	30
1.5 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet	33
1.5.1 Asiaa koskeva sääntely	33
1.5.2 Tilikauden tuloksen käsittely	33
1.5.3 Talouden tasapainottamistoimenpiteet	33
2 Talousarvion toteutuminen	34
2.1 Seurantaa koskeva sääntely	34
2.2 Tavoitteiden toteutuminen	34
2.3 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	34

2.4 Käyttötalouden toteutuminen	35
2.4.1 Hyvinvointialueen johdon hallinto	37
2.4.2 Järjestämisen tuki	37
2.4.3 Tuotannon hallinto- ja tukipalvelut	42
2.4.4 Terveyden- ja sairaanhoidon palvelut.....	49
2.4.5 Akuuttihoidon ja pelastuksen palvelut	56
2.4.6 Sosiaali- ja perhepalvelut	59
2.4.7 Ikäihmisten palvelut.....	67
2.5 Tuloslaskelmaosan toteutuminen	70
2.6. Rahoitusosan toteutuminen	71
2.7 Valtion rahoituksen erittely.....	71
2.8 Investointien toteutuminen.....	72
2.9 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta.....	73
3 Tilinpäätöslaskelmat	74
3.1 Tuloslaskelma	74
3.2 Rahoituslaskelma	75
3.3 Tase	76
3.4 Konsernilaskelmat	78
4 Liitetiedot	81
5 Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä.....	95

1 Toimintakertomus

1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Hyvinvointialuejohtajan katsaus

Hyvinvointialueen ensimmäistä varsinaista toimintavuotta leimasivat uuden organisaation käynnistymiseen liittyvä uuden organisaation toimintojen vakiinnuttaminen sekä valtion rahoituksen alimittaisuus. Organisaation toiminnan uusien toimintamallien sisäänajo aiheutti osittain hämmennystä vanhojen ja uusien toimintatapojen taitekohdassa. Organisaation taitekohta tarjoaa mahdollisuuden luopua epätarkoituksenmukaisista toimintatavoista ja luoda uutta toimintakulttuuria. Kainuun hyvinvointialue on kooltaan mittava, julkinen ja poliittisesti johdettu organisaatio. Toimintatapojen ja kulttuuriin muuttaminen on monitahoinen ja iso tehtävä. Muutostyö on aloitettu ja siitä on nähtävissä alustavia tuloksia toiminnan avoimuudessa, johtamisessa ja päätöksenteossa.

Toiminnan alirahoitus kiteytyi alun perin siihen, että talousarvio valmisteltiin noin 33 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Talousarvio valmisteltiin pääosin edeltävän organisaation toimesta, joka osaltaan vähensi budjetoinnin osumatarkkuutta. Toimintavuoden aikana alijäämäennuste tarkentui talouden seurannan myötä ja realisoitui ennakoitua alemmalle tasolle. Lopullinen alijäämä on n. 19,3 miljoonaa euroa. Asukaskohtainen alijäämä on noin 270 euroa/asukas, joka on kansallista keskitasoa. Tulosta voidaan pitää lähtökohtaan nähden kohtuullisena.

Alkuperäistä lähtökohtaa parempaan tulokseen pääsemiseksi on toteutettu monia eri tasoisia toimia. Järjestämissuunnitelma pitää sisällään monia palvelurakenteeseen ja järjestämistapoihin liittyviä toimia. Pääosa niistä vaikuttaa pitemmällä tähtäimellä. Talouden vertailukelpoisesti keskimääräiseen tulokseen on vaikuttanut toimialueiden monet menokasvua alentaneet toimenpiteet.

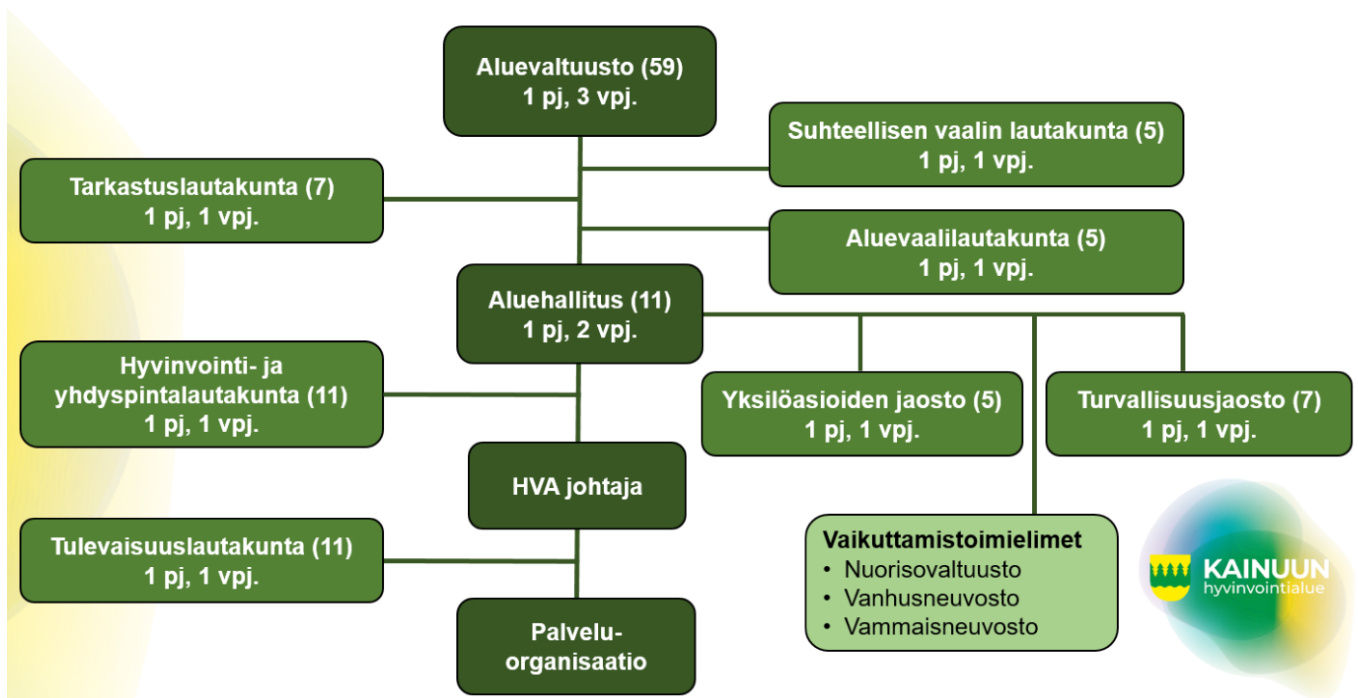
Jukka Lindberg

hyvinvointialuejohtaja

1.1.2 Hyvinvointialueen hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Kainuun hyvinvointialueen organisaatorakenne

Aluevaltuusto

Lukkari Anne, pj.	kesk.
Kemppainen Anne, 1.vpj.vihr.	
Enroth Paavo, 2. vpj.	kok.
Korhonen Hannu, 3. vpj.	30.11.2023 alkaen ps.
Polvinen Mikko, (3. vpj. 30.11.2023 saakka)	ps.
Aavakare Eila	ps.
Ahonen Esa	kesk.
Alakurtti Sari	vihr.
Arffman Pasi	ps.
Granqvist Pertti	vas.
Halonen Auli	kok.
Härkönen Raimo	kesk.
Hatva Teuvo	kesk.
Heikkinen Matti	kok.
Heikkinen Tea	ps.
Helttunen Erja	kesk.
Huotari Heikki	kesk.
Huttu-Juntunen Terttu	vas.
Immonen Marjatta	kesk.
Kangasharju Marjo	sdp
Karjalainen Minna	kok.
Karjalainen Saara	vas.
Kemppainen Katja	kesk.
Kemppainen Tuovi	kesk.
Keränen Silja	vihr.
Kettunen Tuomas	kesk.

Kilpeläinen Pasi	ps.
Kilpeläinen Sami	kd.
Kinnunen Eveliina	kesk.
Korhonen Aimo	kesk.
Korhonen Hannu	ps.
Korhonen Jouko	vas.
Kortelainen Miikka	vas.
Kyllönen Jaakko	kok.
Kyllönen Merja	vas.
Kyllönen Tiina	sdp.
Lukkarinen Seija	kesk.
Mikkola Jaakko	kd.
Moilanen Heli	kesk.
Mulari Matti	kesk.
Myllylä Raili	vas.
Mäkinen Airi	kok.
Nyman Markku	kesk.
Ohtonen Helena	sdp.
Oikarinen Markku	sdp.
Oikarinen Paavo	kesk.
Partanen Minna	ps.
Peltola Harri	kesk.
Pihlajamaa Sami	ps.
Piirainen Raimo	sdp.
Rimpiläinen Anni	kesk.
Räisänen Aki	vas.
Seppänen Riikka	sdp.
Seppänen Sakari	kesk.
Sistonen Toivo	kok.
Sorri Johanna	kesk.
Suutari Hannu	kok.
Tolonen Aaro	kesk.
Veteläinen Milla	kesk.
Virtanen Kirsi	vas.

Aluevaltuusto kokoontui viralliseen kokoukseen vuoden 2023 aikana kahdeksan (8) kertaa.

Aluehallitus

(varajäsen)

Huotari Heikki, pj.	(Moisanen Kirsi)
Moilanen Heli, 1. vpj.	(Nyman Seppo)
Oikarinen Markku, 2. vpj.	(Piirainen Raimo)
Ahonen Esa	(Immonen Marjatta)
Heikkinen Tea, 30.11.2023 alkaen	
Tuomela Marika 30.11.2023 saakka	(Pihlajamaa Sami, 30.11.2023 alkaen, Korhonen Hannu 30.11.2023 saakka)
Helttunen Erja	(Korhonen Marja-Leena)
Kortelainen Miikka	(Tiainen Anja, 19.6.2023 alkaen, Kyllönen Merja 19.6.2023 saakka, Mikkola Jaakko 27.2.2023 saakka)
Kyllönen Merja, 19.6.2023 alkaen	
Karjalainen Saara 19.6.2023 saakka	(Myllylä Raili)
Mäkinen Airi	(Seppänen Juhani)
Peltola Harri	(Oikarinen Paavo)
Räisänen Aki	(Huttu-Juntunen Terttu)

Aluehallitus kokoontui viralliseen kokoukseen vuoden 2023 aikana kuusitoista (16) kertaa.

Lakisääteiset vaikuttamistoimielimet

Nuorisovaltuusto 12/2023 (varajäsen)

Österberg Venla, pj.	(Lindgren Stella)
Vasunta Onni-Lenni, vpj.	(Laukkanen Eeli)
Sirkkala Pyry	(Pylkäs Reetta)
Polvinen Hannele	(Kettunen Heta)
Kinnunen Romeo	(Korhonen Arttu)
Kuosmanen Viljami	(Mäkäräinen Antti)
Kemppainen Topi	(Tolonen Milla)
Heikkilä Antti	(Nikula Kaius)
Töyrylä Eevi	
Marjakangas Essi	(Yrjänä Elli)
Karjalainen Fanni, sihteeri	
Huotari Sini	
Jokimaa Eetu	
Seppänen Suvi	
Kortelainen Miikka, aluehallituksen edustaja	

Nuorisovaltuusto kokoontui viralliseen kokoukseen vuoden 2023 aikana 6 kertaa.

Vanhusneuvosto (varajäsen)

Kyllönen Antero, pj.	(Hurskainen Timo)
Rossi-Määttä Tuula, vpj.	(Reijo Huovinen, 21.9.2023 alkaen Zitting Eija)
Heikkinen Esko	(Oikarinen Maarit, 20.4.2023 alkaen Kivijärvi Tuula)
Inget Maija	(Kyllönen Eila)
Karjalainen Terttu	(Jauhiainen Arja)
Kotola Matti	(Holappa Marja-Liisa)
Paulomäki Taina	(Heikkinen Yrjö)
Pesonen Mikko	(Anttonen Esa)
Sievänen Raija	(Romppainen Martti)
Oikarinen Markku, aluehallituksen edustaja	

Vanhusneuvosto kokoontui viralliseen kokoukseen v. 2023 aikana kolme (3) kertaa.

Vammaisneuvosto (varajäsen)

Patronen Kaija, pj.	(Väyrynen Jorma)
Jokinen Leena, vpj.	(Hiltunen Toimi)
Seppänen Seija 9.3.2023 asti	
Anttonen Anita 21.9.2023 alkaen	(Juntunen Kaisa)
Karppinen Kaisu	(Rautiainen Maarit)
Karvonen Eine	(Heikkinen Erkki)
Tolonen Mikko	(Saastamoinen Ari)
Trumf Riitta	(Kurkinen Saimi)
Valtanen Kalevi	(Pääkkönen Tarja)
Ahonen Esa, aluehallituksen edustaja	

Vuonna 2023 vammaisneuvosto kokoontui seitsemän (7) kertaa.

Lautakunnat ja jaostot

Aluevaalilautakunta

(varajäsenet)

Karjalainen Maija, pj., kesk.	(Pääskylä Esko, vihr.)
Liuski Alpo, vpj., vas.	(Komulainen Onerva, kd.)
Kiira Tarja, kok.	(Hurskainen Timo, kesk.)
Tervonen Timo, ps.	(Haapamäki Marja, vas.)
Latvakangas Osmo, sdp.	(Keski-Liikala Arja, kok.)

Suhteellisen vaalin lautakunta

(varajäsen)

Korhonen Aimo, vpj.	(Peltola Harri)
Halonen Auli, vpj.	(Karjalainen Minna)
Mulari Matti	(Hatva Teuvo)
Korhonen Jouko	(Räisänen Aki)
Partanen Minna	(Heikkinen Tea)
Immonen Marjatta	(Helttunen Erja)
Seppänen Riikka	(Oikarinen Markku)

Hyvinvointi- ja yhdyspintalautakunta (varajäsen)

Kempainen Katja, pj.	(Korhonen Marja-Leena)
Tolonen Aaro, vpj.	(Heikkinen Mika)
Immonen Marjatta	(Heikkinen Salla)
Korhonen Jouko	(Lämpsä Jouni)
Moilanen Veijo	(Sorvari Yrjö)
Moisanen Kirsi	(Leinonen Minna)
Nyman Markku	(Pyykkönen Pauli)
Pihlajamaa Sami	(Mustonen Marko)
Seppänen Riikka	(Kinnula Susanna)
Suutari Hannu	(Takalo Teemu)
Tiainen Anja	(Saastamoinen Minna)

Vuonna 2023 Hyvinvointi- ja yhdyspintalautakunta kokoontui viisi (5) kertaa.

Tarkastuslautakunta

(varajäsen)

Kettunen Tuomas, pj.	(Seppänen Sakari)
Granqvist Pertti, varapj.	(Peura Anja)
Arffman Pasi	(Arffman Valtteri)
Ohtonen Helena	(Hekkala Heikki)
Sistonen Toivo	(Perhovaara Jaakko 19.12.2022 asti, Takalo Teemu 20.12.2022 alk.)
Veteläinen Milla	(Määttä Piia)
Virtanen Kirsi	(Kyllönen Noora)

Vuonna 2023 tarkastuslautakunta kokoontui kymmenen (10) kertaa.

Tulevaisuuslautakunta

(varajäsen)

Kyllönen Merja, pj.	(Sirviö Mervi)
Kyllönen Jaakko, vpj.	(Alanko Jukka-Pekka)
Hatva Teuvo	(Korhonen Aimo)
Heikkinen Tea (eropyyntö 16.11.)	

Tuomela Marika (30.11. alkaen)	(Partanen Minna)
Sorri Johanna	(Heikkinen Aila)
Mulari Matti	(Karppinen Veli-Matti)
Lukkarinen Seija	(Kettunen Ulla)
Kortelainen Juha	(Pyykkönen Jari-Pekka)
Heikkinen Matti	(Mähönen Sami)
Paulomäki Kaisa-Mari	(Alakurtti Sari)
Kangasharju Marjo	(Kiljunen Ella)

Vuonna 2023 tulevaisuuslautakunta kokoontui kolme (3) kertaa.

Turvallisuusjaosto (varajäsen)

Heikkinen Tea, pj. 11.12.2023 alkaen	(Marika Tuomela)
Tuomela Marika pj. 11.12.2023 saakka, poissa 1.1.-11.12.2023 (Hannu Korhonen 11.12.2023 saakka)	
Oikarinen Markku, vpj.	(Piirainen Raimo)
Karjalainen Minna	(Halonen Auli)
Kilpeläinen Pasi	(Mustonen Marko)
Leinonen Minna	(Patronen Kaija)
Eveliina Kinnunen 13.3.2023 saakka	
Myllylä Raili	(Soldatkin Päivi)
Tolonen Arto J	(Heikkinen Teemu)

Vuonna 2023 turvallisuusjaosto kokoontui seitsemän (7) kertaa.

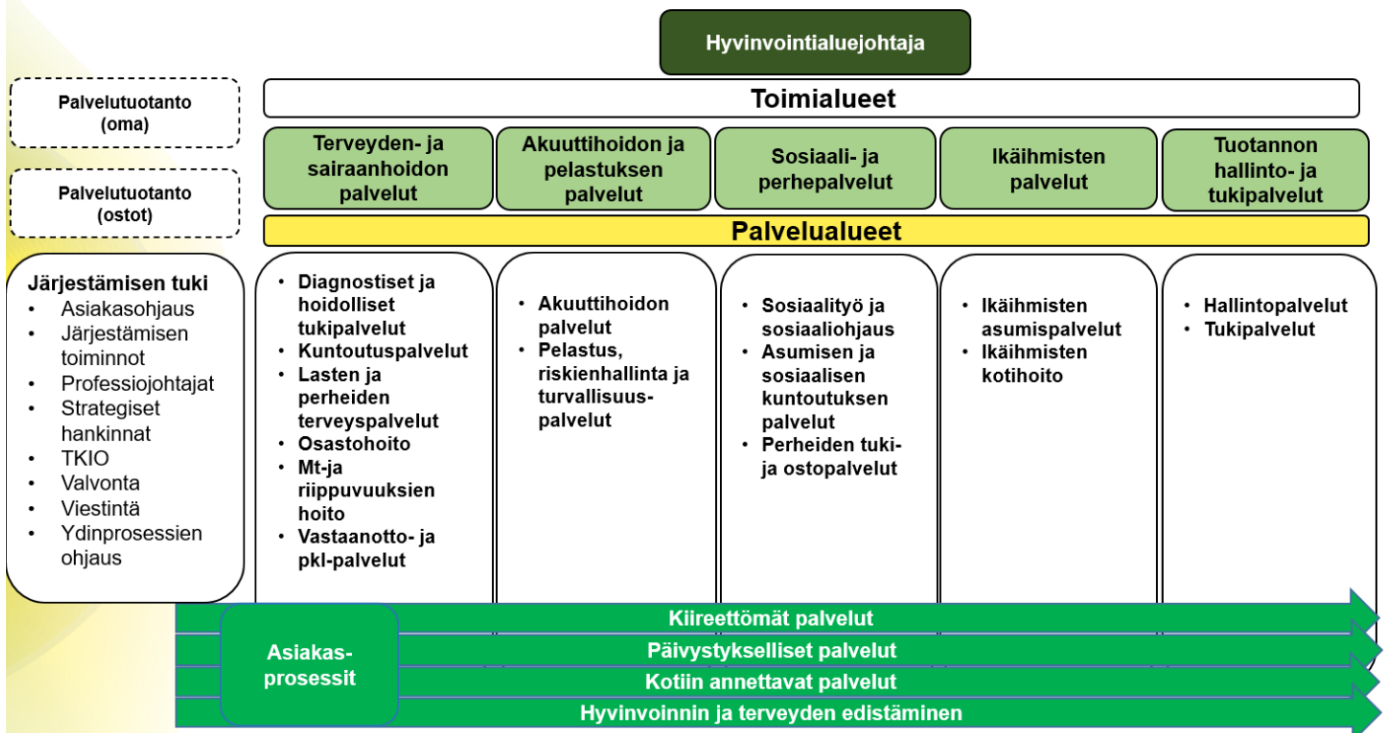
Yksilöasioiden jaosto (varajäsen)

Moilanen Heli, pj.	(Immonen Marjatta)
Mäkinen Airi, vpj.	(Seppänen Juhani)
Räisänen Aki	(Huttu-Juntunen Terttu)
Korhonen Hannu	(Tuomela Marika)
Piirainen Raimo	(Oikarinen Markku)

Vuonna 2023 yksilöasioiden jaoston kokoontui yhdeksän (9) kertaa.

Kainuun hyvinvointialueen organisaatio: palvelut ja hallinto

Toimialueet

Terveysten ja sairauenhoidon palvelut
 Akuuttihoiton ja pelastuksen palvelut
 Sosiaali- ja perhepalvelut
 Ikäihmisten palvelut
 Tuotannon hallinto- ja tukipalvelut
 Järjestämisen tuki

Johtoryhmä

Lindberg Jukka, pj.
 Halonen Timo
 Kainulainen Anna-Liisa
 Kinnunen Mari
 Käyhkö Kaisa-Mari
 Mäenpää Sami
 Tolonen Eija
 Mäkelä Anja, siht.
 Törrö Tiina

hyvinvointialuejohtaja
 toimialuejohtaja, tuotannon hallinto- ja tukipalvelut
 toimialuejohtaja, sosiaali- ja perhepalvelut
 toimialuejohtaja, terveyden ja sairaanhoidon palvelut
 toimialuejohtaja, ikäihmisten palvelut
 toimialuejohtaja, akuuttihoiton ja pelastuksen palvelut
 järjestämisjohtaja, järjestämisen tuki
 johdon assistentti
 henkilöstön edustaja

Johtoryhmä toimii myös laajennetussa kokoonpanossa, johon osallistui laaja joukko toimialueiden edustajia.

Tilivelvolliset 2023

Toimielinten jäsenet ja varajäsenet

Aluehallitus ja sen jaostot
Lautakunnat

Toimielinten esittelijät

Aluehallituksen esittelijä (hyvinvointialuejohtaja ja varahenkilöt)
Aluehallituksen turvallisuusjaoston esittelijä (pelastusjohtaja)
Aluehallituksen yksilöasiainjaoston esittelijät (viranhaltijapäätöksellä nimetyt viranhaltijat)
Hyvinvointi- ja yhdyspintalautakunnan esittelijä (kehittämisojohtaja)
Tulevaisuuslautakunnan esittelijä (kehittämisojohtaja)

Toimi-, palvelu- ja tehtäväalueiden tilivelvolliset viranhaltijat

Terveyden- ja sairaanhoidon palvelut

Toimialuejohtaja
Diagnostiset ja hoidolliset tukipalvelut, palvelualuepäällikkö
Kuntoutuspalvelut, palvelualuepäällikkö
Lasten ja perheiden terveystyöt, palvelualuepäällikkö
Lasten ja perheiden terveystyöt, palvelualuepäällikkö, hoitotyö
Osastohoidon palvelut, palvelualuepäällikkö
Osastohoidon palvelut, palvelualuepäällikkö, hoitotyö
Mielenterveys- ja riippuvuuskäsittely, palvelualuepäällikkö
Vastaanotto- ja pkl-palvelut, palvelualuepäällikkö
Vastaanotto- ja pkl-palvelut, palvelualuepäällikkö, hoitotyö

Akuuttihoidon ja pelastuksen palvelut

Toimialuejohtaja
Akuuttihoidon palvelut, palvelualuepäällikkö
Pelastus-, riskienhallinta- ja turvallisuuspalvelut, pelastusjohtaja

Sosiaali- ja perhepalvelut

Toimialuejohtaja
Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus, palvelualuepäällikkö
Asumisen ja sosiaalisen kuntoutuksen palvelut, palvelualuepäällikkö
Perheiden tuki- ja ostopalvelut, palvelualuepäällikkö

Ikäihmisten palvelut

Toimialuejohtaja
Ikäihmisten asumispalvelut, palvelualuepäällikkö
Ikäihmisten kotihoito, palvelualuepäällikkö

Tuotannon hallinto- ja tukipalvelut

Toimialuejohtaja (hallintopalvelut, palvelualuepäällikkö)
 Hallintopalvelut, palvelualuepäällikkö
 Talousjohtaja
 Henkilöstöjohtaja
 Tietohallintojohtaja

Järjestämisen tuki

Järjestämisjohtaja
 Asiakkuusjohtaja
 Kehittämisjohtaja
 Laatujohtaja
 Johtajaylilääkäri
 Hoitotyön johtaja
 Viestintäjohtaja
 Sisäinen tarkastaja
 sekä muut henkilöt, joita asemansa perusteella voidaan pitää tehtäväalueensa johtavina viranhaltijoina.

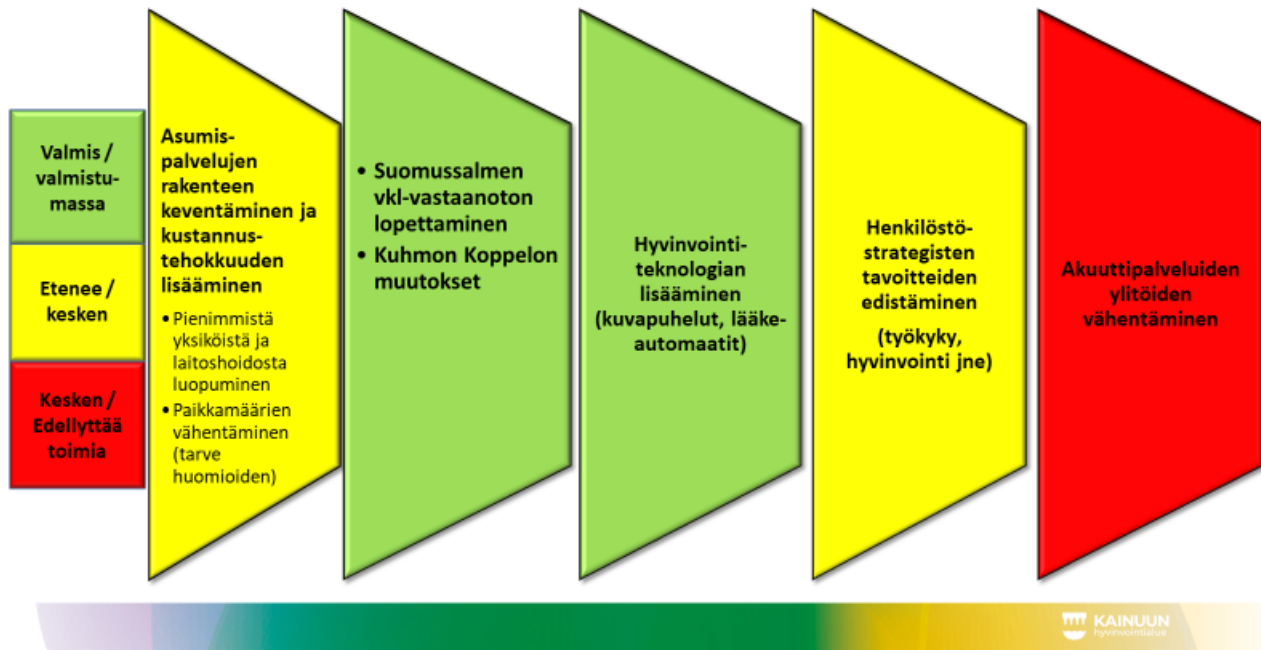
1.1.3 Olennaiset muutokset hyvinvointialueen toiminnassa ja taloudessa

Hyvinvointialueen toimintaa leimasi järjestämissuunnitelman valmistelu. Järjestämissuunnitelma on Kainuun hyvinvointialueen tärkein työkalu toimille, joilla sopeudutaan valtion rahoitustasoon. Järjestämissuunnitelmalle määriteltiin pohjaksi valtuustotasoiset tavoitteet, periaatteet ja linjaukset. Aluehallitus teki puolestaan järjestämissuunnitelmaan liittyvät operatiiviset päätökset ja toimiva johto vastasi toimeenpanosta. Järjestämissuunnitelman 1. ja 2. aallon toimenpiteet on pääosin toimeenpanttu.

SEURANTA: 1. Aallon keskeiset toimet

SEURANTA: 1-2 aallon keskeiset toimet

Suurista investointihankkeista saatiin käyntiin Kajaanin pääpelastusaseman - niin kutsutun Temppu- hankkeen - toimeenpano. Vuotta leimasi myös muiden rakennusinvestointien – erityisesti sote-keskus- ten – suunnittelu.

Toimintatuottojen toteuma-% suhteessa talousarvioon oli 99,2 % eli alitus oli 0,5 milj. €. Toimintakulu- jen toteuma-% oli 96,3 % ja alitus oli 16,4 milj. €. Henkilöstökulut alittuivat 8,9 milj. €, mikä vastasi ta- lousarvion laadinnan jälkeen tehtyä arviota henkilöstömenojen ylibudjetoinnista. Prosentuaalisesti eni- ten alittuivat avustuskulut, joiden toteuma-% oli 79,4 % ja alitus 2,1 milj. €. Talousarvion 2023 alijäämä oli –33,0 milj. €, toteutuma 2023 oli 13,7 milj. € talousarviota parempi eli tilinpäätöksen 2023 alijäämä oli -19,3 milj. €.

1.1.4 Hyvinvointialueen henkilöstö

Henkilötyövuosien (HTV 2) määrä kasvoi vuodesta 2022 (3362,0) vuoteen 2023 (3429,4) verrattuna. Tämä selittyy sillä, että hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa liikkeenluovutuksella siirtyi hyvinvoin- tialueelle henkilöstöä Kainuun soten lisäksi Kainuun pelastuslaitokselta ja Kainuun kunnilta. Henkilös- tön keski-ikä oli 45,8 vuotta. Työvoimakustannuksia syntyi 217,6 milj. €. Sairauspoissaoloja kertyi yh- teensä 77914 kalenteripäivää. Näistä valtaosa sijoittuu 8–29 päivän mittaisiksi. Eläkkeelle siirtyi 93 henkilöä, joista noin kolmasosa siirtyi vanhuuseläkkeelle. Kaikkien eläkkeelle jäävien määrä väheni edellisvuoteen verrattuna. Syynä voitaneen pitää vuoden 2022 kertaluontoista eläkkeen määrän hyö- dyntämismahdollisuutta. Työkyvyttömyyseläkemaksujen määrä väheni.

Henkilöstön saatavuus jatkui haastavana. Rekrytointiin panostettiin eri kanavissa ja rekrytoinneissa suunnattiin myös kohti kansainvälistä rekrytointia. Haasteisiin vastattiin käynnistämällä Maailmalta op- pipolun kautta työntekijäksi Kainuun hyvinvointialueelle –hanke, jonka toteutumista päästään arvioi- maan vuoden 2024 aikana.

Valtakunnallisesti työtuomioistuimen päätöksellä osastonsihteerien työaikamuoto on määritelty toimis- totyöajaksi. Kainuun hyvinvointialueella osastonsihteerien työaikamuoto muutettiin jaksotyöajasta toi- mistotyöajaksi 17.4.2023 alkaen. Tästä aiheutui organisaatiolle takautuvia palkanmaksuvelvoitteita. Vuonna 2022 tapahtunut ensihoidon palkkaharmonisaatio aiheutti kustannuksia vielä vuonna 2023.

Kertapalkkio eli ns. koronakorvaus maksettiin työntekijöille valtakunnansovittelijan esityksen mukaan tietyissä yksiköissä ja toiminnoissa. Palkkakustannuksia lisäsi kesäkuussa jaettavaksi tulleet järjestelyerät, joiden jakoperusteet ja prosentuaaliset määrät poikkesivat edellisistä jaoista. Lääkäreille luotiin valtakunnallisen velvoitteen mukainen uraporraspalkkausjärjestelmä.

Työterveyshuollon toimija vaihtui Kainuunmeren Työterveys Oy:stä Mehiläisen työterveyspalveluiksi. Digipalvelut toivat hyvän lisän toimintaan. Työterveyshuollon toimenpiteet työkyvyn hallinnan, seurannan ja varhaisen tuen toteuttaminen ovat työsuojelun kanssa tehtävää yhteistyötä. Työterveyshuollon kanssa tehdään perustyöpaikkaselvityksiä (työpaikkakäyntejä) työpaikoille. Työpaikkakäynnin perustana ovat työpaikan haitta- ja vaaratekijöiden sekä kuormitustekijöiden selvittäminen, tunnistaminen ja arviointi.

Työsuojelun tarkoituksena on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä ennalta ehkäistä ja torjua työtapaturmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden haittoja. Työnantaja on yhdessä työsuojeluvaltuutettujen kanssa tukenut työyhteisöjen työturvallisuuden kehittämistä hankkimalla suojavarusteita, neuvonnalla, ohjeistuksilla ja järjestämällä koulutuksia. Työyhteisöille järjestettävien Mapa-koulutuksien lisäksi työsuojelu on käynnistänyt vuoden 2023 aikana yhteistyön Kainuun ammatitoppilaitoksen kanssa lähiesihenkilöille oppisopimuskoulutuksena uhkaaviin tilanteisiin varautuminen ja tilannehallinta -koulutusjakson.

Työyhteisöt ovat selvittäneet suunnitelmallisesti omaan toimintaan vaikuttavat riskit ja vaarat. Arvioinnit on tehty HaiPro- järjestelmään sähköisesti ja ne päivitetään vuosittain tai toiminnan tai tilojen muuttuessa, vähintään kahden vuoden välein. Vakavat poikkeamat, jotka ovat riskiluokkaa 4 ja 5 on käsitelty erikseen työsuojelussa sekä tarvittaessa vakavat selvitystiimissä. Yhteistyötoimikunnassa on käsitelty tapahtuneet vaaratapahtumailmoitukset. Työsuojelua kehitetään yhteistyössä työnantajan ja työntekijöiden kanssa kokonaisuutena ja järjestelmällisesti, esimerkkinä työpaikoilla tehtävät turvallisuuskävelyt. Työsuojelu on työyksiköiden käytettävissä ennakoivassa aktiivisessa yhteistyössä työhön ja työhyvinvointiin liittyvissä asioissa.

Aluehallintoviraston valvontavastuun lisäksi tarkastuksilla tavoitteena on ollut myös auttaa työyhteisöä kehittämään työsuojelutoimintaa, työolosuhteita, työturvallisuutta ja turvallisuusjohtamista. Tavoitteena on saada aikaan pysyvät parannukset työpaikoilla.

Vuoden 2023 aikana panostettiin työhyvinvointijohtamisen mittariston kehittämiseen. Esihenkilökompassia ja työelämän laadun mittarin QWL:n hankintaa valmisteltiin. Toimintamalleista tarkennettiin korvaavan työn prosessia. Olemassa olevia työhyvinvoinnin edistämisen keinoja kuten työnohjausta, tyhy-rahaa sekä ePassia käytettiin aktiivisesti.

Vuoden työntekijä, esihenkilö ja työyhteisö palkittiin aiempien vuosien tavoin. Palkitsemisen tavoitteena on muistuttaa työntekijöiden arkisen työn tärkeydestä ja ratkaisuvedusta kainuulaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Osaamisen kehittäminen on tärkeässä roolissa työhyvinvoinnin näkökulmasta, ja koulutuksiin osallistuminen etäyhteyksillä on tullut jäädäkseen.

Kainuun hyvinvointialueella on käytössä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, joka on henkilöstöpoliittinen ja toiminnallinen työkalu tasa-arvon edistämiseksi ja syrjinnän vastustamiseksi. Suunnitelma sisältää nykytilanteen kuvauksen ja tavoitteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi Kainuun hyvinvointialueella. Tavoitteena on, että Kainuun hyvinvointialue edistää tosiasiallista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta aktiivisesti, suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti.

Henkilöstöjohtamisen tueksi on laadittu henkilöstöstrategia, joka pohjautuu hyvinvointialueen strategiaan ilmentäen hyvinvointialueen arvoja sekä henkilöstöjohtamisen tavoitteita ja periaatteita, joilla edistetään osana Kainuun hyvinvointialueen tavoitteiden toteutumista. Henkilöstöstrategian tarkoitus on vahvistaa, selkeyttää ja yhtenäistää Kainuun hyvinvointialueen henkilöstöpolitiikkaa ja johtamista.

Kainuun hyvinvointialueella on tehty erillinen henkilöstökertomus vuodelta 2023.

1.1.5 Ympäristöasiat

HVA huolehtii ympäristöstä voimassa olevien lakien ja asetusten tuomien velvoitteiden mukaisesti. Tämän lisäksi HVA tutkii mahdollisuuksia hyödyntää uusiutuvaa energiaa ympäristöpäästöjen vähentämiseksi sekä taloudellisen hyödyn saavuttamiseksi. Alla muutama esimerkki hankkeista millä pitkällä aikavälillä saavutetaan taloudellisia tai muita etuja ja vähennetään ympäristöpäästöjä.

Polttoöljyn käytön lopettaminen lämmöntuotannossa (Kainuun sote, hallitusohjelman kirjaus/talous)

Hallitusohjelman tavoitteiden ja toiminnan/talouden tehostamistoimenpiteenä Kainuun keskussairaalan höyrytuotanto on muutettu öljykattiloista sähköisille höyrystimille. Öljykattiloiden mitoitus vastasi koko vanhan nyt puretun Kainuun keskussairaalan höyrytarvetta sekä samalla lämpölaitoksella tuotettiin lähilämpöä omaan käyttöön. Vanhan sairaalan purkautuessa lämpölaitoksen mitoitus ja ylläpitokustannukset olivat ylimitoitettuja höyrytuotannon tarpeeseen.

Tämän lisäksi hallitusohjelmaan 2019 on kirjattu tavoite valtion ja kuntien polttoöljyn käytön lopettamisesta lämmöntuotannossa vuoteen 2024 mennessä.

Investointihankkeen kustannukset olivat noin 170 000 euroa ja laskettu takaisinmaksuaika on noin 2–3 vuotta.

Aurinkovoimalan rakentaminen (Kainuun HVA, uusiutuvan energian hyödyntäminen/talous)

Kainuun keskussairaalan F- rakennuksen katolle on rakennettu 2023 150 kWh aurinkovoimala. Voimalan tarkoituksena on tuottaa aurinkosähköä omaan käyttöön ja samalla leikata kesäajan jäähdytyksen aiheuttamia tehotarvehuippuja, jotka määrittävät sähkötoimituksen päätötehomaksujen suuruuden. Investointihankkeen kokonaiskustannukset olivat noin 140 000 euroa. Hankkeen laskettu takaisinmaksuaika on alustavien laskelmien mukaan 4–5 vuotta.

Sähköautojen latauspisteiden rakentaminen (Kainuun HVA, päästöttömän autoilun edistäminen)

Kainuun keskussairaalan alueelle on rakennettu 22 kpl sähköautojen latauspisteitä investoinnin lopullinen hinta oli noin 18 000 euroa hankintatukien jälkeen.

Työsuhdepyöräilyn edistäminen (Kainuun HVA, ympäristö ja työhyvinvointi)

Työsuhdepolkupyörä etu otetaan käyttöön helmikuussa 2024.

Päästöttömien ajoneuvojen hankinnat (Kainuun HVA, velvoite siirtyä vähäpäästöisiin ajoneuvoihin, ympäristö)

Kainuun HVA on ajoneuvokannassaan siirtynyt henkilöautojen puolella lähes kokonaan jo hybridautoihin käyttövoimassa.

Kainuun HVA:tta koskee velvoite myös [Laki ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista \("laki puhtaista ajoneuvoista"\) | Kuntaliitto.fi](#).

Velvoitteiden voimaantulo:

Hankinta-ilmoituksen julkaisuajankohta määrittelee sen, mitä velvoitteita kussakin hankinnassa seura-

taan. Kilpailutuksissa, joiden hankintailmoitus on julkaistu ennen 2.8.2021, ei sovelleta puhtaiden ajoneuvojen lain vaatimuksia, vaan niiden osalta sovelletaan vanhan lain vaatimuksia. Kainuu on mukana Autot palveluineen 2021–2023 (2025) Hanselin kilpailutuksessa, joka on julkaistu ennen 2.8.2021 ja siten Kainuun osalta velvoite hankinnoissa vähäpäästöisistä ajoneuvoista ei vielä ole voimassa.

Kainuun HVA tulee viimeistään vuoden 2026 alun jälkeen hankkimaan henkilöautot ja kevyet hyötyajoneuvot autoluokissa vähintään 20 % osuuden vähäpäästöisiä ajoneuvoja, joiden CO₂-päästö saa olla enintään 50 g/km (WLTP)

1.1.6 Muut ei-taloudelliset asiat

Hyvinvointialue pyrkii kaikessa toiminnassaan läpinäkyvyyteen ja on sitoutunut torjumaan korruptiota ja edistämään eettisesti kestävää ja avointa päätöksentekoa. Hyvinvointialueella on otettu ilmoittajan-suojelulain mukaisesti käyttöön väärinkäytösten ilmoittamiseen tarkoitettu sisäinen ilmoituskanava, jonka avulla voidaan ehkäistä ja torjua korruptiota ja muuta lainvastaista ja epäeettistä toimintaa. Hyvinvointialue noudattaa toiminnassaan ihmisoikeuksia koskevia kansainvälisiä sopimuksia ja suosituksia kuten YK:n ihmisoikeuksien julistusta ja lapsen oikeuksia koskevaa yleissopimusta sekä ILO:n perussopimusta työelämän perusoikeuksista.

1.1.7 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Hyvinvointialueen talouden tuleva kehitys näyttää alijäämäisenä vielä vuonna 2024. Kainuun hyvinvointialue on valmistellut talousarvion 26,9 miljoonaa euroa alijäämäiseksi vuodelle 2024. Tavoitteena on vuonna 2024 painaa alijäämää edelleen alemmas budjetoidusta tasosta. Odotuksena on, että vuosille 2025 ja 2026 on rahoittajalta tarjolla hyvinvointialueille kustannuksia vastaavampi rahoitustaso. Rahoituslain sääntöjen mukaisesti rahoitusta korjataan kahden vuoden viiveellä. Vuoden 2023 alijäämät korjataan 2025 talousarviossa. Kansallisesti alijäämien arvioidaan olevan vuonna 2023 noin 1,35 miljardia euroa. Kansallisesti tavoitteeksi lähivuosille on asetettu alle 1,5 % menokehitys. Mikäli tavoitteeseen päästään vuosina 2025–2026, voidaan kahden ensimmäisen toimintavuoden alijäämiä sulattaa merkittävästi. Talouden tasapainon saavuttaminen edellyttää määrätietoisia ja vaikuttavia kehityspanoksia toiminnan tuloksellisuuden parantamiseksi.

Talouden tasapainon tärkeä elementti on investointien kestävä taso. Investointien ja investointeja vastaavien sopimusten tason pitämistä kohtuullisina vaikeuttaa aiemmalta organisaatiolta peritty mittava korjaus- ja investointivelka, jota lähdetään korjaamaan pitkäjänteisellä investointisuunnitelmalla ja kehittämällä yhteistyöaluetasoisia standardoituja rakennuskonsepteja.

Talousarvio 2024 ja –suunnitelma 2025–2027 on laadittu vuoden 2023 loppupuolella VM:n julkaisemien laskelmien mukaisesti. Kuluvan vuoden huhtikuussa VM julkaisee tarkennetut rahoituslaskelmat ja niiden pohjalta määritellään seuraavan taloussuunnittelukauden 2025–2028 raami. Lokakuussa 2023 VM:n julkaiseman rahoituksen painelaskelman mukaisesti Kainuun hyvinvointialueen valtionrahoitus kasvasi vuodesta 2024 vuoteen 2025 25 milj. € eli 6,7 %.

Hyvinvointialueiden sekä HUS-yhtymän ja Helsingin kaupungin järjestämien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ja pelastustoimen toiminnan pääasiallinen rahoituslähde on valtion rahoitus. Vuoden 2024 valtion talousarviossa yleiskatteellinen rahoitus on 24,6 mrd. euroa, mikä on 4 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2023 budjetoitu valtionosuus. Hyvinvointialueiden vuoden 2023 ennakkotilinpäätöstietojen perusteella hyvinvointialueiden alijäämä vuonna 2023 on yhteensä n. 1,35 mrd. euroa. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa linjataan monia tiukennuksia ja muita muutoksia hyvinvointialueiden talouden seurantaan ja ohjaukseen sekä esitetään toimenpiteitä kustannusten kasvun hillitsemiseksi. Ensimmäisenä toimenaan hallitus antoi 15.2.2024 eduskunnalle esityksen hyvinvointialuelain muuttamisesta (HE 2/2024 vp). Esityksen tavoitteena on yhtenäistää ja selkeyttää hyvinvoin-

tialueisiin valtion kohdistamaa ohjausta ja valtiovarainministeriön roolia sekä varmistaa, että hyvinvointialueiden ohjaus on yhteensopivaa valtioneuvoston asettamien talous- ja finanssipoliittisten tavoitteiden kanssa.

Yleinen taloudellinen kehitys

Valtiovarainministeriön (Taloudellinen katsaus, Talvi 2023; Julkaisu 2023:95; 19.12.2023) mukaan:

Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt investointeja ja kotitalouksien kulutusta. Suomen talous supistuu 0,5 prosenttia vuonna 2023. Vuonna 2024 inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja. BKT kasvaa 0,7 prosenttia vuonna 2024. Kulutuksen ja investointien kasvu voimistuu vuonna 2025 ja talous kasvaa 2,0 prosenttia. Vuonna 2026 kasvu on 1,6 prosenttia. Työllisyys laskee hieman vuonna 2024, mutta kasvaa vuodesta 2025 lähtien. Vuonna 2026 15–64-vuotiaiden työllisyysaste on lähes 75 prosenttia ja työttömyysaste 6,6 prosenttia.

Julkisyhteisöjen alijäämä on 2,5 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023. Alijäämä kasvaa vuonna 2024 3,5 prosenttiin heikon talous- ja työllisyyskasvun sekä hitaan verotulojen kasvun vetämänä. Julkisyhteisöjen alijäämä kohenee jatkuvuotina noin 3,0 prosenttiin suhteessa BKT:sta, kun hallituksen sopeutustoimet alkavat purra sekä talous ja työllisyys alkavat kasvaa ennustejakson lopulla. Valtionhallinnon alijäämä pysyy mittavana läpi koko ennustejakson, eikä paikallishallinnossakaan ole odotettavissa alijäämien oikenemistä. Valtion ja paikallishallinnon alijäämien sekä hitaan talouskasvun seurauksena velkasuhde jatkaa kasvuaan, eikä se ole kääntymässä laskuun näköpiirissä olevalla talouden kehityksellä.

Julkisen kulutuksen kasvu on ollut varsin ripeää vuoden ensimmäisillä kolmella neljänneksellä, ja kasvun arvioidaan kiihtyvän 3 prosenttiin vuonna 2023. Kulutusmenoja kasvattavat mm. ikäsidonnaisten menojen kasvu, hyvinvointialueiden kasvaneet kustannukset sekä Venäjän hyökkäyssodasta johtuva puolustusvälinehankintojen ja maahanmuuttomenojen kasvu.

Julkisen kulutuksen kehitys pysyy nollan tuntumassa vuosina 2024–2026. Kulutusmenojen kasvua jarruttavat mm. hallituksen toimintamenosäästöt, jotka jatkuvat koko hallituskauden ajan. Lisäksi kulutusmenojen kasvua hidastavat kuntien ja kuntayhtymien sekä hyvinvointialueiden omat pysyvät sopeutustoimet, joita on sisällytetty ennusteeseen yhteensä 400 milj. vuodesta 2024 alkaen.

Julkisen kulutuksen arvoa nostaa ennustevuosina etenkin hintojen ripeä kasvu. Vaikka inflaatio jo hidastuu, välittyy jo kiihtyneen inflaation vaikutus julkisen kulutuksen hintaan ennustevuosille mm. pitkien ostopalvelusopimusten vuoksi. Lisäksi julkisen sektorin ansiokehitystä vauhdittavat kunta- ja hyvinvointialueille sovitut palkkausjärjestelmien kehittämisohjelmat sekä hyvinvointialueiden palkkojen yhtenäistämiseen liittyvä sopimus.

Paikallishallinnossa investointipaineet jatkuvat väestön muuttoliikkeen ja rakennuskannan korjaustarpeiden vuoksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon investointihankkeiden investointipaineet ovat merkittävät, mutta kohonneet kustannukset ja rahoituskulut hidastavat investointeja. Kunta- ja hyvinvointialueiden talous on arvioitua tiukempi. Uuden hallituksen päätökset voivat vaikuttaa huomattavasti julkisten investointien kehitykseen tulevina vuosina.

Hyvinvointialueiden arvioidaan olevan vuonna 2023 alijäämäisiä hintojen ja palkkojen nopean kasvun sekä suurten investointimenojen vuoksi. Hyvinvointialueiden palkkaratkaisut lisäävät henkilöstömenoja yleistä ansiokehitystä nopeammin, mikä tuo alueille sopeutustarpeita vuosittain. Alueiden tilannetta vaikeuttaa myös pula työvoimasta. Hallitusohjelman toimet vähentävät alueiden menopaineita. Lisäksi alueiden on tulevina vuosina sopeutettava toimintaansa, mikä hidastaa menojen kasvua.

Hyvinvointialueiden rahoitusasema jää ensimmäisenä toimintavuonna selvästi alijäämäiseksi n. 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Alijäämäisyys jatkuu koko ennustekauden ajan. Alueiden menot ovat kasvaneet nopeasti palkkasopimusten, henkilöstövajeen sekä yleisen hintojen nousun vuoksi. Sektorin investoinnit ovat myös korkealla tasolla. Alueiden kirjanpidollinen alijäämä on kuluvana vuonna mittava ja edellyttää alueilta sopeutustoimia. Tulevina vuosina sektorin ennakoitaan pysyvän alijäämäisenä, mutta alueiden tekemät omat sopeutustoimet voivat parantaa sektorin rahoitusasemaa ennustettua paremmaksi.

Vuonna 2023 hyvinvointialueiden menoja on kasvattanut palkkojen ja hintojen nopea kasvu. Vaikka henkilöstön saatavuusongelmat ovat vähentäneet palkkamenojen kasvua, palveluiden hinnat ovat kasvaneet nopeasti. Vuonna 2024 alueiden menojen kasvua hidastaa alueiden suunnittelemat sopeutustoimet, joita arvioidaan olevan noin 0,35 mrd. euron verran. Myöhempien vuosien suunniteltuja toimia ei ole vielä huomioitu ennusteessa, sillä niihin liittyy enemmän epävarmuutta. Menojen kasvua hidastaa myös pääministeri Orpon hallituksen päätökset alueiden tehtävämuutoksista aina vuoteen 2027 saakka. Investoinnit ovat korkealla tasolla ja pysyvät siellä, sillä monilla alueilla on meneillään tai käynnistymässä suuria investointiprojekteja lähivuosina.

Hyvinvointialueiden menojen kehitykselle on erityisen tärkeää palkkojen kehitys. Hyvinvointialueiden palkkojen sopimuskorotukset ovat lähivuosina suuret, ja neuvotellut palkkaohjelmat lisäävät menojen kasvua entisestään. Palkkakustannusten kasvua hillitsee pula työntekijöistä, joka toisaalta aiheuttaa palkkakilpailua, johtaa kalliimpien ostopalvelujen käyttöön tai heikentää palvelujen saatavuutta. Kaikilla näillä on vaikutuksia kustannusten kasvuun joko muuta kautta tai mahdollisesti myöhemmin.

Hyvinvointialueet saavat rahoituksensa pääosin valtiolta. Valtionrahoitus kasvaa palvelutarpeen kasvun, hintatason ja alueiden tehtävämuutosten mukaisesti. Alueiden saama valtionrahoitus on kytketty hintojen osalta yleiseen ansiotasoon, mutta seuraaviksi vuosiksi sovitut palkankorotukset alueilla ylittävät selvästi ennakoitun yleisen ansiotason nousun, mikä väistämättä heikentää alueiden rahoitusasemaa vuosittain. Ennusteessa on huomioitu varautuminen alueiden rahoituksen jälkikäteistarkistukseen julkisen talouden suunnitelmassa esitetyn kehysvarauksen suuruisena, ei ennustetun alijäämän mukaisena. On mahdollista, että alueiden omista toimista huolimatta syksyllä 2023 tehty kehysvaraus ei tule riittämään jälkikäteistarkistukseen.

1.1.8 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Isossa kuvassa hyvinvointialueen strategiset riskit ovat moninaiset. Rahoitusriski on realisoitunut vuonna 2023 mittavana alirahoituksena, jonka vaikutuksia puskuroidaan tekemällä realistisia lyhyt- ja pitkävaikutteisia talouden tasapainotustoimia. Osa rahoitusriskistä johtuu rahoituslain takapainoisista korjausmekanismeista, joten ainakin osa toimintavuoden 2023 rahoitusvajeista korjataan vuoden 2025 rahoituksessa. Hyvinvointialueiden riskiksi jää se, riittävätkö rahoituksen korjaukset vanhojen alijäämien kattamiseen.

Hyvinvointialueen muut riskit liittyvät henkilöstön saatavuuteen, muutoskyvykkyyteen sekä supistuvaan väestöön. Henkilöstö on keskeisin tekijä palvelutason ylläpitämisessä. Hyvinvointialueella on ryhdytty moniin toimenpiteisiin riskin hallitsemiseksi. Kotimaista työvoimaa houkutellessa tulemaan ja pysymään Kainuun hyvinvointialueen palveluksessa monin keinoin. Vuoden 2023 aikana aloitettiin lisäksi systemaattinen hoitajien rekrytointi ulkomailta, jonka tulokset alkavat näkyä vuodesta 2024 alkaen. Muutoskyvykkyys tarkoittaa sekä päätöksentekokykyä että johdon muutoksen toteuttamisen kyvykkyyttä. Toimintavuonna 2023 päätöksiä pystyttiin sekä tekemään että toimeenpanemaan Kainuussa. Supistuva väestö aiheuttaa osaltaan haasteita. Kainuun väestön ennakoitaan alenevan noin 10 000 asukkaalla vuoteen 2040 mennessä ja samalla ikääntyvän edelleen. Palveluita joudutaan sekä kohdentamaan ikääntymisen mukana että skaalaamaan vähenevään kysyntään. Riskin hallinta edellyttää palvelujen tarjonnan joustamista kysynnän mukana, että monien uusien palvelukanavien käyttöönottoa. Modulaarisia ja siirrettäviä rakennuskonsepteja kehitetään lähipalveluiden sote-keskuksiin.

Operatiiviset riskit

Henkilöstöriskit

Palveluiden järjestämistä uhkaava ja osin konkretisoitunut riski on osaavan henkilöstön saatavuus. Henkilöstön saatavuus ja vaihtuvuus haastavat päivittäistä työtä, toimintojen yhteensovittamista, kehittämistä ja johtamista. Rekrytointivaikeuksia on erityisesti terveyskeskuslääkäreiden, sosiaalityöntekijöiden, psykologien, sairaanhoitajien, lähihoitajien ja palomiesten tehtäviin. Muutamilla erikoisaloilla, esimerkiksi psykiatriassa ja silmätaudeilla, erikoislääkäritilanne on erittäin vaikea. Henkilöstöpuutetta on korvattu osin ostopalvelujen avulla, joka johtaa kustannusten kasvuun. Joihinkin hoitajien tehtäviin on jouduttu väliaikaisesti palkkaamaan kouluttamatonta henkilöstöä mm. ikäihmisten palveluissa.

Henkilöstön ylityöt ja sairauspoissaolojen lisääntyminen ovat riskejä, jotka vaikuttavat asiakas- ja potilasturvallisuuteen sekä henkilöstökustannuksiin. Suurin osa sairauspoissaoloista on korvattava sijaisella potilasturvallisuuden varmistamiseksi. Vakinaisen henkilöstön ja sijaisten osaamisen varmistaminen ja henkilöstön joustavan liikkumisen eri työyksiköiden välillä on oltava suunnitelmallista toimintaa riskien välttämiseksi.

Eläköitymiset ovat aiheuttaneet ja aiheuttavat tulevaisuudessa rekrytointihaasteita hoitoalan hoitajien tehtävien täyttämässä. Vuosikymmenen loppuun mennessä Kainuun hyvinvointialueelta eläköityy laskennallisesti yli 600 henkilöä, joista reilusti yli puolet ovat hoito-/hoivahenkilöstöä. Kainuun väestönkehitys aiheuttaa myös sen, että kainuulaisista oppilaitoksista valmistuvien hoitajien määrä ei riitä kattamaan tulevaisuuden henkilöstöpulasta johtuvia tarpeita.

Työnantajamielikuvaan, työhyvinvointiin ja eläköitymisiin on kiinnitetty erityistä huomiota strategian laadinnassa ja henkilöstösuunnittelussa. Työnantajakuva on tarve aktiivisesti kirkastaa brändityöllä ja kehittämisstrategialla. Osaajien houkuttelemisesta tulee jatkuvasti paitsi entistä vaikeampaa myös tärkeämpää. Rekrytointiprosessin uudistaminen on käynnistetty. Ulkomaisen työvoiman saannin tueksi on kuvattu rekrytointiprosessi ja tehty yhteistyösopimus ulkomaisen työvoiman saamiseksi. Osaavan henkilöstön saatavuudessa on hyödynnettävä tiiviisti oppilaitosten ja YTA-alueen yhteistyötä. Myös oppisopimuskoulutusmahdollisuuksien tarjoaminen jatkossakin on yksi keino vastata haastavaan työvoimatilanteeseen.

Tietoturva- ja tietosuojariskit

Kainuun hyvinvointialueen tietoturva- ja tietosuojatyön ohjausta ja kehittämistä tehdään tietoturvasvastaavan, tietosuojavastaavan ja toimialueiden tietoturva- ja tietosuojavastuuhenkilöiden toimesta, jotka muodostavat Kainuun hyvinvointialueen tietoturva- ja tietosuojatyöryhmän. Henkilöstöä koulutetaan vuosittain tietoturvaan ja tietosuojaan liittyen. Koulutusta tarvitaan erityisesti asiakirjojen huolellisessa käsittelyssä, salassa pidettävän tiedon säilyttämisessä ja sähköpostikäytännöissä. Lisäksi organisaatiolla on sisäiset ohjeet tietoturvan ja tietosuojan toteuttamiseen. Tietoturvaa ja tietosuoja johtaa ja valvoo hyvinvointialueen aluehallitus.

Tietojärjestelmien toimivuus on Kainuun hyvinvointialueen toimintojen kannalta kriittistä. Erityisenä riskinä on terveydenhuollon eri toimintojen riippuvuus tietojärjestelmistä ja niiden toimivuudesta. Keskitettyjen palveluiden ja internet -yhteyden palomuurilaitteet ovat kahdennettuja. Kaikkia osa-alueita ei voida kustannussyistä tai toiminnallisista syistä varmentaa järjestelmiä kahdentamalla. Varalaitejärjestelyt on hoidettu huoltosopimuksella siten, että korjaavat toimenpiteet saadaan käyntiin 24/7-periaatteella. Tietohallinto käy tarvittaessa tietojärjestelmien toimittajien kanssa viikoittaisissa palavereissa läpi järjestelmiin liittyviä ongelmia.

Riskienhallinta on perusta asianmukaiselle tietoturvan ja tietosuojan toteuttamiselle. Tietoturvariskit ovat entistä tiukemman tarkastelun alaisuudessa muuttuneen geopoliittisen tilanteen takia. Hallitse-

mattomina tietoturvariskit voivat vaarantaa potilas- tai asiakasturvallisuuden organisaation eri toiminnoissa. Tietoturvariskien hallinta on jatkuvaa toimintaa, jossa keskeistä on järjestää sekä johtaminen että käytännön työ uhkien tunnistamiseksi, arvioimiseksi ja niiden vaikutusten ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi.

Tiedonhallintalaki velvoittaa tiedonhallintayksikön selvittämään olennaiset tietojenkäsittelyyn kohdistuvat riskit ja mitoittamaan tietoturvallisuustoimenpiteet riskiarvioinnin mukaisesti. Tietojenkäsittelyyn kohdistuvien riskien asianmukaista hallinnoinnin järjestämistä jatkettiin vuoden 2023 aikana osana riskienhallintaa suunnittelevaa työryhmää. Tiedonhallintalaki velvoittaa tiedonhallintayksikön seuraamaan toimintaympäristönsä tietoturvallisuuden tilaa ja varmistamaan tietoaineistojen ja tietojärjestelmien tietoturvallisuus koko niiden elinkaaren ajan. Valvonnan saattamiseksi vaatimusten mukaisesti käynnistettiin vuoden 2022 aikana suunnittelutyö tietoturvatapahtumien valvontapalvelun käyttöönottomiseksi osana hyvinvointialueen ICT-muutoshanketta. Palvelun käyttöönottoprojekti toteutettiin vuoden 2023 aikana. Valvontapalvelu parantaa merkittävästi organisaation kykyä seurata ja reagoida toimintaympäristössä tapahtuviin tietoturvapoikkeamiin.

Merkittävä osuus kriittisimmiksi arvioiduista tietoturvapoikkeamista kuuluvat henkilöstöön tai tietojärjestelmiin liittyviin poikkeamiin. Näiden riskien osalta realisoitumisen todennäköisyyksiä voidaan pienentää tehokkaasti hallintatoimenpiteisiin panostamalla. Tietojärjestelmien osalta kehityskohteeksi on tunnistettu tietoturvariskienhallinnan säännöllisen arvioinnin kehittäminen. Riskienhallinnalla voidaan tunnistaa järjestelmiä koskevia uhkia ja vaikuttaa niihin ennen kuin riskit realisoituvat. Henkilöstön osalta tämä tarkoittaa järjestelmä- ja roolikohtaisen tietoturvakoulutuksen ja perehdytyksen kehittämistä, säännöllisen, esimerkiksi ajasta ja paikasta riippumattoman verkkokoulutuksena tarjottavan tietoturvakoulutuspolun lanseeraamista, ja esihenkilöiden ja yksiköiden tietoturvastuiden selkeyttämistä.

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (EU 2016/679) velvoittaa rekisterinpitäjää osoittamaan, että tietosuoja huomioidaan lainsäädännön velvoittamalla tavalla organisaation toiminnassa ja talouden suunnittelussa. Kainuun hyvinvointialue laatii vuosittain erillisen tietotilinpäätöksen, jonka tarkoitus on antaa kokonaiskuva organisaation tietojenkäsittelyn nykytilasta. Vuosittaisella tietotilinpäätöksellä voidaan seurata ja parantaa tietoturvallisuuden ja tietosuojan tilaa.

Taloudelliset riskit

Kainuun hyvinvointialueen käyttötalouden alijäämä muodostaa merkittävän taloudellisen riskin. Hyvinvointialueiden tilinpäätösarvioiden mukainen Manner-Suomen hyvinvointialueiden keskimääräinen asukaskohtainen alijäämä oli -245 euroa, Kainuun hyvinvointialueen vastaava tunnusluku oli -280 euroa. Mikäli kuluvan vuoden alijäämä olisi korkeintaan -25 milj. €, Kainuun hyvinvointialueella olisi vuoden 2026 loppuun mennessä katettavaa kumulatiivista alijäämää yhteensä -44,3 milj. €.

Kainuun uusi sairaala –investoinnin toteuttamisen myötä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymältä siirtyi Kainuun hyvinvointialueelle huomattavan suuri lainakanta 166,3 milj. €. Lainoja lyhennettiin vuonna 2023 8,1 milj. €. Lainojen korkotaso on vakaa (keskikorko 31.12.2023 1,2 %), koska uusi sairaala –lainoitus on kokonaisuudessaan joko kiinteäkorkoista (EIB ja Kuntarahoitus Oyj) tai koronvaihtosopimuksella suojattua (NIB vaihtuvakorkoinen laina suojattu kiinteäkorkoiseksi OP Yrityspankki Oyj koronvaihtosopimuksella). Suuren lainakannan sekä alijäämäisen käyttötalouden vuoksi Kainuun hyvinvointialueella ei ole lainanottovaltuutta, joten investointimenot on katettava ja sitoutumiset investointeja vastaaviin sopimuksiin on osoitettava katettaviksi kassavaroilla. Vuoden 2023 alussa kassavarat olivat 103,2 milj. €, josta 33,8 milj. € oli edellisen vuoden puolella maksettu valtion rahoituksen ennakoerä. Vuoden 2024 lopussa rahoja ja pankkisaamisista oli taseessa yhteensä 47,2 milj. €. Mikäli käyttötaloutta ei saada tasapainoon, negatiivinen vuosikate, investointimenot ja lainojen lyhenykset uhkaavat kuluttaa kassavarat loppuun.

Laki hyvinvointialueesta määrittää talouteen liittyvät arviointimenettelyn kriteerit. Valtiovarainministeriö voi käynnistää hyvinvointialueen arviointimenettelyn, mikäli hyvinvointialue ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää säädetyssä määräajassa tai hyvinvointialueen konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia kaksi tilikautta peräkkäin. Kainuun hyvinvointialueen vuoden 2023 konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on -54,6 %. Arviointimenettelyyn voi joutua, mikäli konsernitiinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 kaksi tilikautta peräkkäin. Tämän kriteerin arvo vuoden 2023 konsernitiinpäätöksestä laskettuna on -0,3. Hyvinvointialueen arviointimenettelyn kriteerejä ovat myös rahoituslain mukaisen lisärahoituksen myöntäminen kaksi kertaa kolmen peräkkäisen tilikauden aikana sekä lainanottovaltuuden myöntäminen.

Vahinkoriskit

Vakuutukset hoidetaan vakuutusmeklarin toimesta ja ne on kilpailutettu vuonna 2022. Kainuun hyvinvointialueella on lakisääteisten vakuutusten lisäksi vapaaehtoisia vakuutuksia koskien hyvinvointialueen henkilöstöä, sosiaali- ja terveystoimen asiakkaita sekä luottamushenkilöstöä. Henkilöstö ja asiakkaat on vakuutettu lakisääteisellä työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksella. Asiakkaat on vakuutettu lakisääteisellä potilasvahinkovakuutuksella. Henkilöstö on vakuutettu lakisääteisellä työntekijäin ryhmähenkivakuutuksella. Asiakkaat ja luottamushenkilöstö on vakuutettu vapaaehtoisella ryhmätapaturmavakuutuksella. Hyvinvointialueen henkilöstö ja luottamushenkilöstö ovat vakuutettuna matkustaessa enintään 1 kk kestäville virkamatkoilla. Hyvinvointialueen toiminta on vakuutettu julkisyhteisön vastuuvakuutuksella julkisyhteisön toiselle aiheuttaman henkilö-, esine- ja tuotevastuuvahingon varalta sekä julkista valtaa käytettäessä aiheutetusta varallisuusvahingosta. Hyvinvointialueella asemansa puolesta päätöksiä tekevät virkamiehet ja luottamushenkilöstö on vakuutettuna julkisyhteisön hallinnon varallisuusvastuuvakuutuksella. Lisäksi hyvinvointialueella on oikeusturvavakuutus, joka korvaa vakuutetun välttämättömät ja kohtuulliset asianajo- ja oikeudenkäyntikulut, jotka ovat aiheutuneet lakimiesavun käyttämisestä riita-, rikos- ja hakemusasioissa. Kiinteistöt ja irtaimistot on vakuutettu omaisuusvakuutuksella täydestä arvosta äkillisten ja ennalta arvaamattomien vahinkojen varalta (all risk). Väliuokratut asunnot on vakuutettu huoneistoturvalla omaisuus- ja vastuuvahinkojen varalta ja metsät metsävakuutuksella äkillisten ja ennalta-arvaamattomien tapahtumien suoranaisilta omaisuusvahingoilta. Ajoneuvot on vakuutettu pakollisen liikennevakuutuksen lisäksi vapaaehtoisella laajalla kas-kolla.

1.2 Hyvinvointialueen sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja riskienhallinnan järjestäminen

Sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja riskienhallinnan järjestäminen kuuluvat hyvinvointialueen aluehallituksen tehtäviin. Sisäinen tarkastus ja riskienhallinta ovat osa sisäistä valvontaa. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on edistää toiminnan laadukasta johtamista, riskien ennaltaehkäisyä ja hallintaa, mahdollisuuksien ja vahvuuksien hyödyntämistä, toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia. Sisäisen valvonnan tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus hyvinvointialueen strategisten, toiminnan ja talouden tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Sisäisen valvonnan toteuttaminen kuuluu osaksi jokaiseen johtamis- ja esihenkilötehtävään. Sisäistä valvontaa, sisäistä tarkastusta ja riskienhallintaa ohjaavat hyväksytyt asiakirjat:

- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 18.12.2023 § 74 (AV)
- Tietoturvapoliittikka 22.5.2023 § 141 (AH)
- Hallintosääntö 27.2.2023 § 5 / päivitys (AV)
- Tietosuojapolitiikka 14.11.2022 § 168 (AH)

Lisäksi on sovellettu vielä osin Kainuun soten aikaisia ohjeistuksia. Kainuun hyvinvointialueen sisäistä valvontaa tarkentavia muita ohjeita ja päivityksiä jo olemassa oleviin valmistellaan vuoden 2024 aikana.

1.2.1 Sisäisen valvonnan järjestäminen

Sisäistä valvontaa on toteutettu hyvinvointialuelain, hallintosäännön sekä muiden hyväksytyjen ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Sisäisestä valvonnasta ovat ensisijaisesti vastanneet tilivelvolliset: aluehallitus ja sen jaostot, lautakunnat, toimielinten esittelijät, toimi-, palvelu- ja tehtäväalueiden johtavat viranhaltijat sekä muut henkilöt, joita asemansa perusteella voidaan pitää tehtäväalueensa johtavina viranhaltijoina.

Aluehallitus, johtoryhmät sekä toimialueiden johtoryhmät ovat tilikauden aikana säännöllisesti seuranneet toimintaa ja taloutta sekä niihin liittyvien tavoitteiden toteutumista. Sopimusten hallinta ja valvonta ovat olleet osa toiminnasta vastaavien viranhaltijoiden oman vastualueen johtamista. Lisäksi tilivelvolliset viranhaltijat ovat raportoineet aluehallitukselle neljännesvuosittain osavuosisraporteilla taloudesta ja toiminnasta, joissa mahdollisesti esitettyjen puutteiden ja epäkohtien korjaamista aluehallitus on seurannut ja antanut tarvittaessa ohjeistusta niiden korjaamiseen. Aluehallitukselle on tuotu myös säännöllisesti tiedoksi viranhaltijapäätökset, joihin sillä on ollut otto-oikeus.

Ilmoittajasuojelulain (1171/2022) mukaisen väärinkäytösilmoituskanavan (Whistleblower) käyttöönottoa valmisteltiin syksyn aikana, joka tilaajasta riippumattomista syistä siirtyi vuoden 2024 alkuun. Aluehallitus hyväksyi 27.11.2023 § 240 Whistleblower – väärinkäytösilmoituskanavan käyttö ja ilmoittajan suojele -toimintaohjeen käyttöönotettavaksi. Ilmoituskanavan kautta käsitellään vain ilmoittajasuojelulain mukaisiin soveltamisaloihin kuuluvia vakavia väärinkäytösepäilyjä. Johdon velvollisuutena on toteuttaa sisäistä valvontaa väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi sekä puuttua havaittuihin väärinkäytöksiin. Henkilöstön velvoitteena on tiedottaa ensisijaisesti lähiesihenkilöä organisaation toiminnassa havaitusta väärinkäytösepäilyistä ja rikkomuksista.

1.2.2 Sisäinen tarkastus

Sisäinen tarkastus on riippumaton aluehallituksen ja ylimmän johdon tukitoiminto, jonka tehtävänä on varmentaa johdolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuutta ja toimivuutta ja osaltaan tukea sen kehittämistä. Sisäinen tarkastus on osa sisäistä valvontaa ja hyvän hallinnon rakenteita, joka edistää toiminnallaan hyvän johtamis- ja hallintotavan, ennakoivan ja tuloksellisen riskienhallinnan, eettisen johtamis- sekä sisäisen valvontakulttuurin kehittymistä.

Sisäinen tarkastus on järjestetty omana toimintana, jota hoitaa virkasuhteisesti yksi henkilö. Resurssia kohdennettiin vuoden alusta 6kk ajan hyvinvointialueen hallinnon muihin tehtäviin, jolloin sisäinen tarkastus toteutui rajatusti. Sisäinen tarkastaja toimi tilikauden aikana myös ulkoisen tarkastuksen tehtävissä mm. Kainuun hyvinvointialueen ja Kainuun sotien tarkastuslautakuntien vastuuvalmistelijana ja sihteerinä sekä tilintarkastusyhteisöjen yhteyshenkilönä. Lisäksi sisäinen tarkastaja on toiminut organisaation sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kouluttajana sekä riskienhallinnan ohjausryhmän asian tuntijajäsenenä.

Sisäistä tarkastusta on tehty ensisijaisesti ylimmältä johdolta tulleiden toimeksiantojen mukaisesti. Lisäksi sisäinen tarkastus on konsultoinut aktiivisesti toiminnan vakiinnuttamiseen liittyvissä kysymyksissä ja antanut niihin suosituksia. Vastuu suositusten ja korjaavien toimenpiteiden toimeenpanosta sekä seurannasta on viranhaltijajohdolla, jota sisäinen tarkastus osaltaan varmentaa.

1.2.3 Riskienhallinnan järjestäminen

Riskienhallinta tarkoittaa järjestelmällistä ja ennakoivaa tapaa tunnistaa, arvioida ja hallita toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia. Riskienhallinnan järjestämiseen sekä toimeenpanoon liittyy keskeisesti huolehtiminen toiminnan jatkuvuudesta, häiriöttömyydestä sekä turvallisuudesta.

Riskienhallinnan ilmoituksiin ja seurantaan käytetään Awanicin HaiPro –riskienhallintaohjelmaa, jossa ovat:

- työyksikköjen työn vaarojen ja riskien selvittäminen ja arviointi
- potilas- ja asiakasturvallisuusilmoitukset
- sosiaalihuollon ilmoitukset
- työturvallisuusilmoitukset
- tietoturva- ja tietosuojailmoitukset
- onnistumisilmoitukset
- väärinkäytösepäilyilmoitukset

Sisäisiä turvallisuusasioita ja työsuojelun lakisääteisiä tehtäviä hoitaa turvallisuuspäällikkö tukena työsuojeluvaltuutetut. Työyksiköiden vastuulle kuuluvaa työturvallisuuslain 10 §:n mukaista arviointia tehdään joka toinen vuosi tai olosuhteiden oleellisesti muuttuessa. Turvallisuusohjeiden noudattaminen on jokaisen työntekijän vastuulla. Esihenkilöt varmistavat ja huolehtivat ohjeiden noudattamisesta ja puuttuvat poikkeamiin. Havaituista merkittävistä poikkeamista raportoidaan johdolle.

Hyvinvointialueen on valmiussuunnitelmin ja normaaliolojen häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muin toimenpitein huolehdittava siitä, että sen toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa (Laki hyvinvointialueesta 611/2021). Lainsäädännön lisäksi hyvinvointialueiden varautumista ja valmiussuunnittelua ohjaavat kansallinen turvallisuusstrategia sekä hallinnonalakohtaiset strategiset linjaukset.

Yliopistollista sairaalaa ylläpitävä hyvinvointialue ohjaa yhteistyöalueellaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden valmiussuunnittelua. Neljän alueen mallilla turvataan valmiussuunnittelun ja tilannekuvan luomisen yhtenäisyys sekä alueellinen ja paikallinen kyvykkyys häiriötilanteiden ennakkoinnissa ja niihin vastaamisessa. Toimintamalli koskee julkisen sektorin järjestämää sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja siinä on huomioitava erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon muodostama kokonaisuus. Lisäksi on huomioitava yhteistyö pelastustoimen ja ympäristöterveydenhuollon kanssa.

Vuonna 2023 Kainuun hyvinvointialueen turvallisuuden ja varautumisen tiimi kokoontui kahdeksan kertaa ja turvallisuuden valmiuden ja varautumisen ohjausryhmä kokoontui yhdeksän kertaa. Kokouksissa käsiteltiin Kainuun hyvinvointialueen varautumiseen, valmiuteen ja turvallisuuteen liittyviä asioita. Varautuminen erilaisissa häiriö- ja poikkeustilanteissa on ohjeistettu valmiussuunnitelmassa, joka sisältää Kainuun hyvinvointialueen terveydenhuollon, sosiaalihuollon ja soveltuvin osin pelastustoimen valmiussuunnitelman. Valmiussuunnitelma on vuoden 2023 aikana laadittu hyvinvointialueelle.

Kainuun hyvinvointialueen edustajat ovat osallistuneet vuonna 2023 potilasevakuointi-, valmiudensääntely-, paikallispuolustus- ja Pohjois-Suomen aluehallintoviraston koordinoimaan Pohjoinen23 -harjoitukseen. Tietohallinto osallistui loppuvuodesta kyberturvallisuusuharjoitukseen.

1.2.4 Keskeiset johtopäätökset ja sisäisen valvonnan kehittäminen taloussuunnittelukaudella

Hyvinvointialueella on tunnistettu tarve kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiselle, johon kuuluvat mm. tilivelvollisten toimijoiden ja henkilöstön kouluttaminen, systemaattinen raportointi ja toimeenpano sekä seuranta ja arviointi. Riskienhallinnan kirjausjärjestelmän ja prosessin tulee varmentaa riskien kokonaisvaltaista tunnistamista, analysointia ja priorisointia sekä ennaltaehkäisyä ja hallintaa. Riskienhallinta tulee saada kytkettyä selkeämmin osaksi toiminnan ja talouden suunnittelua, päätöksentekoa, seurantaa sekä arviointia.

Riskienhallinnan kehittämisen tukena on toiminut ohjausryhmä, joka on koostunut laajalti eri valvonnan ja riskienhallinnan asiantuntijoista. Ohjausryhmän keskeisinä tehtävinä on ollut laatia hyvinvointialueelle sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa ohjaavia asiakirjoja. Riskienhallinnan ohjausryhmän toi-

minta on tarkoitus vakiinnuttaa koordinoivaksi toimijaksi kokonaisvaltaisen riskienhallinnan haltuun otamisessa vuosikellon mukaisesti, jolla toteutetaan osaltaan aluehallituksen tehtäviin kuuluvaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisvelvoitetta.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	59 793	2 488
Toimintakulut	-430 821	-2 477
Toimintakate	-371 028	11
Valtion rahoitus	366 013	0
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	878	0
Muut rahoitustuotot	156	0
Korkokulut	-3 560	-11
Muut rahoituskulut	1 072	0
Vuosikate	-6 468	0
Poistot ja arvonalentumiset	-12 788	0
Tilikauden tulos	-19 255	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-19 255	0

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut %	13,9	100,4
Vuosikate/Poistot, %	-50,6	0,0
Vuosikate, euroa/asukas	-92	0
Hyvinvointialueen asukasmäärä	70 149	70 506

1.3.2 Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelman rahavaroina 1.1.2023 on käytetty KILA:n hyvinvointialue- ja kuntajaoston lausunnon 2022/129 mukaisesti oikaistun avaavan taseen saldoja.

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2023	2022
	<i>1 000 €</i>	<i>1 000 €</i>
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-6 468	0
Satunnaiset erät	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-133	0
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-4 580	-10
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	<u>-11 181</u>	<u>-10</u>
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	0	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-8 070	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-36 746	33 727
Rahoituksen rahavirta	<u>-44 816</u>	<u>33 727</u>
Rahavarojen muutos		
	-55 997	33 717
Rahavarat 31.12	47 242	34 050
Rahavarat 1.1.	103 239	333

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran		
kertymä 3 vuodelta	-11 191	-10
Investointien tulorahoitus %	141,2	0,0
Laskennallinen lainanhoitokate	0,5	0,0
Kassan riittävyys, pv	39	4 975
Hyvinvointialueen asukasmäärä	70 149	70 506

Toiminnan ja investointien rahavirta kertymä -tunnusluku esitetään normaalisti 5 vuoden kertymästä. Kainuun hyvinvointialueen ensimmäinen tilinpäätös tehtiin vuonna 2021. Vuoden 2021 toiminnan ja investointien rahavirta 0 €.

1.3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

TASE

VASTAAVAA	2023	2022
A PYSYVÄT VASTAAVAT	163 294 566,13	0,00
I Aineettomat hyödykkeet	3 155 185,53	0,00
1.Aineettomat oikeudet	1 152 065,28	0,00
2. Muut pitkävaikutteiset menot	2 003 120,25	0,00
II Aineelliset hyödykkeet	158 938 801,48	0,00
1.Maa- ja vesialueet	755 902,56	0,00
2.Rakennukset	144 852 960,28	0,00
3.Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 715 775,14	0,00
4.Koneet ja kalusto	9 134 481,03	0,00
5.Muut aineelliset hyödykkeet	270 007,83	0,00
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	209 674,64	0,00
III Sijoitukset	1 200 579,12	10 157,00
1. Osakkeet ja osuudet	828 347,50	10 157,00
4. Muut saamiset	372 231,62	0,00
B. TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 484 439,33	0,00
2. Lahjoitusrahastojen varat	126 243,14	0,00
3. Muut toimeksiantojen varat	1 358 196,19	0,00
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	72 732 070,86	34 148 041,79
I Vaihto-omaisuus	2 269 781,48	0,00
1. Aineet ja tarvikkeet	2 308 592,96	0,00
5. Ennakkomaksut	-38 811,48	0,00
II Saamiset	23 219 874,72	97 669,51
Pitkäaikaiset saamiset	22 743,99	0,00
2. Lainasaamiset	22 743,99	0,00
Lyhyt aikaiset saamiset	23 197 130,73	97 669,51
1. Myyntisaamiset	6 330 066,97	43 179,05
2.Lainasaamiset	21 519,68	0,00
3.Muut saamiset	5 340 413,59	53 615,94
4.Siirtosaamiset	11 505 130,49	874,52
IV Rahat ja pankkisaamiset	47 242 414,66	34 050 372,28
VASTAAVAA YHTEENSÄ	237 511 076,32	34 158 198,79

VASTATTAVAA	2023	2022
A OMA PÄÄOMA	-6 340 730,04	0,00
I Peruspääoma	12 914 648,34	0,00
IV Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-19 255 378,38	0,00
C PAKOLLISET VARAUKSET	2 963 958,00	0,00
2. Muut pakolliset varaukset	2 963 958,00	0,00
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	10 294 803,84	6 500,00
1. Valtion toimeksiannot	8 599 178,08	0,00
2. Lahjoitusrahastojen pääomat	337 429,57	6 500,00
3. Muut toimeksiantojen pääomat	1 358 196,19	0,00
E VIERAS PÄÄOMA	230 593 044,52	34 151 698,79
I Pitkäaikainen	150 137 279,45	0,00
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	150 137 279,45	0,00
II Lyhytaikainen	80 455 765,07	34 151 698,79
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 074 486,80	0,00
6. Ostovelat	20 675 146,05	70 262,67
7. Muut velat	5 261 666,72	76 116,49
8. Siirtovelat	46 444 465,50	34 005 319,63
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	237 511 076,32	34 158 198,79
TASEEN TUNNUSLUVUT	2 023	2 022
Omavaraisuusaste, %	2,7	0,0
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	-54,2	-1 372,5
Kertynyt yli-/alijäämä, €	-19 255 378	0
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	-274	0
Lainakanta 31.12.	158 211 766	0
Lainakanta 31.12., €/asukas	2 255	0
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	176 858 364	0
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	2 521	0
Lainasaamiset 31.12.	0	0
Hyvinvointialueen asukasmäärä	70 149	70 506

1.3.4 Kokonaistulot ja -menot

KOKONAISTULOT JA -MENOT

	2023	2022		2023	2022
	1 000 €	1 000 €		1 000 €	1 000 €
TULOT			MENOT		
Varsinainen toiminta			Varsinainen toiminta		
Toimintatuotot	59 793	2 488	Toimintakulut	430 821	2 477
Verotulot	0	0	-valmistus omaan käyttöön	0	0
Valtionosuudet	366 013	0	Korkomenot	3 560	11
Korkotuotot	878	0	Muut rahoituskulut	-1 072	0
Muut rahoitustuotot	156	0	Satunnaiset kulut	0	0
Satunnaiset tulot	0	0	Tulorahoituksen korjauuserät	0	0
Tulorahoituksen korjauuserät	-133	0			
Investoinnit			Investoinnit		
Rahoitusosuudet	0	0	Investointimenot	4 580	10
Käyttöomaisuuden myyntitulot	0	0			
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta		
Antolainojen vähennykset	0	0	Antolainojen lisäykset	0	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	8 070	0
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	0	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0	0
Oman pääoman lisäykset	0	0	Oman pääoman vähennykset	0	0
TULOT YHTEENSÄ	426 708	2 488	MENOT YHTEENSÄ	445 959	2 498
Täsmäytys:					
Kokonaistulojen ja menojen erotus	-19 252	-10			
Rahavarojen muutos	-55 997	33 717			
./Muut maksuvalmiuden muutokset	-36 745	33 727			
	-19 252	-10			

1.4 Hyvinvointialuekonsernin toiminta ja talous

1.4.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

YHDISTELMÄ KONSERNITILINPÄÄTÖKSEEN SISÄLTYVISTÄ YHTEISÖISTÄ

	Yhdistely konsernitilinpäätökseen	
	Yhdistelty (kpl)	Ei yhdistelty (kpl)
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt		
Liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt		
Muut yhtiöt	1	
Osuuskunnat		
Yhdistykset		
Säätiöt		
Hyvinvointiyhtymät	1	
Osakkuusyhteisöt		
Muut omistusyhteisyhteisöt		
Yhteensä	2	

Kainuun hyvinvointialue omistaa kokonaan Kainuun Ateriapalvelut Oy:n, joka on sen ainoa tytäryhtiö. Yhtiö on perustettu v. 2022 ja sillä ei ole lainkaan toimintaa. Yhtiö on yhdistelty konsernitilinpäätökseen. Lisäksi Kainuun hyvinvointialue on osakkaana Nordlab Hyvinvointiyhtymässä 10,67 %:n suuruisella osuudella. Nordlab Hyvinvointiyhtymä on yhdistelty konsernitilinpäätökseen suhteellisella pääomaosuusmenetelmällä.

Nordlab Hyvinvointiyhtymän yhtymäkokouksissa Kainuun hyvinvointialuetta edustaa hyvinvointialuejohtaja Jukka Lindberg (varahenkilö toimialuejohtaja Timo Halonen).

Konsernin tilikauden alijäämä oli –20,0 milj. € ja konsernitaseen loppusumma 239,4 milj. €.

1.4.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Hyvinvointialueen konserniohjeella luodaan puitteet omistajaohjaukselle hyvinvointialueen tavoitteiden mukaisesti. Konserniohjeen tarkoituksena on yhdenmukaistaa ohjauksen menettelytapoja ja tehostaa hyvinvointialuekonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että hyvinvointialuekonsernia ja hyvinvointialueen muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja hyvinvointialuekonsernin kokonaisuus huomioon ottaen. Konserniohje täydentää tytäryhteisöille niiden perustamisvaiheessa ja yhtiöjärjestyksessä asettuja hyvinvointialueen toimintaan liittyviä tavoitteita. Konserniohje valmistellaan vuoden 2024 aikana.

1.4.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Pohjois-Suomen laboratorokeskuksen liikelaitoskuntayhtymä, Nordlab, purettiin ja palautettiin omistajilleen 31.12.2022. Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän osuus Nordlabista oli 10,575 %. Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän varat, velat ja sitoumukset siirtyivät Kainuun

hyvinvointialueelle Voimaanpanolain nojalla. 1.1.2023 osuus Nordlabista palautui Nordlab -hyvinvointiyhtymään (y-tunnus: 2483868–4), josta Kainuun hyvinvointialueen omistusosuus on 10,67 %. Hyvinvointialueet ovat perustaneet NordLab hyvinvointiyhtymän, johon on siirretty sekä Pohjois-Suomen laboratoriokeskuksen liikelaitoskuntayhtymän nykyinen toiminta että alueen kunnissa itsenäisesti tuotettu laboratoriotoiminta. Päätös Hyvinvointiyhtymän perustamisesta on hyväksytty Kainuun aluevaltuustossa 29.8.2022 (§ 73), Keski-Pohjanmaan aluevaltuustossa 26.9.2022 (§ 59), Lapin aluevaltuustossa 31.8.2022 (§ 80) ja Pohjois-Pohjanmaan aluevaltuustossa 5.9.2022 (§ 109).

Hyvinvointialueiden perustaman uuden NordLab hyvinvointiyhtymän osuudet peruspääomasta (4.000.000,00 euroa), eli jäsenosuudet, ovat seuraavat:

- Kainuun hyvinvointialue 10,67 %,
- Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue 9,33 %,
- Lapin hyvinvointialue 24,00 %,
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue 56,00 %.

Sopimuksessa Pohjois-Suomen laboratoriokeskuksen liikelaitoskuntayhtymän (NordLab) purkamisesta ja toiminnan siirtämisestä hyvinvointiyhtymään todettiin seuraavasti: Jäsenet siirtävät Liikelaitosyhtymän purkautumisen jälkeen Jako-osuutensa kokonaisuudessaan ja sellaisenaan Voimaanpanolain mukaisena yleisseuraantona Hyvinvointialueelle ja sen jälkeen Hyvinvointialue siirtää tämän Sopimuksen mukaisesti Voimaanpanolain mukaisena yleisseuraantona vastaanottamansa varat, velat, sitoumukset ja vastuut kokonaisuudessaan ja sellaisenaan Hyvinvointiyhtymälle.

1.4.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Konsernirakenteeseen ei ennakoida lähiaikoina muutoksia. Syksyllä 2023 perustetun Tervia Logistiikka Oy:n Kainuun HVAn omistusosuus jää alle 20 %:n. Kainuulla on muutamia pienomistuksia kansallisissa in-house-yhtiöissä. Valtakunnan hallituksen kaavailemat omistusosuusraajat in-house -yhtiöille saattavat merkitä sitä, että yhtiömuotoisessa yhteistyössä haetaan suurempia omistusosuuksia esimerkiksi yhteistoiminta-alueitasolla.

1.4.5 Konsernivalvonnan järjestäminen

Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että hyvinvointialuekonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa sekä lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan toiminnan harjoittamiseen.

Konsernivalvonnasta vastaa konsernijohto, johon kuuluvat aluehallitus, hyvinvointialuejohtaja sekä muut aluehallituksen erikseen nimeämät viranhaltijat.

Aluevaltuuston hyväksymä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet vahvistaa ja yhdenmukaistaa myös kaikkea hyvinvointialuekonsernin toimintaa, josta hyvinvointialue vastaa omistuksen, ohjaus- ja valvontavastuun sekä muiden veloitteiden myötä. Perusteiden mukaisesti konserniyhteisöjen hallitukset ja toimitusjohtajat vastaavat niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta. Konserniyhteisöt raportoivat konsernijohtolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta konserniohjeen tai muun ohjeistuksen mukaisesti.

Tarkemmat ohjeet konsernivalvonnan toteuttamiseksi tullaan antamaan aluevaltuuston hyväksymässä konserniohjeessa, jossa on määräykset mm. konsernivalvonnan ja raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestämisestä.

1.4.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KAINUUN HYVINVOINTIALUEEN KONSERNITULOSLASKELMA 2023

Toimintatuotot	67 818 724,46
Toimintakulut	-439 457 970,15
Toimintakate	-371 639 245,69
Valtion rahoitus	366 013 393,46
Rahoitustuotot ja -kulut	
Korkotuotot	878 087,06
Muut rahoitustuotot	161 757,01
Korkokulut	-3 565 548,76
Muut rahoituskulut	1 071 308,11
Vuosikate	-7 080 248,81
Poistot ja arvonalentumiset	
Suunnitelman mukaiset poistot	-12 968 197,13
Tilikauden alijäämä	-20 048 445,94

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	15,4
Vuosikate/Poistot, %	-54,6
Vuosikate, euroa/asukas	-101
Hyvinvointialueen asukasmäärä	70 149

KONSERNIRAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2023
	<i>1 000 €</i>
Toiminnan rahavirta	
Vuosikate	-7 080
Tulorahoituksen korjauserät	-133
Investointien rahavirta	
Investointimenot	-4 987
Pysyvien ja vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	-12 201
Rahoituksen rahavirta	
Antolainauksen muutokset	
Lainakannan muutokset	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	213
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-8 070
Muut maksuvalmiuden muutokset	
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	6 264
Vaihto-omaisuuden muutos	-109
Saamisten muutos	-7 972
Korottomien velkojen muutos	-34 861
Rahoituksen rahavirta	-44 535
Rahavarojen muutos	-56 736
Rahavarat 31.12.	47 903
Rahavarat 1.1.	-104 639
	-56 736

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 3 vuodelta	-12 211
Investointien tulorahoitus %	-142,0
Laskennallinen lainanhoitokate	-0,3
Kassan riittävyys	41
Hyvinvointialueen asukasmäärä	70 149

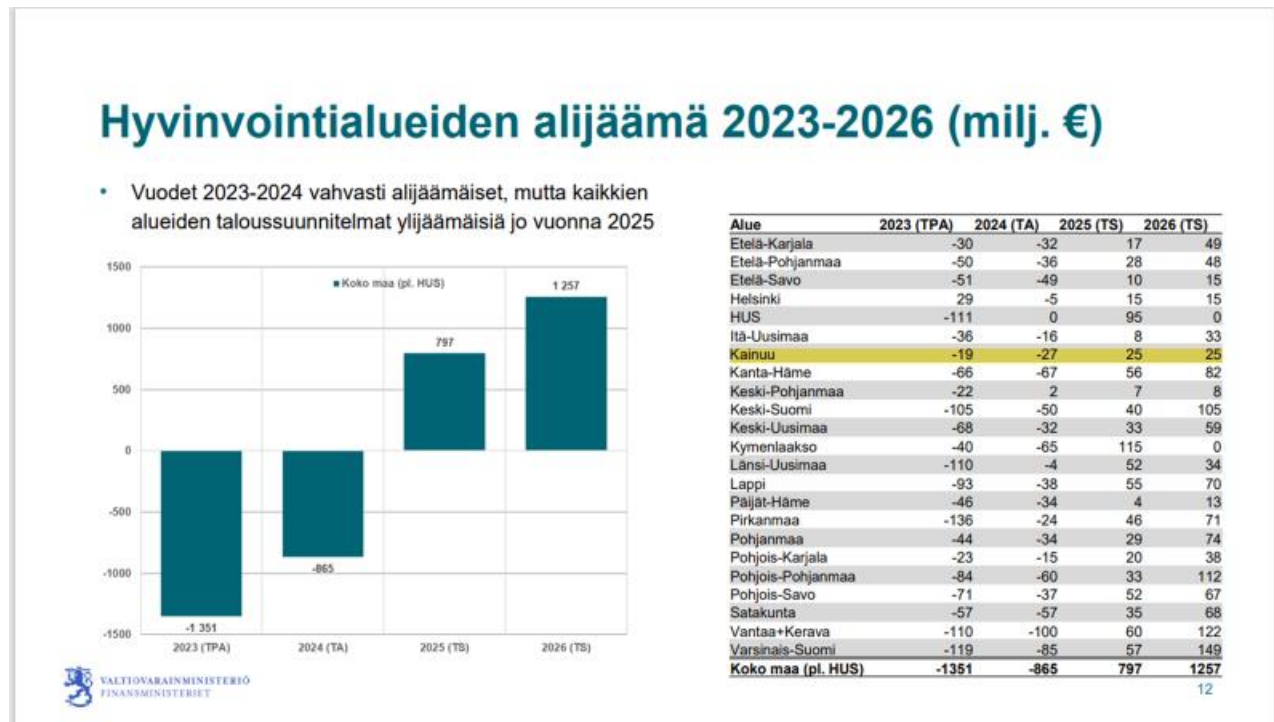
KONSERNITASE

VASTAAVAA	2023	VASTATTAVAA	2023
	1 000 €		1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	163 559	OMA PÄÄOMA	-6 276
Aineettomat hyödykkeet	3 584	Peruspääoma	12 915
Aineettomat oikeudet	1 198	Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	858
Muut pitkävaikutteiset menot	2 057	Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-20 048
Ennakkomaksut	329		
		PAKOLLISET VARAUKSET	2 964
Aineelliset hyödykkeet	159 197	Muut pakolliset varaukset	2 964
Maa- ja vesialueet	756		
Rakennukset	144 853	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	10 295
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 716	Valtion toimeksiannot	8 599
Koneet ja kalusto	9 393	Lahjoitusrahastojen pääomat	337
Muut aineelliset hyödykkeet	270	Muut toimeksiantojen pääomat	1 358
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinn	210		
		VIERAS PÄÄOMA	232 409
Sijoitukset	778	Pitkäaikainen	150 351
Osakkeet ja osuudet	406	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	150 351
Muut saamiset	372		
		Lyhytaikainen	82 059
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 484	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 074
Lahjoitusrahastojen varat	126	Saadut ennakot	3
Muut toimeksiantojen varat	1 358	Ostovelat	21 271
		Muut velat	5 327
VAIHTUVAT VASTAAVAT	74 348	Siirtovelat	47 382
Vaihto-omaisuus	2 270		
Aineet ja tarvikkeet	2 309	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	239 392
Ennakkomaksut	-39		
		TASEEN TUNNUSLUVUT	
Saamiset	24 175	Omavaraisuusaste, %	2,6
Pitkäaikaiset saamiset	23	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	54,6
Lainasaamiset	23	Kertynyt yli-/alijäämä	-20 048 446
Lyhyt aikaiset saamiset	24 152	Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	-286
Myyntisaamiset	7 130	Konsernin lainakanta 31.12.	158 425 166
Lainasaamiset	22	Konsernin lainat, €/asukas	2 258
Muut saamiset	5 475	Lainat ja vuokravastuut, 31.12.	177 271 360
Siirtosaamiset	11 526	Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	2 527
Rahat ja pankkisaamiset	47 903	Konsernin lainasaamiset 31.12.	21 520
		Hyvinvointialueen asukasmäärä	70 149
VASTAAVAA YHTEENSÄ	239 392		

1.5 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottomuudenpiteet

1.5.1 Asiaa koskeva sääntely

Talouden tasapainottamisen tulee rahoituslain mukaan tapahtua kahden seuraavan tilikauden aikana alijäämien syntymisestä. Valtiovarainministeriön rahoituslaskelman mukaisesti talouden tasapaino tullaan saavuttamaan rahoitusta lisäämällä merkittävästi vuosina 2025–2026 sekä matalalla menokasvulla. Valtiovarainministeriön ennuste näillä reunaehdoilla esitetään seuraavassa taulukossa.

1.5.2 Tilikauden tuloksen käsittely

Kainuun hyvinvointialueen tuloslaskelma vuodelta 2023 osoittaa alijäämää - 19 255 378,38 euroa. Aluehallitus esittää, että tilikauden alijäämä -19 255 378,38 euroa siirretään taseen omaan pääomaan edellisten tilikausien yli-/alijäämätillille.

1.5.3 Talouden tasapainottomuudenpiteet

Kainuun hyvinvointialueen järjestämissuunnitelma vuosille 2023–2025 hyväksyttiin aluevaltuustossa 24.4.2023 (§ 22). Järjestämissuunnitelma toteuttaa hyvinvointialueen strategisia linjauksia ja toimii uudistamis- ja sopeuttamisohjelmalla, jonka tavoitteena on turvata kainuulaisten sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut sekä yhteensovittaa käytettävissä olevat resurssit ja palvelutarpeet talouden tasapainottamiseksi. Järjestämissuunnitelman tarkoitus tiivistyy hyvinvointialueen perustehtävään ”Terveyttä, turvaa ja hyvinvointia”.

Aluehallitus hyväksyi 22.5.2023 (§ 137) järjestämissuunnitelman toimeenpanon 1. vaiheen toimenpide-esitykset, joiden taloudellinen sopeutusvaikutus arvioitiin olevan noin 5 milj. €. Aluehallituksen päätös velvoitti toimialueet toimeenpanemaan hyväksytyt esitykset ja oikeutti hyvinvointialuejohtajan

liittämään järjestämissuunnitelmaan yksittäisiä hankkeita, mikäli vakiinnuttamisrahan nopea ja joustava käyttö sitä edellyttäisi.

Samalla aluehallitus hyväksyi periaatteen, jonka mukaan tulevat vaiheet aikataulutetaan osaksi hyvinvointialueen normaalia toiminnan ja talouden suunnittelua. Järjestämissuunnitelman 2. vaiheen työstäminen käynnistettiin saman aikaisesti budjetin valmistelun kanssa. Näin turvataan hyvinvointialueen suunnittelun ja järjestämistehtävän kokonaisvaltainen tarkastelu sekä talouden hallinta käytettävissä oleviin resursseihin.

Toimialueet valmistelivat 2. vaiheen toimenpiteitä syksyn 2023 aikana talousarviovalmistelun edessä. Toimenpiteet tiivistettiin laajemmista ja yksityiskohtaisimmista kokonaisuuksista toimialueita koskeviksi siitäkkin huolimatta, että ne tosiasiallisesti koskevat useita toimialueita. Aluehallituksen päätöksenteossa järjestämissuunnitelman 2.vaiheen toimenpiteet ja kehitysohjelmien käynnistäminen olivat 11.12.2023 (§ 272) osana hyvinvointialueen talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2025–2027 pykälää. Järjestämissuunnitelman 2. vaiheen toimenpiteiden euromääräisen kustannusvaikuttavuus todettiin tarkentuvan vuoden 2024 aikana.

Talouden suunnittelukaudelle 2025–2027 esitettiin lisäksi ministeriöiden suositusten mukaisia toimia, joilla toteutetaan toiminnallisia muutoksia. Kyseiset muutokset valmistellaan kuudessa kehitysohjelmassa kevään 2024 aikana ja samalla ne ovat järjestämissuunnitelman 3. vaihe. Tavoitteena on uudet sopeuttamistoimet, joilla saavutetaan 2024 alijäämätason (26,9 milj. €) pienentäminen 2 miljoonalla eurolla sekä pitkäjänteisesti alempi kustannustaso vuodesta 2025 eteenpäin.

2 Talousarvion toteutuminen

2.1 Seuranta koskeva sääntely

Hyvinvointialueen toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (Hyvinvointialuelaki 115.5 §). Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa (hyvinvointialuelaki 115.4 §). Talousarvion käyttötalousosassa aluevaltuustoon nähden sitova on määrärahan menojen ja tulojen erotus eli toimintakate. Toimialuejohtaja huolehtii, ettei toimialueelle määriteltä määräraha ylitä. Mahdolliset talousarviomuutokset eivät saa vaarantaa aluevaltuustoon nähden sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumista.

2.2 Tavoitteiden toteutuminen

Aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista (22 §, 115 §). Talousarviossa asetetut tavoitteet toteuttavat aluevaltuuston hyväksymää hyvinvointialuestrategiaa (115 §). Hyvinvointialuestrategiassa on määriteltä toteutumisen arviointi ja seuranta. Hyvinvointialuekonsernin tavoitteet jakaantuvat konsernijohdolle ja tytäryhteisöille asetettuihin tavoitteisiin.

2.3 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

Kainuun hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyi vuoden 2023 talousarvion 20.12.2022 § 30. Talousarvioon ei tehty muutoksia vuoden 2023 aikana. Talousarvio pyrittiin laatimaan kaikkien epävarmuustekijöiden keskellä menoiltaan realistiseksi, mikä teki nykyrahoituksen tason mukaisesti talousarvion

rankasti alijäämäiseksi. Alijäämän suuruus talousarviossa oli 33,0 milj. €. Talousarvion käyttötalousmenoihin huomioitiin tiedossa olevat menojen kasvupaineet; kasvavat vuokrat, eläkemaksujen korotukset, palvelujen ostohintojen isot korotukset sekä palkkojen korotukset. Näiden perusteella arvioitiin noin 20 milj. € kustannusten kasvupaineita verrattuna vuoteen 2022. Talousarvion alijäämä alittui 13,8 milj. € tuloksen jäädessä lopulta 19,3 milj. € alijäämäiseksi.

	Tilinpäätös 2022	TA 2023	TA Muutosten jälkeen 2023	Tot. 1-12.2023	TA muut. jälk. - Tot. 2023
	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR
MYYNTITUOTOT		16 538	16 538	18 127	-1 589
MAKSUTUOTOT		29 962	29 962	27 297	2 665
TUET JA AVUSTUKSET	2 452	9 977	9 977	10 798	-820
MUUT TOIMINTATUOTOT	36	3 785	3 785	3 572	213
TOIMINTATUOTOT	2 488	60 262	60 262	59 793	468
HENKILÖSTÖKULUT	-1 305	-226 448	-226 448	-217 576	-8 872
PALVELUJEN OSTOT	-1 109	-156 030	-156 030	-153 871	-2 159
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-30	-32 338	-32 338	-30 677	-1 662
AVUSTUKSET	0	-10 248	-10 248	-8 135	-2 113
MUUT TOIMINTAKULUT	-33	-22 192	-22 192	-20 563	-1 630
TOIMINTAKULUT	-2 477	-447 257	-447 257	-430 821	-16 436
TOIMINTAKATE	11	-386 995	-386 995	-371 028	-15 968
VALTIONOSUUDET		369 203	369 203	366 013	3 190
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-11	-2 010	-2 010	-1 454	-556
VUOSIKATE	0	-19 802	-19 802	-6 468	-13 334
POISTOT JA ARVONALENTUMISET		-13 210	-13 210	-12 788	-423
TILIKAUDEN TULOS	0	-33 012	-33 012	-19 255	-13 757
TULOSLASKELMA	0	-33 012	-33 012	-19 255	-13 757

2.4 Käyttötalouden toteutuminen

Kainuun hyvinvointialueen vuoden 2023 talousarvion toimintakate oli -387,0 milj. €. Toimintakateen toteuma oli -371,0 milj. €, joten arvio alittui 16 milj. €. Suurimmat poikkeamat talousarvion ja toteuman välillä olivat henkilöstökuluissa. Henkilöstökulujen toteuma jäi 8,9 milj. € talousarviota vähäisemmäksi.

Palvelujen ostojen talousarvio oli 156,0 milj. € ja toteuma 2,2 milj. € talousarviota pienempi (toteuma 153,9 milj. €). Asiakaspalvelujen ostoja kertyi 82,9 milj. € ja ne alittivat talousarvion 3,8 milj. €. Kertyneet Oys-ostot olivat 18,6 milj. € (talousarvio 18,0 milj. €). Muiden palvelujen ostoja kertyi 64,0 milj. € (talousarvio 62,5 milj. €). Palvelusetelien toteuma oli 7 milj. €. Suurimmat kulut muiden palvelujen osissa oli sosiaali- ja terveystaloudet 13,2 milj. € (talousarvio 13,8 milj. €), työvoiman vuokraus 12,4 milj. € (talousarvio 9,4 milj. €) ja ICT-palvelut 11,2 milj. € (talousarvio 9,1 milj. €). Sosiaali- ja terveystaloudet suurimmat ostot laboratoriopalveluista, joita kertyi talousarvion mukaisesti 7,6 milj. €.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostoja oli yhteensä 30,7 milj. €. Talousarvio 32,3 milj. € alittui 1,7 milj. eurolla. Eniten kuluja kertyi hoitotarvikkeista, joiden ostoja oli yhteensä 14,6 milj. € (talousarvio 17,2 milj. €). Lääkkeiden talousarvio 4,1 milj. € ylittyi 2,8 milj. €, sillä päiväsairaalan 2,5 milj. euron lääkeostot olivat jääneet pois talousarviosta.

Hyvinvointialue maksoi avustuksia 8,1 milj. € (talousarvio 10,2 milj. €). Omaishoidon tukea maksettiin 4,2 milj. € (talousarvio 4,5 milj. €) ja muita avustuksia kotitalouksille yhteensä 3,0 milj. € (talousarvio 5,1 milj. €).

Toimintatuottojen toteuma jäi talousarviosta 0,5 milj. €. Toimintatuottoja kertyi kokonaisuudessaan 59,8 milj. €. Toimialuekohtaiset toimintatuottojen ja -kulujen osalta poikkeamat kuvattu 2.4. Käyttötalouden toteutuminen –luvussa.

Kainuun hyvinvointialue

	TALOUSARVIO 2023	TILINPÄÄTÖS 2023	POIKKEAMA	POIKKEAMA %	TILINPÄÄTÖS 2022
	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR		* 1 000 EUR
MYYNNTITUOTOT	16 538	18 127	-1 589	109,6	
MAKSUTUOTOT	29 962	27 297	2 665	91,1	
TUET JA AVUSTUKSET	9 977	10 798	-820	108,2	2 452
MUUT TOIMINTATUOTOT	3 785	3 572	213	94,4	36
TOIMINTATUOTOT	60 262	59 793	468	99,2	2 488
HENKILÖSTÖKULUT	-226 448	-217 576	-8 872	96,1	-1 305
PALVELUJEN OSTOT	-156 030	-153 871	-2 159	98,6	-1 109
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-32 338	-30 677	-1 662	94,9	-30
AVUSTUKSET	-10 248	-8 135	-2 113	79,4	0
MUUT TOIMINTAKULUT	-22 192	-20 563	-1 630	92,7	-33
TOIMINTAKULUT	-447 257	-430 821	-16 436	96,3	-2 477
TOIMINTAKATE	-386 995	-371 028	-15 968	95,9	11
VALTIONOSUUDET	369 203	366 013	3 190	99,1	
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-2 010	-1 454	-556	72,3	-11
VUOSIKATE	-19 802	-6 468	-13 334	32,7	0
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-13 210	-12 788	-423	96,8	
TILIKAUDEN TULOS	-33 012	-19 255	-13 757	58,3	0

2.4.1 Hyvinvointialueen johdon hallinto

2.4.1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

2.4.1.2 Hyvinvointialueen johdon hallinnon käyttötalousosa

Hyvinvointialueen hallinto

	TALOUSARVIO 2023	TILINPÄÄTÖS 2023	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	
MUUT TOIMINTATUOTOT		1	-1	0,0
TOIMINTATUOTOT		1	-1	0,0
HENKILÖSTÖKULUT	-332	-820	488	246,7
PALVELUJEN OSTOT	-235	-368	134	157,0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-2	-13	11	583,0
AVUSTUKSET	-150	-299	149	199,5
MUUT TOIMINTAKULUT	-227	-167	-60	73,4
TOIMINTAKULUT	-946	-1 667	721	176,2
TOIMINTAKATE	-946	-1 667	721	176,1
VALTIONOSUUEDET	29 923	29 560	363	98,8
VUOSIKATE	28 977	27 893	1 084	96,3
TILIKAUDEN TULOS	28 977	27 893	1 084	96,3

2.4.1.3 Hyvinvointialueen johdon hallinnon tulevan kehityksen arviointi

2.4.2 Järjestämisen tuki

2.4.2.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Järjestämisen tuen yksikön toiminnan käynnistyttyä vuoden 2023 alussa toiminnan organisoimiseksi perustettiin neljä tiimiä; asiakkuus, palveluohjauksen ja ostopalveluiden tiimi, kehittämistiimi, laatu- ja valvontatiimi sekä viestintätiimi. Toiminnan selkiyttämistä suhteessa toimialueisiin ja järjestämistehtävään tehtiin koko vuoden ajan ja se vaatii edelleen joiltain osin työstämistä ja toimialueiden kanssa tehtävän yhteistyön lisäämistä. Järjestämisen tuen yksikön keskeinen tehtävä on osaltaan mahdollistaa toimialueiden työtä etenkin palveluiden järjestämiseen liittyen.

Alkuvuoden aikana järjestämissuunnitelmatyön koordinointi ja kokoaminen oli yksi järjestämisen tuen yksikön keskeisin tehtävä. Järjestämisen tuen asiantuntijat ja professiojohtajat valmistelivat alkuvuoden aikana hyvin tiiviisti yhteistyössä hyvinvointialuejohtajan ja toimialuejohtajien kanssa Kainuun hyvinvointialueen järjestämissuunnitelmaa vuosille 2023–2025.

Järjestämissuunnitelma hyväksyttiin Kainuun aluevaltuustossa 24.4.2023 § 22. Suunnitelman toimeenpanon etenemistä käsiteltiin aluehallituksessa 22.5.2023 § 137. Aluehallitus hyväksyi järjestämissuunnitelman toimeenpanon 1.vaiheen toimenpide-esitykset ja velvoitti toimialueet toimeenpane-

maan ne. Lisäksi aluehallitus hyväksyi järjestämissuunnitelman 2.vaiheen toimenpide-esitysten työstämisen toteutettavaksi loppukesästä osana budjetin valmistelua.

Järjestämissuunnitelman 2. vaiheen aktiivinen työstäminen käynnistyi elokuun aikana. Ensimmäisen vaiheen ja työn etenemisen sen hetkistä vaihetta ja toimialueiden aihioita esiteltiin elo-syyskuun vaihteessa pidetyssä aluehallituksen seminaarissa.

Toimialueet valmistelivat 2. vaiheen toimenpiteitä syksyn 2023 aikana talousarviovalmistelun edessä. Toimenpiteet tiivistettiin laajemmista ja yksityiskohtaisemmista kokonaisuuksista toimialueita koskeviksi siitään huolimatta, että ne tosiasiallisesti koskevat useita toimialueita. Aluehallituksen päätöksenteossa järjestämissuunnitelman 2.vaiheen toimenpiteet ja kehitysohjelmien käynnistyminen olivat osana hyvinvointialueen talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2025–2027 pykälää (11.12.2023 § 272).

Organisaatiokaaviossa kuvattujen toimialueet ylittävien ydinprosessien valmistelu käynnistyi vuoden 2023 aikana järjestämisen tuen asiantuntijoiden ja professiojohtajien toimesta. Ryhmä kokoontui ensimmäisen puolen vuoden aikana muutaman kerran ja työn varsinainen eteneminen aikataulutettiin syksyille 2023. Eri vaiheiden kautta päädyttiin siihen, että organisaatiossa kuvattujen neljän ydinprosessin käytännön työstäminen liitetään osaksi Kuhmon sote-keskus konseptin valmistelua. Näin turvataan mm. henkilöstön osallisuus prosessien valmisteluun.

Kehittämistoiminnan paradigman muutos käynnistyi vuoden 2023 alussa ja se on käynnissä edelleen. Tavoitteena on uudistusten toteuttamisen vastuun siirtäminen toimialuejohdolle. Johtamisen ja toimintakulttuurin uudistamistyö on myös aloitettu strategian kirkastamisella, jossa kehittämistyö kytetään tiiviimmin osaksi strategian käytäntöön viemistä. Järjestämisen tuessa edistettiin koko organisaation sähköisten palvelujen käyttöönottoa sekä tietojohdamista.

Meneillään olevia kehittämishankkeita toteutettiin kuluneen vuoden aikana yhteistyössä toimialueiden kanssa. STM-rahoitteisena kehittämishankkeena käynnistyi 2/23 Kestävän kasvun Kainuu II kokonaisuus ja työvoiman saatavuuden parantamiseksi kansainväliseen rekrytointiin liittyvä kehittämishanke ESR-rahoituksella, joka päättyi 12/23. Pohjoisen YTA:n yhteistyössä valmisteltiin kolme yhteistyöhanketta Osaamis- ja tukikeskuksen (OT-keskus) edelleen kehittämiseen, lapsiin kohdistuvien väkivaltarikosten selvittämissuunnitelmaan (Barnahus) ja Suomen kestävän kasvun -ohjelman RRP3-arviointitutkimuksen toteuttamiseen.

Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen, Pohjois-Savon hyvinvointialueen sekä Etelä-Savon hyvinvointialueen kanssa valmisteltiin hanke, jolla vahvistetaan 12–17-vuotiaiden lasten vanhemmille suunnattuja lastensuojelun avo- ja sijaishuollon palveluja. Kainuun hyvinvointialue haki myös valtionavustusta ruoka-apu toiminnan järjestämiseen, jossa avustus jaetaan Kainuun kuntien ruoka-apu toimintaa toteuttaville järjestöille. Lisäksi valmisteltiin valmiuteen ja varautumiseen liittyvää Italian Turin yliopiston hallinnoimaa kansainvälistä yhteistyöhanketta yhteistyössä Kajaanin ammattikorkeakoulun kanssa.

Hyvinvointialueen toiminnan vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen (vk-rahoitus) Valtiovarainministeriö myönsi yleisavustuksena Kainuulle valtionavustusta n. 7,2 milj. € käytettäväksi vv. 2023–2025. Järjestämisen tuessa luotiin toimintamalli rahoituksen hakemiseen, myöntämiseen ja raportointiin. Vuoden 2023 loppuun mennessä toimialueille on myönnetty vk-rahoitusta 4,9 milj. €. Osa tästä rahoituksesta käytetään Pohjoisen YTA:een yhteistyössä toteutettavaan kehittämistyöhön.

Hyvinvoinnin-, terveyden- ja turvallisuuden edistämisen organisoitumista ja toimintamallia käsiteltiin kuluneen vuoden aikana hyvinvointialueen johtoryhmässä. Yhteisesti sovittiin, että hyte -työ nivotaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen prosessiin ja johtoryhmänä toimii hyvinvointialueen johtoryhmä. Jatkossa hyte-työssä korostuu entistä enemmän konkreettiset tavoitteet, verkostomainen yhteistyö sekä kuntien kanssa käytävä vuoropuhelu työn sisällöstä ja eri toimijoiden vastuista.

Kainuun hyvinvointialueen laatukäsikirja ja laadunhallinnan toimintasuunnitelma päivitettiin vastamaan hyvinvointialueen toimintaa ja strategiaa. Laadunhallintajärjestelmän kokonaisuus rakennettiin uuteen intranettiin. Johdon katselmus laadunhallintajärjestelmä toteutettiin huhtikuussa. Samoin laadunhallintajärjestelmän ja sertifiointin (ISO 9001) piirissä olevien palvelualueiden seuranta-arviointi toteutettiin huhtikuussa. Ulkoisessa arvioinnissa saadut 12 poikkeamaa korjattiin ja sertifikaatti on voimassa 3.6.2024.

Kansallisen asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian itsearviointi toteutettiin marraskuussa 2023. Arvioinnin pohjalta keskeisiksi kehittämiskohteiksi nousivat osallisuuden vahvistaminen, perehdytys ja osaaminen sekä etä- ja digipalvelujen turvallisuuden varmistaminen. Syys-lokakuussa toteutettiin turvallisuuskulttuurikysely, jonka perusteella henkilöstöllä on vahva turvallisuusmotivaatio ja vastuunotto. Kehittämiskohteeksi nousivat muutoksen hallinta, turvallisuusjohtaminen, perehdytyksen ja osaamisen hallinta sekä varmistaminen.

Kuluneen vuoden aikana uudistettiin asiakas -ja potilasturvallisuutta kehittävien työryhmien toimintaa (mm. laiteturvallisuus ja lääkehoidonturvallisuus), myös vakavien vaara- ja haittatapahtumien -selvitystiimi toimintamallit ja työskentelytapa uudistettiin. Vakavien haittatapahtumien selvitysryhmä sekä lääkintälaiteturvallisuustyöryhmä kokoontuivat säännöllisesti kesästä 2023 lähtien johtajaylilääkärin johdolla.

Omavalvonnan ja valvonnan osalta toimintamallin valmistelua jatkettiin. Järjestämisen tuen valvontatiimi järjestäytyi joulukuussa. Oman palvelutuotannon sisäiset arvioinnit toteutuivat yhtä lukuun ottamatta suunnitellusti. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston (AVI) ja Valviran toimesta hyvinvointialueelle toteutettiin useita yhteistyökokouksia ohjaukseen- ja valvontaan liittyen.

Asiakas- ja potilasturvallisuuteen liittyviä vaara- ja haittatapahtumia sekä turvallisuushavaintoja ilmoitettiin HaiPro -järjestelmään 4 752 kpl. Eniten ilmoituksia tehtiin lääkehoitoon, tapaturmiin ja tiedonkulkuun liittyen. Henkilökunnalla mahdollisuus tehdä myös onnistumisilmoituksia (PosiPro). Viime vuonna onnistumisilmoituksia tehtiin 316 kpl. Onnistumisen välittömät vaikutukset liittyivät työhyvinvoinnin parantumiseen sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden ja -tyytyväisyyden parantumiseen. Onnistumisen myötävaikuttavat tekijät liittyivät asenteeseen, motivaatioon, toimintatapoihin ja työyhteisötaitoihin sekä osaamiseen.

Viestinnässä toteutettiin kuluneen vuoden aikana erillisen suunnitelman mukaisia tehtäviä ja toiminta pystyttiin ylläpitämään suunnitellulla tavalla nykyisillä resursseilla. Yhden työntekijän työpanosta rahoitettiin vakiinnuttamisrahoituksella. Sisäisessä viestinnässä toteutettiin uuden intranetin käyttöönottoon liittyvää yksiköiden tukemista sekä tavanomaisia viestintätoimeksiantoja. Henkilöstöviestinnässä korostui koko vuoden muutosviestintä. Syksyn 2023 viestintää leimasi kriisiviestintäsuunnitelman- ja ohjeistuksen päivittäminen. Ulkoisessa viestinnässä toteutettiin rutiinitehtäviä toimielinten kokouksiin ja päätöksiin sekä rekrytointiin liittyen. Julkinen keskustelu liittyen hyvinvointialueiden vaikeaan taloustilanteeseen näkyi runsaina median yhteydenottoina haastatteluiden ja tietopyyntöjen osalta.

Viestinnän osalta merkittävimmät riskit liittyvät sisäisen tiedonkulun, valmiuden ja varautumisen sekä maineen hallintaan. Näillä kaikilla on organisaation toimintakyvyn kannalta tärkeä merkitys. Näihin voidaan vaikuttaa ohjeistamalla ja niiden mukaisesti toimimalla sekä harjoittelemalla häiriö- ja poikkeustilanteita varten.

Eri professioiden toimintaa hyvinvointialueella tuettiin johtajaylilääkärin ja hoitotyön johtajan vetämillä erilaisilla kokouksilla ja työryhmillä. Professiojohtajat tekivät kuluneen vuoden aikana aktiivista yhteistyötä niin organisaation sisällä eri toimialueilla kuin organisaation ulkopuolella useissa verkostoissa sekä Pohjoisella YTA-alueella että kansallisella tasolla. Johtajaylilääkäri ja hoitotyön johtaja osallistuvat keskeisesti organisaation sisäisiin auditointeihin, prosessien johtamisen ja omavalvontakokonaisuuden valmisteluun sekä AVI:lta siirtyneisiin valvontatehtäviin.

Vuoden 2023 aikana professiojohtajien työpanos kohdentui merkittävässä määrin hyvinvointialueen

valmiuteen, varautumiseen ja turvallisuuteen liittyviin tehtäviin. Hyvinvointialueen valmiuteen, varautumiseen ja turvallisuuteen liittyen on käynnistetty ohjausryhmä sekä tiimin toiminta sekä valmisteltu ja ohjattu organisaation toimijoita hyvinvointialueen valmiussuunnitelman päivittämiseen. Yhteistyötä valmiuteen ja varautumiseen liittyen tehtiin niin sisäisesti kuin ulkoisesti esim. YTA-tasolla. Pohjois-Suomen YTA-alueen tilannekuvan keräämisen käynnistäminen valmiuskeskukselle alkoi Kainuun hyvinvointialueelta ensimmäisenä toukokuussa 2023 ja sitä laajennettiin syksyn 2023 aikana koskemaan laajemmin sosiaalipalveluiden yksiköitä.

Ikäihmisten ohjaus ja neuvonta sekä palvelutarpeiden laaja-alainen ja monipuolinen arviointi siirtyivät ikäihmisten palveluista vuoden 2023 alusta järjestämisen tukeen. Palvelutarpeen arviointi on lakisääteinen tehtävä, johon laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012 §13–15) sekä sosiaalihuoltolaki (1301/2014 § 36) velvoittavat. Ikäihmisten palvelutarpeiden arvioinnissa tuli RAI arviointivälineen käyttövelvoite lakisääteiseksi 4/2023 alkaen. THL:n ja STM:n 2/2023 antaman suosituksen mukaisesti ikäihmisten palvelutarpeiden arvioinnissa otettiin käyttöön uusi interRAI-CHA arviointiväline.

Huhtikuusta vuoden loppuun saakka kestäneellä THL:n sekä Kainuun hyvinvointialueen välisellä yhteistyöhankkeella vahvistettiin asiakasohjaajien osaamista interRAI-CHA arviointivälineen käyttämisessä, mittareiden tulkinnessa sekä asiakkaiden palvelujen järjestämisessä tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Hanke liittyi Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamaan ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttamaan sote-integraatiohankkeiden kokonaisuuden hankkeeseen *Soteintegraatio iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluissa (SOIPA) – Kotihoidon asiakkaiden palvelukokonaisuudet ja palvelujen tarve*.

Syksystä 2023 alkaen asiakasohjaustoiminta on ollut mukana valtakunnallisessa NHG Finland Oy:n ikääntyneiden asiakasohjauksen vertaiskehittämisen palvelussa. Vertaiskehittämisessä toiminnassa mitataan ja verrataan mm. asiakasrakennetta, palvelutasoa, laatua, vaikuttavuutta, resursointia ja tuottavuutta. Vertailu tapahtuu Kainuun hyvinvointialueen sisällä sekä verrattuna muihin hyvinvointialueisiin ja niiden eri kokoiisiin kuntiin ja kaupunkeihin. Palvelu antaa tuloksille ja toimintatavoille luotettavan ja ajantasaisen vertailutiedon useista vastaavista yksiköistä muualta Suomesta.

Ikäihmisten yhteisöllisen asumisen hankintaprosessi keskeytettiin alkuvuodesta, koska edellisen vuoden aikana valmistellussa tarjouspyynnössä tavallista palveluasumista koskeva palvelukuvaus ja vähimmäisvaatimukset eivät vastanneet nykyainsäädännön edellytyksiä sovellettavaksi yhteisöllisen asumisen hankintaan. Lisäksi hankinnan eteenpäin valmistelua on osaltaan viivästyttänyt eri valvontaviranomaisten ja hyvinvointialueiden erilaiset näkemykset yhteisöllistä asumista koskevan lainsäädännön tulkinnasta.

Yksityisten sosiaalipalveluntuottajien kanssa käytiin vuoden mittaan useita erilaisia neuvotteluja, vuoropuhelua palvelujen järjestämiseen liittyen sekä ohjausta ja neuvontaa. Teknisten hintaneuvottelujen lisäksi käytiin suora hankintaneuvotteluja palvelujen järjestämisen vuoksi eri asiakasryhmien ympärivuorokautisen asumispalvelujen osalta. Eri asiakasryhmiä koskevat ympärivuorokautisen palveluasumisen puitesopimukset tulivat voimaan 3/2023. Vuosittain pidettävissä laadunseurantakokouksissa yksityisten sosiaalipalveluntuottajien kanssa käsiteltiin sopimusten vaatimusten mukaisten asioiden toteutuminen. Ennakollista valvontaa toteutettiin laatimalla lausuntoja avopalveluntuottajien rekisteröintihakemuksiin tai palveluntuottajien toimilupahakemuksiin sekä palveluntuottajien toimilupamuu-toshakemuksiin.

Palvelujen strateginen hankinta on keskitetty hallintosäännön 20 § mukaisesti järjestämisen tukeen ja tavara- ja materiaalipalvelut sekä ICT-hankinnat tuotannon tuki- ja hallintopalvelujen toimialueelle. Hankinnat ja tarvittavat kilpailutukset toteutettiin yhteistyönä toimi- ja palvelualueiden sekä järjestämisen tuen kanssa, joka koordinoi hankintoja ja vastasi hankintojen teknisestä toteuttamisesta. Eri hankintoihin liittyviä tarjouspyyntöasiakirjojen valmisteluja kilpailutuksineen toteutettiin vuoden aikana 26, joista kaksi (2) keskeytettiin hankintalain mukaisin perustein. Lisäksi vuoden aikana pidettiin palvelu- ja toimialueiden kanssa lukuisia kokouksia erilaisten suora hankintojen vuoksi.

Järjestämisen tuen toimesta aloitettiin hyvinvointialueen hankintaprosessin kokonaisuuden tarkastelu sekä hankintaohjeen laatiminen vastaamaan nykyistä Kainuun hyvinvointialueen organisaatorakennetta. Loppuvuodesta käynnistyi myös suunnittelu koko organisaation hankintaosaamisen lisäämiseksi. Tähän liittyen käytiin keskustelua Pohjoisen YTA:n hankinnoista vastaavien kanssa mahdollisista hankintoihin liittyvästä yhteistyöstä. Neuvottelua ja asian konkreettista etenemistä on tarkoitus jatkaa vuoden 2024 aikana.

Hyvinvointialueella tehtiin joulukuussa 2023 työelämän laatua mittaava QWL-mittaus. Järjestämisen tuen osalta tulokset olivat erittäin hyvät, myös osallistumisprosentti kyselyyn oli korkea. Tuloksista on nähtävissä, että yksikössä on hyvä keskustelukulttuuri, myös prosessit ja johtaminen ovat kunnossa sekä työympäristö koetaan turvalliseksi. Riski-indeksit, kuten työkyvyttömyys-, sairauspoissaolo- ja työuupumusriski ovat hyvin pienet eivätkä ne nousseet esiin ko. mittauksessa.

2.4.2.2 Järjestämisen tuen toimialueen käyttötalousosa

Järjestämisen tuen osalta talousarvio toteutui aikaisemman arvion mukaisesti ja toteuma oli hyvä. Toimintatuottojen toteuma suunnitellusta talousarviosta jäi hieman ennakoitua huonommaksi toteutuen 96,7 prosenttisesti. Myynti- ja maksutuotot toteutuivat arvioitua paremmin, mutta tuet ja avustukset jäivät reilusti arvioidusta. Myyntituottojen arvioitua parempaa tulosta selittää mm. Valtionkonttorilta saadut arvioitua paremmat korvaukset.

Toimintakulujen osalta talousarvio alitettiin merkittävästi eli toteumaprosentti oli 89,4. Henkilöstökulujen toteumaa arvioitua pienemmäksi selittää mm. se, että järjestämisen tukeen oli tehty palkkavarauksia henkilöille, jotka siellä eivät työskentele. Näitä oikaistiin vuoden mittaan oikeille kustannuspaikoille. Kaikki muut toimintakulut, kuten palvelujen ostot sekä aineet, tavarat ja tarvikkeet jäivät myös reilusti alle arvioiden. Myös näiden osalta tehtiin vuoden kuluessa korjauksia oikeille kustannuspaikoille. Kokonaisuutena järjestämisen tuessa noudatettiin kuluneen vuoden aikana määrätietoista taloudenhallintaa, mikä näkyy myös talousarvion toteumassa.

Järjestämisen tuen käyttötalouden toteuma 1.1.-31.12.2023

Järjestämisen tuki

	TALOUSARVIO 2023	TILINPÄÄTÖS 2023	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	
MYYNTITUOTOT	2 839	3 498	-659	123,2
MAKSUTUOTOT	4 300	5 267	-967	122,5
TUET JA AVUSTUKSET	5 953	3 840	2 113	64,5
MUUT TOIMINTATUOTOT		59	-59	0,0
TOIMINTATUOTOT	13 092	12 664	428	96,7
HENKILÖSTÖKULUT	-6 494	-5 619	-875	86,5
PALVELUJEN OSTOT	-29 553	-27 461	-2 093	92,9
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-576	-318	-259	55,1
AVUSTUKSET		-33	33	0,0
MUUT TOIMINTAKULUT	-1 267	-448	-818	35,4
TOIMINTAKULUT	-37 890	-33 878	-4 012	89,4
TOIMINTAKATE	-24 798	-21 215	-3 584	85,5
VUOSIKATE	-24 799	-21 215	-3 584	85,5
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-90	-90	0	100,0
TILIKAUDEN TULOS	-24 888	-21 305	-3 584	85,6

2.4.2.3 Toimialueen tulevan kehityksen arviointi

Järjestämisen tuen näkökulmasta tarkasteltuna tulevien vuosien haasteena ovat mm. alueen väestörakenteesta johtuva kasvava palveluntarve, hintojen nouseva kustannuskehitys sekä näiden yhteensovittaminen valtiolta tulevaan rahoitukseen. Järjestämisen tuen osalta tämä näkyy mm. palvelujen ostoihin käytettävien määrärahojen riittävydessä. Näiden heijastusvaikutukset asiakkaiden valinnanmahdollisuuksiin esimerkiksi palvelusetelin käytössä vaikuttavat osaltaan määrärahojen riittävyteen ja taloudelliseen kestävyyskykyyn. Supistuvalla julkisella taloudella voi huonoimmassa skenaariossa olla merkitystä monituottajuuden ja kainuulaisen elinvoiman negatiiviseen kehitykseen – tosin parhaimmassa vaihtoehdossa kehitys voi olla juuri päinvastainen.

Hankinnoissa kaikkiaan on pyrittävä Pohjoisen YTA:n yhteishankintoihin sekä yhteistyöhön monipuolisen hankintaosaamisen vahvistamiseen. Ostopalveluissa sopimushallinnan vastuuhenkilöiden määritys toimialueille parantaa osaltaan ostopalvelujen kustannusten seuranta- ja valvontaa. Yhteisen näkemyksen muodostaminen ja yhtenäisten toimintatapojen saavuttamisella minimoidaan ostopalveluihin ja sopimusvalvontaan liittyviä riskejä. Hyvinvointialueen tehtävä määritys strategisten palveluhankintojen osuus suhteessa omaan toimintaan olisi tarpeen tarkastella.

Laadunhallintaan, asiakas- ja potilasturvallisuuden kehittämiseen sekä omavalvontaan ja yleisesti valvontaan liittyvät lakisääteiset ja muut vaatimukset lisääntyvät. Myös asiakkaiden ja palvelutuotannon kasvut tarpeet aiheuttavat haasteita toiminnan toteutukselle ja seurannalle.

Järjestämisen tuessa on tunnistettu yhdeksi haasteeksi nyt ja tulevien vuosien osalta alueelle myönnettyjen kehittämisrahojen tavoitteellinen ja hallittu hyödyntäminen koko organisaatiossa. Kehittämissuunnitelmiin sekä vakiinnuttamisrahoitukseen liittyvänä riskinä on tunnistettu ns. käänteinen riski. Mikäli ulkopuolelta myönnettyä rahoitusta ei organisaatiossa hyödynnetä täysimääräisesti, joudutaan käyttämättömät rahat palauttamaan rahoituksen myöntäjälle ja näin ollen suunnitellut hyödyt jäävät saavuttamatta. Huomattava on, että pääsääntöisesti ulkopuolelta saatava rahoitus on 100 prosenttista. Tällöin menot ovat suorassa yhteydessä tuloihin ja päinvastoin.

Henkilöstöressurssien riski puolestaan muodostuu siitä, että yksikössä työskentelee eri alojen asiantuntijoita, jotka pääsääntöisesti edustavat yksin omaa osaamisaluettaan. Mikäli heidän tilanteisensä tapahtuu syystä tai toisesta äkillisiä muutoksia, niiden negatiiviset vaikutukset realisoituvat varsin pian koko organisaatiossa.

2.4.3 Tuotannon hallinto- ja tukipalvelut

2.4.3.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Tuotannon hallinto- ja tukipalveluiden toimintaa on ohjannut keväällä 2023 hyväksytty järjestämissuunnitelma. Kesäkuussa aluehallituksen hyväksymät ensimmäisen aallon toimenpiteet käynnistyivät ja hallinto- ja tukipalveluissa on aloitettu tuotantotapaselvitykset tietohallinnon, taloushallinnon ja palkanlaskentapalvelujen osalta.

Damico Oy:n tekemä selvitys oli pohjana aluehallituksen ateria- ja puhtaanapidon tuotantotaparatkaisulle. Aluehallitus päätti kilpailuttaa palveluiden tuottajan ja kutsui mukaan yhteishankintaan Kainuun kuntia, joista Kuhmo, Hyyrynsalmi ja Ristijärvi päättivät mukana olost. Kilpailutus käynnistyi elokuun alkupuolella. Kilpailutuksen perusteella aluehallitus hyväksyi SOL Palvelut Oy:n ja Vireko Oy:n muodostaman ryhmittymän kokonaishinnaltaan edullisimman tarjouksen 2.10.2023. Uuden palveluntuottajan toiminnan alkoi helmikuun alussa 2024. Kotiin jaettavien aterioiden osalta aluehallitus hyväksyi erillisen kilpailutuksen perusteella 2.10.2023 kokonaishinnaltaan halvimman Compass Group Finland Oy:n tarjouksen.

Yhteistoiminta-alueen yhteisen Tervia Logistiikka Oy:n perustamis- ja osakasasiakirjat allekirjoitettiin Kajaanissa lokakuun alussa YTA-päivien yhteydessä. Kuljetuspalveluiden vammais- ja sosiaalihuollon kuljetuksien osuus siirretään Tervia Logistiikka Oy:n kevään 2024 aikana.

Henkilöstöhallinnon johdolla on valmisteltu hyvinvointialueen henkilöstöstrategiaa, jonka aluehallitus hyväksyi helmikuussa 2024. Lisäksi teknisissä palveluissa on valmistettu hyvinvointialueen toimitila-kiinteistöstrategiaa.

Talouspalvelut

Talouspalvelut tuottavat taloushallinnon palveluja omana tuotantona Kainuun hyvinvointialueelle, koska voimassa oleva lainsäädäntö ei enää mahdollista palvelutuotantoa ulkoisille tukipalveluasiakkailla ilman toiminnan yhtiöittämistä.

Vuoden 2023 aikana talouspalveluissa tapahtui jonkin verran henkilöstömuutoksia sekä eläköitymisten että työpaikan vaihdosten vuoksi. Palvelutuotannon edellyttämä henkilöstö kuitenkin saatiin rekrytoidua, vaikka vuoden loppupuoliskolla työntekijämäärä jäi alle suunnitellusta yhden työntekijän verran. Henkilöstövaje aiheutti sen, ettei kaikkia kertyneitä ylitöitä ehditty pitää vapaina vaan niitä jouduttiin jonkin verran korvaamaan rahasuorituksilla.

Taloushallinnon maksuliikennejärjestelmän päivittäminen aloitettiin vuonna 2023. Uusi Cash Management -ohjelma mahdollistaa luopumisen paperitiliotetositteiden käsittelystä. Tiliotteet liitteineen arkistoituvat sähköisesti Rondo-arkistoon. Paperitiliotteiden käsittelystä on tarkoitus luopua kevään 2024 aikana. Lisäksi on selvitelty vaihtoehtoja tekoälyn hyödyntämiseksi ostolaskujen kierrätyksessä ja tiliöinnissä. On mahdollista, että toimintaa tullaan kehittämään konkreettisesti myös näiltä osin vuoden 2024 aikana. Suunnitellulla muutoksella pyritään siitä aiheutuvia kustannuksia suurempaan henkilötöyvuosisäästöön ja toisaalta myös inhimillisten virheiden karsimiseen laskujen tiliointimerkinnoista.

Taloussuunnittelu kaudelle 2024–2027 toteutettiin uudella taloussuunnittelujärjestelmällä (Analysis for Microsoft Excel eli AFO). Tämä järjestelmä korvaa helmikuun lopussa 2024 käytöstä poistuvan selainpohjaisen SAP BI -portaalin myös talousraportoinnin osalta.

Keväällä 2023 hyväksytyyn Kainuun hyvinvointialueen järjestämissuunnitelman mukaisesti talouspalveluissa toteutetaan tuotantotapaselvitys vuoden 2024 alkupuoliskolla. Alustavien tiedustelujen mukaan hyvinvointialueiden talouspalveluiden tuotantotavat vaikuttavat toteutetun useimmiten osa- tai jopa kokonaisulkoistuksina. Muilla hyvinvointialueilla taloushallinnon suunnitellut tuotantotapamuutokset näyttävät kuitenkin olevan pikemminkin kotiuttamassa aiemmin ulkoistettuja toimintoja kuin ulkoistamassa omaa toimintaa. Taloushallinnon palvelujen tuotantotapaselvityksen kustannukset pyritään kattamaan hyvinvointialueiden toiminnan vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen myönnetyllä valtionrahoituksella.

Talouspalvelujen toteuma-% suhteessa talousarvioon, 1,8 milj. €, on 102,6 %, eli talousarvio ylittyi 46 047 €. Merkittävin euromääräinen poikkeama oli toteutettujen taloushallinnon järjestelmien kehittämistoimenpiteiden vuoksi ICT-palvelujen ostoissa, jotka ylittyivät 0,16 milj. €.

Henkilöstöpalvelut

Henkilöstöpalveluissa on ollut paljon yhteistoimintaa ammattijärjestöjen ja toimialueiden johdon kanssa liittyen toiminnan muutoksiin ja niiden vaikutuksiin henkilöstöön ja paikallinen neuvottelutoiminta on ollut edelleen aktiivista. Henkilöstöstrategiaan liittyen toteutettiin kysely elo-syyskuussa ja jatkovalmistelu on etenemässä työpajoissa ja yhteistyössä yksiköiden kanssa. Neuvoteltuun valtakunnalliseen sopimusratkaisuun liittyen on käyty paikallisia järjestelyeräneuvotteluita ja järjestelyerät

saatiin maksuun HYVTES:n ja Sote-sopimuksen osalta syyskuussa. Palkanlaskentapalveluissa henkilöstö on joutunut tekemään ylityötä järjestelyerän maksuun saamiseksi hyvinvointialueuutoksesta johtuen. Elokuussa tuli tieto lääkärien uudesta palkkauksen uraporrasjärjestelmästä, jonka käyttöön-otto on velvoittava. Tähän liittyen valmisteleva työ aloitettiin syksyn alussa. Henkilöstöpalveluita on kuormittanut haastava henkilöstötilanne. Palvelussuhdepäällikön siirtyessä toisiin tehtäviin, rekrytoitiin henkilöstöpalveluihin palvelussuhdeasiantuntija.

Työterveyshuollon osalta henkilörekisteritietosiirrot saatiin toimimaan syyskuun alussa hyvinvointialueen ja työterveyshuollon tuottajan välillä. Esihenkilökompassin aloitus viivästyi teknisten tiedonsiirtohaasteiden vuoksi ja aloituksen toteutus siirtyi helmikuulle 2024.

Edelleen on meneillään KEVA:n kehittämishanke liittyen työterveysyhteistyöhön, tavoitteena sairauspoissaolojen vähentäminen. Tavoite vuodelle 2023 2,5 % vähennys sairauspoissaolojen palkkakustannusosuuksista. Vuoden 2022 sairauspoissaolo-osuus palkoista oli 8 696 422 € ja vuonna 2023 osuus oli 7 871 740 €, eli saavutimme tavoitteen kirkkaasti (9,48 %). Toisena tavoitteena on korvaavan työn edellytyksien mahdollistaminen, missä organisaation oma korvaavan työn mallin prosessin kuvaaminen ja yksityiskohtien tarkentaminen ja työterveysneuvotteluiden aktiivinen käyttö olivat pääasiallisina. Tilastotietoa korvaavan työn suosituksista ja toteutuksista ei ole vielä vuodelta 2023, sillä Kompassityökalut eivät olleet käytössä.

Osaamisen kehittämistä toteutettiin monin eri tavoin. Keskimäärin täydennyskoulutuspäiviä vuoden 2023 aikana oli 2,0 päivää henkilöä kohti eli 0,5 päivää enemmän kuin vuonna 2022.

Rekrytoinnin osalta henkilöstön saatavuus on edelleen ollut haasteellista. Kansainvälisen rekrytoinnin hanke (Maaialmalta oppipolun kautta työntekijäksi Kainuun hyvinvointialueelle) toteutettiin vuoden 2023 aikana. Hankkeessa kuvattiin kansainvälisen rekrytointiprosessin geneerinen malli, jota toteutetaan käytännössä vuodesta 2024 alkaen. Hankkeen tavoitteena on turvata Kainuun hyvinvointialueen henkilöstöresursseja pitemmällä aikajänteellä. Lisäksi sisäinen keikkailu otettiin käyttöön ja työvuorosunnittelun kehittämistä sekä keskittämistä jatkettiin. Näillä toimenpiteillä turvattiin niukkoja henkilöstöresursseja.

Asiantuntijapalvelut

Asiakirjahallinto- ja neuvontapalvelut

Asiakirjahallinnossa on tehty hyvinvointialueen tiedonohjaussuunnitelma ja tietosuojan- ja asiakirjahallinnon uusia ohjeita ja lomakkeita. Muistutusten ja potilasvahinkoasioiden käsittelyprosessit on viety CaseM asianhallintajärjestelmään ja niihin liittyvät työohjeet on tehty ja tavoitteena on, että myös muistutusten käsittelyn läpimenoaikoja voidaan näin seurata.

Tietohallintopalvelut

Tietohallintopalvelujen toimintakulut ovat toteutuneet aikaisempien vuosien mukaisesti etupainotteisesti, johtuen alkuvuodesta maksuun tulevista isoista lisenssikustannuksista ja palveluostoista. Tietohallinnon toiminnasta on pyritty etsimään säästöjä talouden tasapainottamisohjeistuksien mukaisesti, mutta valitettavasti isoja säästökohteita ei löydy johtuen siitä, että tietohallinnon budjetti koostuu pääosin koko hyvinvointialueen ja muiden toimialueiden toiminnassa käytettävistä tietojärjestelmä-, laite- ja palvelukustannuksista. Pientä säästöä on löydetty tietoliikennekustannuksista, huoltosopimuksista sekä leasingkustannuksista, kun laitteiden ja ohjelmistojen määrää on voitu vähentää.

Muussa toiminnassa on näkynyt hyvinvointialueelle siirtyminen ja ICT-muutoshankkeen projektien jatkuminen. ICT-muutoshankkeen projektit työllistävät projektissa mukana olevien lisäksi myös muuta tietohallinnon henkilöstöä. Talouslukujen vertailussa huomioitavaa, että aikaisemmista vuosista poiketen, tietohallinnolla on hyvinvointialueiden aloittamisen johdosta valtionapumuotoista hankerahaa käytettävissä ICT-muutoshankkeisiin valtionapuehtojen mukaisesti, mutta jatkossa muutokset tulee

kattaa hyvinvointialueen käyttötaloudesta.

Tekniset palvelut

Tekniset palvelut ovat kilpailuttaneet aurinkovoimalan hankinnan Hansel Oy:n dynaamisen hankintajärjestelmän (DPS) kautta. Hankinnan arvo on 140 835,39 € (alv. 0 %) ja takaisinmaksuaika n. 4–5 vuotta riippuen tulevaisuuden energiahinnoista. Aurinkovoimala on tuotantokäytössä ja hanke on valmis.

Investoinnin yhteydessä Kainuun keskussairaalan E- osan sähkösyöttö on siirretty F- rakennuksen sähkösyöttöön. Tällä varmennetaan E- rakennuksen katkeamaton varavoima, saadaan irtisanottua E- rakennuksen kalliimpi pienjänniteliittymä sekä vältetään talouskeskuksen uuden varavoimakoneen hankinta (siirretään E- osalta). Sähkönsyötön muutos on valmistunut, pienjänniteliittymä on irtisanottu varavoimakoneen muutos käynnissä.

Teknisten palvelujen toiminnan pääpaino oli 1.1.-31.12.2023 omien kiinteistöjen ylläpidon ohella Kainua uuden sairaalan takuutöiden parissa sekä vuokratilojen hallinnassa. Ulkoisten vuokratilojen siirtämisestä sisäisten vuokratilojen piiriin on valmisteltu syksystä 2023 lähtien ja ulkoiset vuokratilat siirtyivät sisäisen vuokrauksen piiriin 1.1.2024. Tällä saadaan tarkempi tilannekuva vuokratilojen kokonaiskustannuksista. Tämän lisäksi kaikkien HVA:n toimitilojen tilakustannusten hallinta tapahtuu keskitetysti teknisten palvelujen toimesta Modulo- tilahallintajärjestelmän kautta. Ateria- ja puhtaanapito- palvelujen ulkoistamista on tuettu tilahallinnan sekä toimitilojen muutosten valmistelussa sekä toteutuksessa.

Tekniset palvelut osallistuvat kunnissa käynnissä oleviin HVA:n tilahankkeisiin määrättyssä roolissa tilaajan edustajana. Tilahankkeita on menneillään Kuhmossa (hankesuunnitelma lähes valmis ja kaavoitus alkamassa), Sotkamossa (lähdössä kunnan kilpailutukseen), Suomussalmen terveysaseman uudistamishankkeen hankesuunnitelma on tarkoitus käynnistää heti kun Kuhmon suunnittelu etenee toiminnalliseen suunnitteluun. Kajaanin kaupungin rakennuttama uusi palolaitos ja kaupunginvarikko eli Temppu- hanke on edennyt vesikattovaiheeseen ja hankkeen suunniteltu valmistuminen on syksyllä 2024. Uusien tilojen varustelusta johtuen nykyisten toimitilojen vuokrasopimukset on irtisanottu päättymään vuoden 2024 lopussa.

Kainuun keskussairaalan kuntoutuspuiston urakka on valmistunut ja käyttöön otettu syyskuussa ja samaan yhteyteen on rakennettu polkupyörätalli sekä polkupyöräaitaus henkilökunnan polkupyöriä varten ja sitä kautta suojaamaan henkilökunnan omaisuutta sekä kannustamaan työmatkapyöräilyyn.

Teknisten palvelujen (kiinteistötekniikka, lääkintälaittehuolto ja kiinteistöjen turvatekniikka) toimintakulut ovat toteutuneet pääosin suunnitelman mukaisesti, joskin heittoja on suuntaan tai toiseen budjetin sisällä. Odotettua suuremmat poistot ja sisäiset vyörytykset tasataan vyöryttämällä kulut loppukäyttäjille.

Henkilöstössä on ollut vaihtuvuutta eläköitymisen (kiinteistöinsinööri) sekä toisen työnantajan palvelukseen siirtymisen johdosta (1 henkilö, lääkintälaitemekaanikko). Tyhjentyneiden vakanssien tehtävämikkeitä sekä tehtäväsisältöjä tarkastellaan toiminnan tarpeiden sekä toiminnan tehokkuuden kannalta tarpeelliseen suuntaan.

Materiaalipalvelut

Varastoitavien tuotteiden kirjanpidollinen arvo ei ole juuri noussut vuoden aikana (Q1, 993 248 €; Q4, 1 001 707 €). Hoitotarvikkeiden saatavuus vertailujaksolla oli edelleen hyvällä tasolla, mutta Ukrainan tilanteen ja tiettyjen raaka-aineiden saatavuusongelmien vuoksi joissain tuotteissa esiintyy toimittaja-kohtaisia toimitusviiveitä.

Henkilöstökulut kehittyivät vuoden 2023 aikana suotuisasti ja olivat hieman budjetoitua alhaisemalla tasolla. Toteuma oli yli 20 000 € vähemmän, mitä talousarvio.

Henkilöstön osalta vuoden aikana on ollut useita pitkiä poissaoloja, joilla osaltaan korottavaa vaikutusta henkilöstökulujen toteumaan ja jotka ovat haastaneet materiaalipalveluiden palvelulupauksen toteutumista. Materiaalipalveluiden yksikön päällikkö irtisanoutui loppusyksystä 2023 ja uusi yksikön-päällikkö aloitti vasta helmikuussa 2024. Loppuvuoden osalta henkilöstökulut tämän vuoksi alenivat.

Tietohallintopalveluiden ennakkolaskutuksen sekä postipalvelumaksujen sisäisen laskutuksen keskenäisyydestä huolimatta palvelujen ostot toteutuivat vain 75 % tasolla. Talousarvioon verrattuna Asiantuntijapalvelut ja ICT-palvelut toteutui yhteensä noin 25 000 € pienempänä.

Toimintatuotot toteutuivat 86 % toteumalla, euromääräisesti jäätiin talousarviosta noin 70 000 €

Toiminnanohjausjärjestelmän kehittämisprojekti valmistunut seurantajaksolla ja projektin aikana muodostetut työkalut otettu materiaalipalveluiden toiminnan tehostamiseksi käyttöön. Terminaalitilojen työturvallisuutta parannettu useiden pienhankintojen myötä.

Kuljetuspalvelut

ATPU kilpailutus koski myös kuljetuspalveluiden alaisuudessa olevaa ateriakuljetuksia. Toimintaa ajoi-tettiin ajamaan alas omana toimintana loppuvuodesta 2023 ja henkilöstöä jouduttiin irtisanomaan 8 työntekijää. Osalle irtisanomisuhan alla oleville henkilöille löytyi työtehtäviä HVA:n toisesta yksiköistä.

Vierashuoneiden hallinnointi siirtyi suunnitelman mukaisesti rekrytointiyksikköön sekä matkalippu- ja hotellihuoneiden varaukset toimialakohtaisille sihteereistölle.

Osan kuljetuspalveluiden henkilöstöstä (kuljetuspäällikkö + 5 kuljetussuunnittelijaa) on siirtymässä ke-vään 2024 aikana Tervia Logistiikka Oy:n palvelukseen liikkeenluovutus menettelyllä. Vuoden 2023 aikana on tehty valmisteluja neljällä hyvinvointialueella (YTA), jotta henkilöstö ja toiminta voidaan myö-hemmin siirtää.

Ravinto-, puhtaanapito- ja tekstiilipalvelut

Ravinto- ja puhtaanapidon kilpailutuksen tarjous aika päättyi 26.9.2023. Tarjouksia tuli kaksi kpl. Kil-pailutuksen voitti Sol Palvelut Oy. Kotiateria kilpailutuksesta tuli kaksi tarjousta, Kotiateria kilpailutuk-sen voitti Compass Group Oy. Henkilöstössä oli vähän havaittavissa levottomuutta muutokseen liit-tyen. Asioiden valmistelu ja selvittäminen uuden toimijan Vireko Oy:n ja Compass Group Finland Oy:n aloitukseen 1.2.2024 alkaen oli työläs ja aikaa vievää, joka painottui erityisesti loppuvuoteen. Kotiin kuljetettavien aterioiden määrä väheni loppuvuotta kohden Kajaanin alueella. Asiakkaat ennakoivat tulevaa muutosta ja siirtyivät ostamaan ateriansa yksityisiltä palveluntuottajilta.

Henkilöstöllä oli sairaslomia paljon, johon tarvittiin määräaikaista sijaisia runsaasti.

Kokonaisuutena ravinto-, puhtaanapito ja tekstiilipalveluissa toiminta oli tasaista.

2.4.3.2 Tuotannon hallinto- ja tukipalvelut toimialueen käyttötalousosa

Tuotannon hallinto- ja tukipalveluiden käyttötalouden toteuma 1.1.-31.12.2023

Tuotannon hallinto- ja tukipalvelut

	TALOUSARVIO 2023	TILINPÄÄTÖS 2023	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	
MYYNTITUOTOT	1 553	1 647	-94	106,1
MAKSUTUOTOT	86	146	-60	169,8
TUET JA AVUSTUKSET	1 157	3 957	-2 800	342,0
MUUT TOIMINTATUOTOT	489	670	-181	137,0
TOIMINTATUOTOT	3 285	6 419	-3 135	195,4
HENKILÖSTÖKULUT	-18 671	-19 561	891	104,8
PALVELUJEN OSTOT	-12 232	-15 001	2 769	122,6
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-5 423	-5 090	-333	93,9
MUUT TOIMINTAKULUT	-2 292	-2 045	-247	89,2
TOIMINTAKULUT	-38 618	-41 698	3 080	108,0
TOIMINTAKATE	-35 333	-35 278	-55	99,8
VALTIONOSUUEDET	44 884	44 822	61	99,9
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-2	-3	1	169,8
VUOSIKATE	9 548	9 541	7	99,9
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-9 396	-8 976	-420	95,5
TILIKAUDEN TULOS	152	565	-413	370,7

2.4.3.3 Toimialueen tulevan kehityksen arviointi

Palveluyksiköt laativat selvityksiä toimintatapamuutoksista. Ateria- ja puhtaanapito sekä kuljetuspalveluiden muutosten jälkeen tietohallinto, taloushallinto ja henkilöstöhallinto arvioidaan huolellisesti. Toimialueella on ollut runsasta henkilöstön vaihtuvuutta eläkkeille jäämisten sekä irtisanomisten vuoksi. Kevään 2024 aikana pyritään avoimena olevat tehtävät täyttämään ja viranhaltijoiden pysyvyys varmistamaan. Talous-, henkilöstö- ja tietohallintojohtajat on kutsuttu tiiviimmin mukaan hyvinvointialueen johtoryhmätyöskentelyyn.

Talouspalvelut

Talouspalvelut tuotetaan Kainuun hyvinvointialueelle toistaiseksi organisaation omana toimintana. Järjestämissuunnitelman mukaisesti Tuotannon hallinto- ja tukipalvelujen toimintatapoja tullaan tarkastelemaan kokonaisvaltaisesti. Talouspalvelujen osalta tarkasteltavia nykyisen toimintamallin vaihtoehtoja ovat toimintojen kokonais- tai osaulkoistus. Ulkoistusratkaisuihin liittyy merkittäviä taloudellisia ja toiminnallisia riskejä, minkä vuoksi asiaa on valmisteltava maltillisesti ja realistisesti tarkastellen. Kainuun alueella toteutetuista kuntaorganisaatioiden taloushallinnon palvelujen ulkoistusratkaisuista on annettu erittäin negatiivistakin palautetta. Mikäli taloushallinnon palvelujen tuottamista jatketaan omana toimintana, osaavan henkilöstön saatavuus tehtäviin on jatkossa yhä haastavampaa. Tämä lienee rasitteena myös ulkoisten taloushallinnon palveluntuottajien toiminnan laadun ylläpitämisessä.

Järjestämissuunnitelmaan perustuvan taloushallinnon palvelujen tuotantotapaselvityksen kustannuk-

set pyritään kattamaan hyvinvointialueiden toiminnan käynnistämiseen ja vakiinnuttamiseen kohden-
netulla valtionavustuksella.

Talospalveluissa jatketaan edelleen määrätietoisesti järjestelmien ja toimintatapojen digitalisointia ja
automatisointia. Paperitositteista tullaan luopumaan kaikilta osin ja tekoälyyn perustuvia ratkaisuja py-
ritään hyödyntämään hallitusti esim. ostolaskujen käsittelyprosessissa tavoitteena kokonaisnettokus-
tannussäästöt.

Henkilöstöpalvelut

Henkilöstöpalvelut tuotetaan Kainuun hyvinvointialueelle toistaiseksi organisaation omana toimin-
tana. Järjestämissuunnitelman mukaisesti Tuotannon hallinto- ja tukipalvelujen toimintatapoja tullaan
tarkastelemaan kokonaisvaltaisesti. Henkilöstöpalvelujen osalta tarkasteltavia nykyisen toimintamal-
lin vaihtoehtoja ovat palkanlaskentapalvelujen ulkoistus. Ulkoistamista pohdittaessa on tarkasteltava
realistisesti mahdolliset toiminnalliset ja taloudelliset riskit sekä emo-organisaatiolle ulkoistuksessa
jäävät tehtävät. Henkilöstöpalveluihin kuuluvan rekrytointiyksikön haasteena on osaavan henkilöstön
hankkiminen tehtäviin, joista henkilöstöä puuttuu.

Asiantuntijapalvelut

Asiakirjahallinto- ja neuvontapalvelut

Asiakirjahallinnon näkökulmasta haasteena on yhteiset toimintakäytännöt sähköisen tiedon käsittelyyn
koko hyvinvointialueella. Myös henkilöstön osalta tulevaisuuden haasteena on asiakirjahallinnon hen-
kilöstön eläköitymiset, hiljaisen tiedon poistuminen, koska työtehtäviin ei voida ottaa henkilöä, jota ei
ennätetä perehdyttää. Toimintayksikössä on osatyökykyisiä työntekijöitä, joiden työssä jaksaminen
on haasteellista.

Potilas- ja sosiaaliasiavastaavan palvelut ovat laajentuneet koskemaan myös yksityisiä toimijoita, ja
toiminnasta ei ole vielä kokonaiskuva hahmottunut, mitä se pitää sisällään.

Tietosuojatehtävät ovat lisääntyneet lainsäädännön ja ihmisten valveutuneisuuden vuoksi ja ison
muutoksen toimintaan tuovat hätäkeskustoimintaan liittyvät tietosuoja-asiat.

Tietohallintopalvelut

Tietohallintopalvelut tuotetaan Kainuun hyvinvointialueelle toistaiseksi organisaation omana toimin-
tana. Järjestämissuunnitelman mukaisesti tietohallintopalvelujen toimintatapoja tullaan tarkastele-
maan ja nykyisen toimintamallin vaihtoehtoina on toimintojen kokonais- tai osaulkoistus. Ulkoistusrat-
kaisuihin liittyy merkittäviä taloudellisia ja toiminnallisia riskejä, minkä vuoksi asiaa on valmisteltava
maltillisesti ja realistisesti tarkastellen. Omana toimintana toteutettaessa resurssiriskejä voi esiintyä
esim. kokeneempien asiantuntijoiden saatavuudessa, sillä palkkatasollisesti emme pysty kilpaile-
maan markkinoilla. Toimintatapojen tarkastelussa on otettava huomioon myös pohjoisen YTA-alueen
yhteistoiminta. Tietohallintopalvelujen tuotantotapaselvitys on aloitettu joulukuussa 2023 toteutetulla
hyvinvointialueiden ICT-palveluiden järjestämismallien vertailulla.

Tekniset palvelut

Talouden kehittyminen seuraa pääsääntöisesti yleisen hintatason kehittymistä vuokratilustusten,
huoltosopimusten, materiaalien, energioiden ja henkilöstökulujen osalta. Kainua uuden sairaalan ta-
kuuajkojen päätyminen näkyy voimakkaasti lisääntyneinä materiaali- ja huoltokustannusten nou-
suna. Kustannusten nousua pyritään hillitsemään suurella oman työn osuudella, joka on huomatta-
vasti halvempaa mitä ulkoisten palvelutuottajien kustannustaso. Tämä lisäksi kustannusten hallintaa
toteutetaan osakokonaisuuksien kilpailutuksilla ja ulkoistuksilla sekä toiminnan ja energiatalouden
kehittämisellä pitkällä aikavälillä.

Vuokratilojen käyttäjiä kannustetaan toimitilojen tiivistämiseen ja tätä työtä tuetaan tila- ja tilakustannustietojen toimittamisella, vuokratilojen etsimisellä, vuokraneuvotteluilla. Toimitilojen tiivistäminen vaatii useimmiten jonkin asteista muutosta myös toiminnassa, joten aktiivisuus toiminnan muutoksiin ja toimitilojen tiivistämiseen tulee jalkauttaa linjaorganisaatiossa ylhäältä alaspäin.

Materiaalipalvelut

Varaston (7001) toimitusvarmuuden odotetaan säilyvän välillä 96–97 %. Hoitotarvikkeiden saatavuus tulee säilymään hyvällä tasolla, mutta Ukrainan tilanteen ja raaka-ainepulan vuoksi joissain tuotteissa tulee esiintymään edelleen toimittajakohtaisia saatavuusongelmia. Osa koronapandemian hoitoon hankituista tuotteista sisältää riskin alaskirjaukseen varastosta tuotteen teknisen käyttöiän päättymisen vuoksi.

Työturvallisuuden ja henkilöstön työhyvinvoinnin lisäämiseen tullaan keskittymään oleellisesti vuoden 2024 aikana. Selvitetään vuoden 2024 aikana varastojen optimoinnin mahdollisuudet.

Kuljetuspalvelut

Kuljetuspalveluiden vammais- ja sosiaalihuollon kuljetuksien osuus on päätetty siirtää Tervia Logistiikka Oy:n. Siirto koskee kuljetuspäällikköä ja viittä kuljetussuunnittelijaa. Muut kuljetuspalveluiden materiaalikuljetukset sekä HVA:een ajoneuvojen hallinnointi siirretään materiaalipalvelut palveluyksikköön Tervia Logistiikan siirron kanssa yhtäaikaisesti.

Ravinto-, puhtaanapito- ja tekstiilipalvelut

Ateriapalvelujen ulkoistuksen myötä 1.2.2024 alkaen ennakoidaan tuovan säästöjä n. 2 milj. € vuodessa koko Kainuun alueella. Säästö tavoitetta syö terveyskeskussairaaloiden ja ikäihmisten hoitokotien keskitetyn jakelun muutos hajautetuksi, jonka seurauksena näihin yksiköihin joudutaan palkkaamaan hoiva-apulaisia huolehtimaan ateriapalvelujen toiminnasta näissä yksiköissä.

Lisäksi näihin Virekon toimittamiin yksiköihin on hankittu mm. astianpesukoneita, ruokailu välineitä ja astioita ja Compass Groupin toimittamiin asumisyksiköihin mm. kylmiöitä, uuneja ruokien säilyttämistä ja kuumentamista varten.

Puhtaanapidossa säästö tulee olemaan pienempi. Joihinkin yksiköihin (mielenterveys) ei kilpailutuksessa oleva siivoustaajuus tule riittämään, vaan sitä on vähän lisättävä.

2.4.4 Terveyden- ja sairaanhoidon palvelut

2.4.4.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Yleistä

Ensimmäisen hyvinvointialueen tilinpäätöksen sulkeutuessa terveyden- ja sairaanhoidon toimialueen tulosta voidaan katsoa kohtuullisen hyvillä mielin, sillä lähtökohta oli arvoituksellinen. Toimialueen organisaatio ja moni sen johtajista vaihtui hyvinvointialueen aloittaessa vuodenvaihteessa 2022–2023, jolloin talousarvio kaudelle 2023 jouduttiin laatimaan aikaisemman istuvan johdon toimesta.

Terveyden- ja sairaanhoidon toimialueen tulos vaikutti pitkään olevan talousarviota myötäilevä. Kokonaistuloksen heikkenemiseen loppuvuonna 2023 vaikutti kuitenkin ratkaisevasti toimintatuottojen odotettua pienempi kertymä etenkin isoilla operatiivisilla palvelualueilla. Tarkkaa tietoa odotettujen tuottojen kertymisen perusteista nykyisellä johdolla ei hyvinvointialueelle siirtymisen vuoksi ollut. Haasteita tuotti myös se, että Puolangan tasauskulutuksen hakiessa muotoaan terveyspalveluiden ulkoistuksen kertymätiedot saatiin selville vasta aivan loppuvuonna 2023. Myös myynti- ja maksutuottojen keskinäinen suhde oli vaikeaa, sillä lukemat poikkesivat talousarvioon kirjatusta. Poikkeamaa

selittävät maksu- ja myyntituottojen ohjautumiseen tehdyt muutokset toimialueella hyvinvointialueen siirtymävaiheen molemmin puolin.

Aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa hintojen nousun nopeus yllätti niin hyvinvointialueet kuin talousarvion laatijat. Jo kallistuneet hinnat nousivat edelleen hyvin nopeasti niin materiaaleissa, palveluissa, yliopistosairaalahinnoittelussa kuin lääkkeissäkin. Pienelle hyvinvointialueelle leimallista on myös se, että yksittäisille potilaille annettavat kalliit lääkehoidot voivat vaikuttaa yllättävän paljon talousarvion toteutumiseen.

Vaikka henkilöstötilanne vuonna 2023 vuoteen 2022 verrattuna kohentui, henkilöstömenoissa säästäminen oli edelleen tosiasia, vaikkei tavoitella. Kuten tilinpäätöksessä voidaan havaita, tulevat palveluiden ostot suhteessa omaan työvoimaan helposti kalliimmaksi vaihtoehdoksi. Mikäli asiaa miettii myönteisemmältä kannalta, oli ostopalvelutyövoimaa kuitenkin kohtalaisen hyvin tarjolla. Kansallisessa osajaapulassa tämäkään ei ollut vuonna 2023 itsestäänselvyys.

2.4.4.2 Terveyden ja sairaanhoidon palvelut toimialueen käyttötalousosa

Terveyden ja sairaanhoidon palvelut toimialueen käyttötalouden toteuma 1.1.-31.12.2023

Terveyden ja sairaanhoidon palvelut

	TALOUSARVIO 2023	TILINPÄÄTÖS 2023	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	
MYYNTITUOTOT	8 936	9 323	-387	104,3
MAKSUTUOTOT	11 752	9 279	2 473	79,0
TUET JA AVUSTUKSET		18	-18	0,0
MUUT TOIMINTATUOTOT	336	148	188	44,1
TOIMINTATUOTOT	21 024	18 768	2 256	89,3
HENKILÖSTÖKULUT	-98 801	-95 011	-3 789	96,2
PALVELUJEN OSTOT	-53 016	-57 079	4 063	107,7
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-18 242	-20 993	2 751	115,1
MUUT TOIMINTAKULUT	-5 200	-5 496	296	105,7
TOIMINTAKULUT	-175 259	-178 581	3 322	101,9
TOIMINTAKATE	-154 235	-159 813	5 578	103,6
VALTIONOSUUEDET	139 974	139 783	191	99,9
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-1	-148	147	26 402,3
VUOSIKATE	-14 262	-20 178	5 916	141,5
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-2 756	-2 775	19	100,7
TILIKAUDEN TULOS	-17 018	-22 953	5 935	134,9

Diagnostiset ja hoidolliset tukipalvelut

Lääkehuolto- ja tukipalvelut

Lääkehuollossa toimintamittarit osoittavat, että lääkkeiden toimitusrivit ovat hieman laskeneet noin 5 %, kun taas lääkevalmistuksessa toiminta on kasvanut selvästi (+15 %). Solusalpaajavalmistuksessa on vähennystä 11 %.

Perusterveydenhuoltoon suunnattu moniammatillinen osastofarmasiahanke alkoi elokuussa 2023. Muutoshanke kestää useamman vuoden ja se toteutetaan osana ministeriön hankerahoitusta. Muilta osin vuoden 2023 henkilöstötilanne apteekissa oli ajoittain haastava yhtäaikaisten lomien ja sairauspoissaolojen seurauksena.

Laaja asiakastyytyväisyyskysely hyvinvointialueen sairaala-apteekin lääkeasiakkaille tehtiin toukuussa 2023. Kyselyn perusteella sairaala-apteekin palvelujen käyttäjät ovat suurimmaksi osaksi joko tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä palveluihin, mutta kyselyn tuloksena päästiin pureutumaan myös kehityskohteisiin.

Uusi liuosvarasto valmistui vuonna 2023. Sen käyttöönotto tuotantoon tapahtuu keväällä 2024, kun tilattu tavaratrukki saadaan käyttöön. Pari sähkökatkoa häiritsi apteekin toimintaa lyhytaikaisesti, mutta merkittävästi. Toinen sähkökatkos vaikutti puhdistiloihin ja toinen varastorobottiin. Tuotanto jouduttiin keskeyttämään molemmissa tapauksissa sähkökatkojen aiheuttamien korjausten ajaksi.

Apteekin talous toteutui talousarvion mukaisesti. Lääkkeiden käyttö lisääntyi hyvinvointialueella noin 6 % ollen noin 6,6 miljoonaa euroa. Lääkehävikki oli kokonaisuudessaan noin 307 000 euroa.

Radiologia

Radiologian tutkimusmäärät kasvoivat 6,8 % vuoteen 2022 verrattuna. Suunta on valtakunnallisen trendin mukainen ja selittyy osittain muuttuneilla hoitokäytännöillä. Jononpurkuja tehtiin magneetti-, tietokonetomografia- ja natiiviröntgentutkimusten osalta.

Työvoiman vuokraus oli samalla tasolla verrattuna vuoteen 2022 kliinisen neurofysiologian- ja kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen yksiköissä, mutta radiologian yksikössä kustannukset olivat ennakoitua matalammat. Radiologityövoimaa oli käytössä loppuvuonna 2023 aiempaa vähemmän. Henkilöstökulut ovat olleet suuremmat, mutta tämä selittyy työehtosopimusten mukaisilla palkankorotuksilla.

Materiaalikuluisia on onnistuttu säästämään verrattuna viime vuoteen. Pääasiallinen syy tähän on konventionaalisen angiografiatoiminnan tehostaminen. Toimintatuotot ovat aiempaa selvästi aiempaa pienemmät, vaikka merkittäviä muutoksia operatiiviseen toimintaan ei ole tehty. Tutkimuksia on mahdollisesti pyydetty aiempaa vähemmän esimerkiksi työterveyden puolelta, joka vaikuttaa suoraan toimintatuottojen määrään.

Sihteeripalvelut

Sihteeripalvelut-yksikössä budjetti muuttui alijäämäiseksi syyskuun jälkeen, kun työnantajan ja järjestöjen neuvottelutuloksen mukaisesti osastonsihteeille maksettiin korvauksia väärästä työaikamuodosta. Toiminnan haasteena on pula terveydenhuollon resursseista, joka heijastuu myös sihteerityöhön esimerkiksi lukuisina muutoksina ja peruutuksina ajanvarauksissa. Vuoden 2023 henkilöstötilanne sihteeripalveluyksikössä oli ajoittain erittäin haastava yhtäaikaisten lomien ja sairauspoissaolojen seurauksena.

Välinehuolto ja infektioiden torjunta

Höyryautoklaaveissa esiintyi paljon huoltotöiden tarvetta ja näiden toimintavarmuutta pyritään parantamaan yhdessä laitevalmistajan kanssa erillisellä suunnitelmalla tulevana vuonna. Koneiden käyttöaste on ollut 25 % korkeampi vuoteen 2022 verrattuna. Henkilöstöresurssi riittävyys on ajoittain ollut erittäin haastava. Välinehuolto ja infektioiden torjunta palveluyksikkö pysyi talousarviossa.

Patologia

Talouden osalta todetaan palveluyksikön pysyneen vuoden 20203 talousarvioraameissa. Toimintatuotot yksikössä ovat edelleen vähäiset (4 012 €), toimintakuluista henkilöstömenoissa (433 536 €) nähtiin lievä nousu (+5 %), palvelujen ostoissa (184 447 €) +13 %:n nousu, aineiden ja tarvikkeiden ostoissa (132 258 €) +4 %:n nousu. Palvelujen ostojen kustannusnousua selittävät molekyylipatologian tutkimusmäärien kasvu, BAL-tutkimusten määrän nousu ja patologin aiempaa pidempi vuosiloma. Aineiden ja reagenssien kulukustannukset nousivat voimakkaiden hinnankorotusten takia.

Vuonna 2023 patologian kokonaissuoritemäärät nousivat 3,7 % vuoden 2022 suoritemääriin verrattuna. Ostopalvelujen ja oman työn suhde säilyi edelleen hyvänä: 81,5 % (oma työ) vs. 18,5 % (ostopalvelutyö). Sytologian ostopalveluiden kotiutusta omaksi työksi jatkettiin edelleen vuonna 2023. Henkilökunnan määrä arvioidaan riittäväksi työmäärään nähden. Vainajahuollossa vainajasäilytystilojen riittävyys jatkuu vaihtelevasti ongelmallisena, ajoittain jopa kriisiytyvänä.

Kuntoutuspalvelut

Kuntoutuspalvelualueen talousarvio 2023 toteutui suunnitellusti. Toimintakate oli 98,8 %.

Kuntoutuksen palvelualueella vuonna 2023 kertyi hoito-, tutkimus-, terapia- ja apuvälinesuoritteita yhteensä 66 709, joka on 4 578 suoritetta vuoden 2022 lukumäärää enemmän. Lisäksi hoitotarvikejakeeluun tuli vuonna 2023 yhteensä 13 824 palvelupyyntöä (puhelimitse, Omasoten ja sähköpostin välityksellä). Asiakaspalautteet olivat erinomaisia 4,8/5,0 ja NPS oli 86. Samaa erittäin hyvää linjaa oli havaittavissa opiskelijapalautteissa, joiden keskiarvo oli 5,3/6,0.

Henkilöstötilanne palvelualueella oli erittäin hyvä, kun kaikilla vakansseilla oli tekijänsä. Ostopalveluilla täydennettiin omaa palvelutuotantoa lääkinnällisen kuntoutuksen, lymfaterapian ja veteraanikuntoutuksen, psykologien perhevapaan osittaisten sijaisuuksien, puheterapia-arviointien sekä kouluttajalääkäreiden ostoina. Hoitotakuussa pysymiseen tähtäävät toimet jatkuvat edelleen esimerkiksi ikäihmisten kuulon kuntoutusohjauksessa ja nuorten psykiatrian toimintaterapia-arvioissa. Toisaalta hoitojonot lyhenivät kuntoutuspalveluissa erityisesti toimintaterapian sekä fysioterapian osalta. Kehitysvammaosasto- ja poliklinikan palvelut oli toiminut hyvin ja palvelut pystyttiin järjestämään omana toimintana. Kehitysvammaisten laitosostopalveluille ei syntynyt tarvetta vuonna 2023.

QWL-mittauksessa henkilöstön työhyvinvointi oli 64,3 %. Luku on merkittävästi parempi edellisen vuoden 2023 lukemaan 59,8 % verrattuna. Myös sairauspoissaolot vähenivät keskiarvoon 10,7 työpäivää / työntekijä.

Kuntoutuksen palvelualueella toteutettiin monenlaisia kehityshankkeita ja toiminnan uudistumista, jonka keskipisteenä oli vuonna 2023 prosessien sujuvoittaminen, etäkuntoutus ja digitaalisten palvelujen edistäminen. Tavoitteiden toteutuminen heijastuu potilasjonojen hallinnan paranemisena ja kustannusten hillintänä. Kuntoutuspalveluille myönnettiin ulkoinen sertifikaatti huhtikuussa 2023. Kuntien terveyskeskusosastojen osalta tarkastelussa oli palveluverkkorakenne ja kuntoutuspalvelut olivat mukana kokonaissuunnittelussa, kun Kuhmoon perustettiin kotikuntoutustiimi.

Lasten ja perheiden terveystalvelut

Kouluterveydenhuollossa työkuorma oli kova lasten oireilun työllistäessä aiempaa enemmän. Tästä huolimatta terveydenhoitajia onnistuttiin saamaan vakituisiin tehtäviin ja sijaisuuksiin. Myös kaikki koulu-, opiskelu- ja neuvolalääkäreiden virat ovat täynnä. Ostopalveluista on pystytty luopumaan.

Neuvolatyössä terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2023 voimaan tulleet mitoitussuositukset toteutuvat. Yleislääketieteen YEK-jaksojen suunnitelmallisen kehittämisen kautta opiskelijoiden harjoittelumahdollisuudet monipuolistuivat. Uusi yllilääkäri aloitti tehtävässään neuvolatoiminnan kehittämiseksi.

Kansallinen haaste saada lastentautien erikoislääkäreitä keskussairaaloihin näkyy myös Kainuussa. Etenkin lastenlääkäripäivystyksen korvauksiin jouduttiin käyttämään ostopalveluja suurempia summia kuin vuonna 2022, mutta kulujen toteuma jäi kuitenkin alle talousarvion. Henkilöstökulut ja työvoiman vuokraus on myös pysynyt talousarvion mukaisena. Lastenneurologialla oli käytettävissä erikoistuvan lääkärin työpanosta ja ostopalveluja ei ole tarvittu. Joillekin lapsille on jouduttu aloittamaan erittäin kalliita lääkkeitä, jotka ovat maksaneet jopa 120 000 euroa vuodessa. Tämän vuoksi aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden summa on ollut talousarviota suurempi. Kuluja syntyy myös diabeteksen hoidosta, jossa kustannuksia aiheuttavat muun muassa insuliinipumput. Asiakaspalvelujen ostojen tarve on ollut arvioitua maltillisempi.

Synnytyksen ja naistentautien -yksikön erikoislääkäreiden virat ovat toistaiseksi täynnä, mutta osaaikaisten määrä on suuri. Kätilötilanne oli hyvä, mutta alkusyksystä 2023 viisi kätilöä lähti opiskelemaan tai virkavapaalle. Ulkokuntalaisia synnyttäjiä on edelleen edellistä vuotta enemmän. Synnytysten määrä vuonna 2023 pysyi vuoden 2022 tasolla. Ulkokuntalaisten osuus oli 45 %. Ulkokuntalaisten suuren määrän vuoksi toimintatuottoja saatiin arvioitua enemmän. Kalliit syöpälääkkeet ja kallistuneet hoitotarvikkeet nostivat aineiden-, tarvikkeiden ja tavaroiden osuutta arvioitua suuremmaksi. Jonotilanne naistentaudeilla paheni poliklinikalla, mutta loppuvuodesta poliklinikajonot purettiin omana työnä ilman jonopurkuja. Leikkausjonot on saatu purettua ja tilanne on erinomainen, koska gynekologit aloittivat leikkaustoiminnan lean-pilotin onnistuneesti.

Osastohoidon palvelut

Leikkaus- ja anestesiatoiminnassa koordinaatiota on parannettu edelleen työryhmän kokouksissa ja leikkauslistapalaverissa. Jononpurkuleikkauksia tehtiin muun muassa tyrä- ja verisuonileikkausten osalta. Suurimmat jonot ovat tyrä- ja tekonivelkirurgiassa.

Erikoissairaanhoidon osastohoito -yksikön kehittäminen on keskittynyt prosessien sujuvuuden varmistamiseen ja tehostamiseen. Myyntituotot osastolla A pienenevät edellisvuodesta. Yliopistosairaaloiden vuodeosastohoitojen ostot ylittivät 462 000 euroa. Tämä selittyy vuosittaisella hoidon tarpeen vaihtelulla.

Terveyskeskussairaaloihin jatkohoitoon jonotettiin erikoissairaanhoidon osastohoito -yksiköstä yhä useita päiviä. Kerran viikossa kokoontuva osastohoidon yhteispalaveri päivitti tilannekuvaa hyvinvointialueen vuodeosastojen sekä päivystysseurannan tilanteesta. Jonotilanteen ratkaisemiseksi ja sujuvan kotiinpaluun varmistamiseksi kotiutustoimintaa tehostettiin hankerahoituksen voimin. Työntekijät pääsivät aloittamaan joulukuussa 2023. Ortopedipula paheni loppuvuoden aikana, joka vaikeutti osastokiertojen toteutumista.

Osastohoito perusterveydenhuolto - yksikössä terveystieteiden keskusosastojen muutos kohti arviointi- ja kuntoutusyksiköitä käynnistyy Kuhmosta 1.1.2024 alkaen. Perusterveydenhuoltotasoinen akuutti sairaalahoito keskitetään asteittain Kajaaniin. Muutoksia suunniteltiin ja vietiin eteenpäin yhdessä henkilöstön kanssa ja sitä ohjasi yhteinen ohjausryhmä, jossa olivat edustettuina terveyden- ja sairaanhoidon, ikäihmisten palveluiden ja akuuttipalveluiden edustajat.

Lääkärityön suhteen Kuhmossa, Suomussalmella ja Sotkamossa oli hyvä osastolääkärityön jatkuvuus. Kajaanissa lääkärityötä sen sijaan haittasi jatkuvuuden puute, joka myös kuormitti osaston muuta henkilöstöä. Vuokralääkäreitä jouduttiin käyttämään Kajaanin yleislääketieteen osastolla, sillä omia lääkäreitä ei aktiivisesta rekrytoinnista huolimatta saatu. Hoitotyössä lähihoitajatilanne oli hyvä, mutta sairaanhoitajista oli pulaa.

Toimintatuotot toteutuivat perusterveydenhuollon osastohoidon yksikössä 153 252 euroa talousarviota pienempinä. Maksutuotoissa 85 397 euroa pienempää tulosta selittää Kajaanin yleislääketieteen osaston hoitajapulasta johtuva suunniteltua pienempi paikkamäärä. Myyntituottojen toteuma oli 69 355 euroa eli lähes puolta pienempi kuin talousarvioon arvioitu tuottomäärä. Täyden korvauksen

perusteella saadut korvaukset valtiolta ja kotikuntakorvaukset jäivät arvioitua pienemmiksi. Toimintakuluissa tuli ylitystä 478 998 euroa, mikä selittyy kuntien perimien toimitilojen vuokratulujen nousulla.

Vastaanotto- ja poliklinikkapalvelut

Poliklinikkapalveluiden yksikön suhteen suurin haaste oli kirurgiassa, jonka hoitotakuu ylittyi sekä lähte- että leikkausjonoissa. Hoitojonojen kanssa haasteita oli myös vatsataudeilla, sisätaudeilla sekä keuhkosairauksilla. Syöpätautien poliklinikan, päiväsairaalan ja hematologian poliklinikan hoitajahenkilöresurssia saatiin vahvistettua, joka helpotti työpisteisiin kohdistuvaa painetta.

Sisätaudeilla jouduttiin turvautumaan ostopalveluihin etenkin kardiologiassa, endokrinologiassa ja hematologiassa. Korva-, nenä- ja kurkkutautien osalta loppuvuodesta oli väliaikaista resurssivajetta. Silmätäudeilla ei edelleenkään ole yhtään virkalääkäreitä ja lääkäripalvelut jouduttiin hankkimaan ostopalveluna. Myös keuhkolääkäreistä oli edelleen pulaa ja jonopurkua on jouduttu tekemään. Keuhkolääkärien läsnä- ja etälääkäripalveluita on täydennetty ostopalveluina.

Poliklinikkapalveluiden yksikön aineet, tarvikkeet ja tavarat osio ylittyi talousarviossa. Tähän vaikuttaa vuoden 2023 talousarviosta inhimillisen virheen vuoksi poisjäänyt lääkehoitoerä. Hoitotarvikkeet ylittivät 107 000 euroa sekä radiologia- ja röntgen tarvikkeet 197 000, implantit 98 000 euroa. Suurimpana yksittäisenä syynä on hintojen nousu. Myös yliopistosairaaloiden maksut nousivat lyhyehkössä ajassa vuodelle 2023 ja vuoden 2023 aikana voimakkaasti. Tämän vuoksi palveluiden ostot yliopistosairaaloiden ostojen osalta ylittivät peräti 1 000 000 euroa. Maksutuotoissa lääkäripalvelumaksut jäivät vajaaksi 61 000 euroa, budjetoidut laitoshoidon asiakasmaksut eivät toteutuneet.

Vastaanottopalvelut -yksikössä suuri muutos koettiin syksyllä 2023 hoitotakuun kiristyessä kolmesta kuukaudesta 14 vuorokauteen. Kajaanissa, Kuhmossa ja Paltamossa tarvittiin tämän vuoksi ajoittaista jononpurkua. Aikaisempaa parempi hoitoon pääsy lisäsi maksutuottoja 76 243 euroa yli arvioidun. Myyntituotot sen sijaan toteutuivat arvioitua selkeästi pienempinä johtuen kotikuntakorvausten 351 042 euroa arvioitua pienemmästä määrästä.

Toimintakuluissa työvoiman vuokraus ylittyi liki 2,5 miljoonalla eurolla arvioidusta. Koska ensisijaisena tahtotilana on saada omia lääkäreitä ostopalvelulääkäreiden sijaan, osa ostopalvelulääkäreihin varatuista kustannuksista oli periaatepääöksellä budjetoitu henkilöstökuluihin. Henkilöstökulut alittuivatkin lähes 2,9 miljoonalla eurolla. Perusterveydenhuollon lääkärimäärässä tapahtui vuoden 2023 aikana kuitenkin jatkuvasti vähittäistä paranemista. Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden osalta suurin euroääräinen ylitys oli 59 358 euroa hoitotarvikkeissa, koska on tarvittu kalliita haavanhoitotuotteita pitkäaikaisissa haavanhoidoissa. Muissa toimintakuluissa näkyy kuntien toimitilavuokrien nousu 349 005 eurolla arvioidusta.

Lääkäriresurssin vakiinnuttamisen kannalta tärkeä lääkäreiden koulutusoikeuksia koskeva sopimus solmittiin Oulun yliopiston kanssa määräaikaisena vuoden 2024 loppuun asti. Koulutuspaikkoina toimivat Kajaanin, Kuhmon, Paltamon, Sotkamon ja Suomussalmen terveysasemat.

Suun terveydenhuollon yksikön toimintakulut olivat lähes täysin talousarvion mukaiset (100,5 %). Vuonna 2023 kehittämiseen kohdistuva hankeraha tasoitti vuonna 2023 toimintakuluihin kohdistuvaa kasvupainetta. Toimintatuottojen osalta etenkin maksutuotot jäivät 82 %:iin talousarviosta. Merkittävänä syynä tähän on 18 vuotta täyttäneiden potilaiden hoidon järjestäminen yhä enemmän myös esimerkiksi lohkeamapalveluseteleillä.

Toimintaan ja prosesseihin tehtiin aktiivisesti uudistuksia, mutta muutosten täysi realisoituminen vie erikoisalun luonteesta johtuen vuosia. Kehittämisen, palvelusetelin ja jononpurun avulla Kajaanin ja Sotkamon hammashoidon jonojen kasvu saatiin kuitenkin onnistuneesti taittumaan.

Mielenterveyspalvelut ja riippuvuuksien hoito

Lastenpsykiatria, nuorisopsykiatria, aikuispsykiatria ja riippuvuuksien hoito (päihdepalvelut) aloitti uutena palvelualuekokonaisuutena hyvinvointialueen käynnistäessä toimintansa vuoden 2023 alussa.

Vuonna 2023 palvelualue oli mukana useissa kehityshankkeissa. Tavoite oli parantaa esimerkiksi varhaisvaiheen hoidon saatavuutta Terapiat etulinjaan –hankkeen kautta. Hellä -hankkeen puitteissa puolestaan valmistui selvitystyö lasten ja nuorten päihdepalvelujen kehittämisestä. Lisäksi monialaista yhteistyötä sotekeskuksissa kehitettiin yhdessä eri toimijoiden kanssa sekä yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa tiivistettiin. Mukana elämässä -hanke työsti hoitoketjuja ja työohjeita itsetuhoisen potilaan hoidossa. Uutena hankkeena on alkanut mielenterveyskuntoutujien työelämään paluuta tukeva IPS-valmennus. Yhteistyössä aikuissosiaalityön kanssa laadittiin uudistunut yhteinen prosessi mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asumispalveluiden järjestämiseksi.

Lastenpsykiatrian toiminnassa osaston kuormitus on ollut aiempaa suurempaa. Hoitotakuussa on pysytty. Lastenpsykiatrialla ei ole ollut virkasuhteista erikoislääkäreitä vuoden 2022 lopun jälkeen. Tämä haastaa lastenpsykiatrian taloutta. Talouden toimintakulut ylittivät erikoislääkäripalveluostojen vuoksi 8,9 %.

Nuorisopsykiatrian läheteiden määrä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 7,5 %. Osasto on joutunut toimimaan ylipaikoilla jopa 140–200 % kuormituksella, kokonaiskuormituksen ollessa 114 %. Erikoislääkäritilanne on kuitenkin ollut viime vuotta parempi, kun vuoden 2023 alusta asti on ollut saatavissa erikoislääkäriostopalvelua yli 80 %:n työajan verran. Myös poliklinikalla lääkäriaikoja on ollut aikaisempaa paremmin saatavissa, mutta hoitohenkilöstön poissaolot ovat aiheuttaneet jonoa. Nuorisopsykiatrian taloudessa toimintakulut ylittivät 8,5 % ostopalvelulääkäreiden kalleuden ja muiden henkilöstömenojen nousun vuoksi.

Aikuispsykiatrian osasto on toiminut 104 %:n kuormituksella. Aikuispsykiatrialla on työssä kolme virkasuhteista lääkäriä, erikoislääkäripalvelua avohoidon yksiköihin on ostettu reilun kahden lääkärin henkilötyövuoden verran.

Palvelualueen toimintakulut jäävät noin 750 000 euroa alle talousarvion, henkilöstökulut vajaa 300 000 euroa ja asiakaspalveluostot 800 000 euroa alle talousarvion. Toimintatuottojen jääminen noin 800 000 euroa alle talousarvion vaikuttaa toimintakatteeseen (100,4 %).

2.4.4.3 Toimialueen tulevan kehityksen arviointi

Tulevaisuudessa terveyden- ja sairaanhoidon toimialueella on edessään vaikeita tuloskausia. Ikäänntyvä väestöpohja tarvitsee jatkossa lisääntyvissä määrin terveyden- ja sairaanhoidon palveluita. Vahvasti supistuva hyvinvointialueiden rahoitus haastaa taloutta ja sitä kautta varmasti myös hoidon saatavuutta. Osaajapula kiihtyy tekijöiden eläköityessä. Kansallinen sairaalaverkkoselvitys pohtii nykymlaisen olemassaolomme oikeutusta.

Tilannekuvan ollessa näinkin synkkä ei liene ihme, että vuoden 2024 talousarvio on laadittu erittäin tavoitteelliseksi. Toki jo yksittäinen kallista lääkehoitoa tarvitseva potilas voi muuttaa talousarvion toteuman suuntaa, mutta tavoitteiden ollessa korkeat on päättäväisyyden määrän oltava sitäkin korkeampi. Talousarvion saavuttamiseksi toimialueella toteutetaan palvelualue- ja palveluyksikkölähtöistä tuloksellisuusseurantaa. Tuloksellisuus, johon kuuluu niin tehokkuus, vaikuttavuus, laatu kuin työhyvinvointikin taas edellyttää välitöntä johtamisosaamisen vahvistamista. Yli palvelualueerajojen tehtävä yhteistyö ei enää yksin riitä vaan lisääntyvissä määrin tarvitaan myös palvelualueiden välistä yhteistoimintaa.

Suurimpien uudistusten ja strategisten muutosten vaikutukset toimintakulttuuriin ja talouteen tulevat vasta vuosien aikaviiveellä. Tämän vuoksi on selvää, että uudistukset on kyettävä käynnistämään

välittömästi. Lyhytjäteisten leikkaavien ratkaisujen estäminen edellyttää kuitenkin kylmäpäisyyttä vaikeinakin aikoina.

2.4.5 Akuuttihoiton ja pelastuksen palvelut

2.4.5.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Akuuttihoiton ja pelastuksen palveluiden toimialue on uusi toimialue, joka aloitti toimintansa samanaikaisesti hyvinvointialueen kanssa. Ensimmäisen toimintavuoden aikana pääpaino on ollut huolehtia operatiivisen toiminnan ylläpidosta sekä akuuttihoiton että pelastuksen palveluissa. Toimialueen tasolla akuuttihoiton ja pelastuspalveluiden eri toimintakulttuurien yhteensovittaminen tulee edelleen viemään aikaa ennen kuin tavoiteltava toiminnan tehokkuus tullaan saavuttamaan. Hyvinvointialueen tasolla toimialue on sitoutunut viemään järjestämissuunnitelman eri aaltojen hankkeita eteenpäin ja näiden osalta on edetty aikataulussa.

Akuuttihoiton palvelut

Akuuttihoiton palvelualueella suurimmat muutokset ovat kohdistuneet ensihoitoon ja kotiin vietäviin terveydenhuollon akuutti palveluihin eli akuuttiin kotisairaalaan ja tilannekeskukseen. Aluevaltuusto hyväksyi ensihoitoon uuden palvelutasopäätöksen ja aluehallituksen päätöksellä ensihoidossa tähdätään jatkossa aikaisemman oman toiminnan sijasta monituottajamalliin. Kesällä 2023 toteutetun monituottajamalliin tähtäävän kilpailutuksen voitti MedGroup Oy. Tavoitteena on aloittaa uuden palveluntuottajan kanssa yhteistyö vuoden 2024 jälkimmäisellä puoliskolla. Ensihoidon toimintamallin muutos käynnisti kesällä ensihoidon yt-neuvottelut henkilöstön työolosuhteisiin kohdistuvien merkittävien muutosten vuoksi. Yt-neuvottelut ovat edelleen kesken. Ensihoidon operatiivinen taso on kyetty säilyttämään hyvänä muutosprosessin keskellä. Tehtävämäärissä on pienoista laskua kiireettömien D-tehtävien tilannekeskuksen tekemän puhelinkäsittelyn ansiosta.

Akuutti kotisairaala on vuoden 2023 aikana muuttanut toimintamallinsa kuntakohtaisesta suunnittelusta ja toteutuksesta koko hyvinvointialuetta koskevaksi palveluksi, joka toteutetaan akuuttihoiton palvelualueelta käsin. Tehtävämäärissä on havaittu selkeää ja odotettua kasvua muutoksen myötä. Tilannekeskus aloitti toimintansa 9/23 ja on osoittanut jo nyt tarpeellisuutensa kotiin vietävien terveydenhuollon palveluiden koordinoijana. Tilannekeskuksen suurimmat alkuvaiheen vaikutukset ovat kohdistuneet hätäkeskuksen ensihoidolle välittämien kiireettömien tehtävien hoitoon, jossa jopa 50 % tehtävistä on hoidettu tilannekeskuksen toimesta. Toimintamallin muutos on vapauttanut kaivattua resursseja kiireellisiin ensihoidon tehtäviin.

Akuutti palvelualueen muut yksiköt päivystys ja teho-valvonta ovat jatkaneet varsin tasaista aikaisempien vuosien kaltaista suorittamista myös vuoden 2023 aikana. Päivystysalueella suurimpana haasteena on ollut rekrytoida riittävä määrä lääkäreitä, jotta ympärivuorokautinen päivystyksen toiminta on saatu järjestettyä. Tavoitteessa on onnistuttu, vaikka päivystysalueita koskeva lääkäripula on tunnus-tettu jo valtakunnalliseksi ilmiöksi. Teho-valvontaosaston toiminnassa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuoden 2023 aikana, joskin hoitojaksojen määrässä on viime vuoden tapaan laskeva trendi.

Pelastuspalvelut

Pelastuksen palvelut on kyetty järjestämään, vaikka henkilöstön saatavuudessa ja vaihtuvuudessa on ollut haasteita tilikauden aikana. Onnettomuuksien ehkäisytyössä onnistuttiin tavoittamaan 23 % Kainuun asukkaista. Pelastuslaitoksen someviestintä kehittyi hyvälle tasolle. Tehtävämäärältä kulunut

vuosi oli tavanomainen, eikä myöskään suuria onnettomuuksia tai tulipaloja tapahtunut. Kaikkia operatiivisia virkoja ei ole kyetty täyttämään ja lisäksi avainhenkilöiden vaihtuvuus on haastanut pelastuslaitoksen asiantuntijatehtävien hoitamista. Erityisesti erilaiset selvitykset sisäministeriölle ja uuden palvelusopäätöksen laadinta työllistivät pelastuslaitoksen asiantuntijoita. Pelastustoimen merkittävien investointihanke on uuden paloaseman (Temppuhanke) rakennusurakan aloittaminen kesällä 2023. Rakentaminen on edennyt aikataulussa ja uusi pelastuslaitos on tarkoitus ottaa käyttöön Kajaanissa syksyllä 2024.

Toimialalla on selvitetty yhteistyömahdollisuuksia. Kuhmossa ja Suomussalmella aloitettiin yhteistyö kotihoidon avustamisessa. Lisäksi Paltamossa ja Hyrynsalmella ollaan aloittamassa yhteistyötä.

Pelastustoimen käytössä oleviin tiloihin liittyy tunnistettu terveysturvallisuuteen liittyvä tilariski. Osassa kiinteistöjä on sisäilmaongelmia ja niihin liittyy väistötilariski. Tällaisia kiinteistöjä on esimerkiksi Kajaanissa, Kuhmossa ja Paltamossa. Kajaanissa hallinto sekä valvonta- ja turvallisuusviestintä ovat siirtyneet vuonna 2023 väistötiloihin.

Kainuun hyvinvointialueen saaman valtion yleiskatteellisen rahoituksen pelastustoimen osuus pienenee rahoitukseen vaikuttavien laskentaperusteiden perusteiden suosiessa tiheää asutusta ja väestö-keskittymiä harvaan asuttujen alueiden kustannuksella. Tämän johdosta pelastustoimen kustannuksia joudutaan jatkossa kustantamaan enemmän yleiskatteellisesta hyvinvointialueen rahoituksesta.

Hälytys- ja kutsurahan yhdenmukaistaminen kesällä 2023, aiheutti ennakoimattoman ja merkittävän lisän henkilöstökuluihin. Tämä ei kuitenkaan lisännyt henkilöstömenojen kokonaiskuluja, koska virkoja oli avoimina runsaasti. Henkilöstön saatavuusongelmien seurauksena ylitöiden määrää lisääntyi merkittävästi. Kokonaisuutena henkilöstökulut eivät lisääntyneet, koska avoimina olevien virkojen kautta syntynyt säästö kompensoi edellä mainittuja kustannusten nousua

2.4.5.2 Akuuttihoidon ja pelastuksen palvelut toimialueen käyttötalousosa

Akuuttihoidon ja pelastuksen palvelut toimialueen käyttötalouden toteuma 1.1.-31.12.2023

Akuuttihoidon ja pelastuksen palvelut

	TALOUSARVIO 2023	TILINPÄÄTÖS 2023	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	
MYYNNTITUOTOT	2 072	2 632	-560	127,1
MAKSUTUOTOT	2 075	1 136	939	54,8
TUET JA AVUSTUKSET	2 601	2 228	373	85,7
MUUT TOIMINTATUOTOT	5	47	-42	931,9
TOIMINTATUOTOT	6 752	6 043	709	89,5
HENKILÖSTÖKULUT	-29 047	-27 939	-1 108	96,2
PALVELUJEN OSTOT	-6 445	-5 523	-922	85,7
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-3 457	-2 080	-1 378	60,2
MUUT TOIMINTAKULUT	-3 065	-2 246	-819	73,3
TOIMINTAKULUT	-42 014	-37 787	-4 227	89,9
TOIMINTAKATE	-35 262	-31 744	-3 518	90,0
VALTIONOSUUDET	30 987	28 580	2 407	92,2
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-2	-12	10	577,1
VUOSIKATE	-4 277	-3 175	-1 102	74,2
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-688	-688	-0	100,0
TILIKAUDEN TULOS	-4 965	-3 863	-1 102	77,8

Toimialueen toimintakulut alittivat talousarvion merkittävästi. Toimintakulujen oletettua pienemmän kertymän syynä oli henkilöstökulujen alittuminen rekrytointihaasteiden vuoksi sekä yleinen tiukka taloudenhallinta. Toimintatuotoissa kertymä oli merkittävästi suunniteltua pienempi, jonka taustalta löytyy maksutuottojen vähäisempi kertymä.

2.4.5.3 Toimialueen tulevan kehityksen arviointi

Toimialueen suurimpiin haasteisiin kuuluu tulevaisuudessa osaavan henkilöstön veto- ja pitovoiman lisääminen sekä toimintojen skaalaaminen vastaamaan tulevaisuuden tarpeita. Valtion rahoitusosuu- den niukkuus aiheuttaa tällä hetkellä haasteita jopa lakisääteisten toimintojen järjestämisessä. Toimi- alueen toiminta on monelta osaa aikakriittistä ja lakisääteistä, joten säästöpotentiaalia on vaikea löy- tää ilman vaikutusta toiminnan laatuun ja saavutettavuuteen. Valtakunnallinen terveydenhuollon ja pelastusalan henkilöstöpula koskettaa erityisesti harvaanasuttuja alueita, joihin Kainuukin lukeutuu.

Päivystysalueen lääkäri työvoiman rekrytointiin haasteet ovat edelleen suuret. Markkinakartoituksen perusteella on ilmeistä, että omana toimintana tuotetut päivystysalueen lääkäripalvelut olisivat tule- vaisuudessakin ehdottomasti kustannustehokkain toimintamalli. Ostopalvelun hinnat ovat inflaation ja eräänlaisen päivystyksiin kohdistuvan yleisen resurssipulan vuoksi nousseet yleistä lääkäreiden os- topalvelun kustannustasoa merkittävästi korkeammiksi.

Pelastuslaitoksen toiminnan järjestämisen haasteet liittyvät suurilta osin talouteen. Talouden perus- tana olevan riskiarvioon tehdään muutoksia, mikä aiheuttaa Kainuussa rahoituksen perusteena ole- vien riskiruutujen vähentymistä. Tällöin hyvinvointialueen rahoituksesta joudutaan rahoittamaan pe- lastustoimen taloutta riittävien palveluiden ylläpitämiseksi. Ikääntyvä Kainuun väestö aiheuttaa palve-

lujen kysynnän kasvua, joka yhdessä henkilöstön saatavuusongelmien kanssa vaikuttaa kykyyn vastata onnettomuuksiin ja tulipaloihin määritellyssä ajassa. Samanaikaisesti kiristyneet kelpoisuusehdot toimia pelastustoimen tehtävissä vähentävät sopimuspalokuntalaisten määrää vaikeuttaen kokonaisuuden hallintaa.

Aluehallintoviraston mahdolliset pakkokeinot, henkilöstön saatavuus, kiinteistöjen vuokratulot, rahoitusosuuden lasku. Henkilöstön pito- ja vetovoimaan vaikuttavat henkilöstön palkkaus, joka on matalampi, kuin lähialueilla. Sopimuspalokuntatoiminnan vähentyminen vaikuttaa myös suurissa ja pitkäkestoisissa tehtävissä käytettäviiin henkilöstö resursseihin. Lisäksi sopimuspalokuntalaisten vähentyminen vaikuttaa työvoiman saatavuuteen Kainuussa. Poikkeusoloissa pelastustoimen resursseja käytetään väestönsuojelutehtäviin, jonka vuoksi myös tällaisen toiminnan järjestäminen on vaarassa sopimuspalokuntien henkilöstön vähentyessä. Kainuun pelastustoimen resurssit ovat pienet, mikä lisää riskiä alueiden yhdistämiseen

Merkittävänä riskeinä työvoiman saatavuuteen rahoitusvajeen lisäksi tulevaisuudessa ovat väestönsuojelutarpeen lisääntyminen erityisesti sotilaallisissa toimenpiteissä sekä niihin varautuminen. Venäjän ja ilmastomuutoksen aiheuttama maahantulo synnyttää palvelutarpeita, joihin on kyettävä vastaamaan. Ilmastonmuutos lisää myös riskejä suurille maasto- ja metsäpaloille, joihin tulee palveluissa kyetä vastaamaan.

2.4.6 Sosiaali- ja perhepalvelut

2.4.6.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Sosiaali- ja perhepalvelujen toimialueen toiminta on toteutunut asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Talousarvion laadintaan sisältyi useita riskejä, tämän vuoksi talouden käyttösuunnitelma ajalta 1.1–31.12.2023 toteutui huomattavasti suunniteltua alhaisemmin.

Sosiaali- ja perhepalvelujen tehtävänä on tukea kuntalaisia eri elämänvaiheissa ja tilanteissa, kuten lasten kasvuun, koulunkäyntiin, vanhemmuuteen, arjen hallintaan, työllistymiseen, toimeentuloon, maahanmuuttoon, omaishoittoon ja vammaisten henkilöiden palveluihin liittyvissä kysymyksissä. Palvelut on tarkoitettu kaikille ikäryhmille. Organisaation mittavan uudistuksen myötä toiminnassa korostui toimintojen järjestäytyminen.

Toimialueella on jatkettu toimintojen yhdenmukaistamista sekä järjestämissuunnitelman toimeenpanoa. Painopisteenä on ennaltaehkäisevien palvelujen ja varhaisentuen toimintamallien kehittäminen yhteistyössä kehittämissyksikön hanketyön ja muiden toimialueiden kanssa, tavoitteena on ns. "raskeampien" palvelujen tarpeen väheneminen. Toimeenpanossa hyödynnetään vakiinnuttamisen määrärahoja mm. Erilaisiin selvityksiin ja toiminnan kehittämiseen. Henkilöstön saatavuus on ollut vaikeaa, tämä hankaloittaa palveluiden systemaattista kehittämistä, pulaa on etenkin sosiaalityöntekijöistä ja psykologeista.

Sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen palvelualue

Sosiaalityö- ja sosiaaliohjauksen palvelualueeseen kuuluu aikuisten sosiaalityö, lapsiperheiden sosiaalityö ja vammaisten sosiaalityö. Tälle palvelualueelle siirtyivät ikäihmisten omaishoito ja perhehoito, Kajaanin kansainvälisten palvelujen sosiaalityö ja Puolangan sosiaalityön viranhaltijat.

Taloussosiaalityöhön ja välitystilipalveluihin liittyviä kehittämistarpeita on työstetty yhteistyössä Hellä-hankkeen kanssa. Hankkeessa kehitettyä Satsaa ja säästä - toimintamallia pilotoitiin asiakastyössä huhti- toukokuussa 2023 ja sitä juurrutettu työvälineeksi työntekijöille. Monialaisen vastaanottotoiminnan toimintamalli kehittämisprosessi on otettu käyttöön aikuisten sosiaalityössä Kuhmossa, Sotkassa ja Suomussalmella. Aikuisten sosiaalityö on integroitu terveydenhuollon vastaanottotoimin-

taan virtuaalisesti puhelinpalvelun/chatin/Teamsin kautta Kuhmossa, Sotkamossa ja Suomussalmella.

Palvelualueella on koordinoitu rakenteellisen sosiaalityön työryhmän koolle kutsumista ja työskentelyä sekä osallistuttu THL:n rakenteellisen sosiaalityön verkostoon. On edistetty sosiaalisen raportoinnin ilmoituslomakkeen käyttöönottoa hyvinvointialueella.

Päiväkeskustoiminnan järjestämistä on suunniteltu yhdessä muiden SOPE:n palvelualueiden ja mielenterveyspalvelujen kanssa. Sosiaalihuoltolain 24 b§ mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä päihteitä ongelmallisesti käyttäville henkilöille päiväkeskuspalvelua. Lisäksi on kuvattu aikuisten sosiaalityön ja mielenterveys- ja riippuvuuksien hoidon työprosessi, koska mielenterveyspalvelujen sosiaalihuoltolain mukaiset asumispalvelupäätökset siirtyvät aikuisten sosiaalityön tehtäväksi vuoden 2024 alusta alkaen. Aikuisten sosiaalityössä järjestettiin toukokuussa Kuhmossa Naiset vahvistumisen lähteillä -sosiaalisen kuntoutuksen leiri päihdeongelmista kärsiville naisille. Leiri järjestettiin yhdessä Kuhmon seurakunnan ja Muutosta ilmassa! -hankkeen kanssa.

Kainuun talousneuvola toimintaa on kehitetty yhteistyössä Kelan, ulosottolaitoksen, oikeusministeriön ylivelkaantumisen torjuntaohjelman ja talous- ja velkaneuvonnan kanssa. Kainuun valmiusfoorumin 5.11.2022 päätöksen mukaisesti sosiaaliviranomaisen johdolla kuntien ensimmäiset evakuoitokeskukset esiteltiin kuntalaisille. Sotkamon tilaisuus järjestettiin 28.2.2023, Paltamon tilaisuus 12.5.2023, Puolangan tilaisuus 27.10.2023 ja Kajaanin tilaisuus 7.9.2023 osana Pohjoisen 23 ja Vyötärö23 -harjoituksia.

Asiakkaan palvelutarve kartoitetaan moniammatillisesti ensimmäisestä yhteydenotosta alkaen. Pyrimme turvaamaan, että asiakkaat saavat tukea ongelmiinsa oikea aikaisesti lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Lapsiperheiden sosiaalityössä on kehitetty monialaista palvelutarpeenarviointia kaikissa asiakasprosessin vaiheissa. Mallin käytäntöön juurruttaminen jatkui vuoden 2023 ajan. Monialaisen jalkautuvan - työparimallia pilotointi suunniteltiin vuoden 2023 aikana, mutta varsinainen pilotin aloitus siirtyi vuodelle 2024. Systemisen lastensuojelutyön työskentely toteutuu lähes kaikissa Kainuun kunnissa. Ankkuritoiminta on laajentunut vuoden 2023 aikana toiminta on käynnistynyt Kajaanin ja Sotkamon lisäksi Kuhmossa ja Suomussalmella. Lapsiperheiden sosiaalityö on Ankkuritiimissä yhtenä toimijana.

Palvelualueella valmistauduttiin vammaispalvelulain uudistukseen, jonka tuli astua voimaan 1.10.2023. Vammaispalvelulain voimaantulo siirtyi, Laki tulee voimaan 1.1.2025

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen hakemuksia tammi-joulukuussa jätettiin yhteensä 3284 kpl ja 98,66 % käsiteltiin lakisääteisessä määräajassa ja 44 käsittely ylitti lakisääteisen määräajan.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) seuraa lastensuojelun käsittelyaikoja kaksi kertaa vuodessa. Tarkasteluajankohtana 1.10.2022–31.3.2023 lastensuojelutarpeen tai erityistä tukea tarvitsevan lapsen palvelutarpeen arvioinnin käsittely toteutettiin 100 prosenttisesti (yht.291) lakisääteisen seitsemän arkipäivän kuluessa. Lastensuojelutarpeen tai erityistä tukea tarvitsevan lapsen palvelutarpeen arviointeja käsiteltiin yhteensä 276, joista valmistui 54 % (149) prosenttisesti lakisääteisessä kolmen kuukauden määräajassa, 5,8 % (16) arvioinnin käsittely kesti yli kolme kuukautta, 1,4 % (4) asian käsittely on kesken ja määräaika ylitetty ja 39,5 % (109) asian käsittely on kesken 3 kuukauden määräajan puitteissa. Määräajan ylityksiä on ollut jonkin verran ja muutamat niistä johtuvat asiakastietojärjestelmän ongelmista.

Toisella tarkasteluajankohtana 1.4.2023 – 30.9.2023 lastensuojelutarpeen tai erityistä tukea tarvitsevan lapsen palvelutarpeen arvioinnin käsittely toteutettiin 98,1 prosenttisesti (yht.306) lakisääteisen seitsemän arkipäivän kuluessa ja 1,9 prosentin osalta asian käsittely viivästyi. Lastensuojelutarpeen tai erityistä tukea tarvitsevan lapsen palvelutarpeen arviointeja käsiteltiin yhteensä 307, joista valmistui 42,7 % (131) prosenttisesti lakisääteisessä kolmen kuukauden määräajassa, 10,7 prosenttia (33) arvioinnin käsittely kesti yli kolme kuukautta mutta alle neljä kuukautta, 0,6 prosenttia (2) on käsittely valmistunut neljän tai yli neljän kuukauden kuluessa 4,2 prosenttia (13) asian käsittely on kesken ja

määräaika ylitetty ja 41,7 prosenttia (128) asian käsittely on kesken 3 kuukauden määräajan puitteissa.

THL seuraa myös kaksi kertaa vuodessa lastensuojelun henkilöstömitoitusta (mitoitus 35 asiakasta/työntekijä). Tilanteen 13.4.2023 mukaan yhdellä sosiaalityöntekijällä on enemmän kuin 35 alle 18-vuotiasta lastensuojelun asiakasta. Toisella tarkasteluajalla tilanteen 10.10.2023 mukaan ei kenelläkään sosiaalityöntekijällä ollut yli 35 asiakasta. Vakansseja täyttämättä 3,6 joiden osalta asiakkaita johtavilla sosiaalityöntekijöillä.

Ikäihmisten omaishoidon tuessa ja vammaisten sosiaalityön perhehoidossa ja omaishoidossa on otettu käyttöön Oima-ohjelma myös perhehoidon ja omaishoidon palkkioiden maksuun. Aiemmin ohjelmaa käytetty vammaisten sosiaalityössä henkilökohtaisen avun palkkojen maksuun. Ohjelman käyttöönoton suunnittelu ja käyttöönotto on vienyt henkilöstön resurssia palvelualueella, mutta tavoitteena on, että prosessi jatkossa sujuva ja työaika säästävä prosessin eri vaiheissa.

Vammaisten sosiaalityössä asiakkaiden palvelutarpeet ovat muuttuneet moninaisiksi. Aikaisempaan nähden enemmän autismikirjoja, työikäisten muistisairauksia, ALS asiakkaat lisääntyneet sekä erilaiset syöpä ja muutkin sairaudet lapsilla ja aikuisilla ja se näkyy etenkin omaishoidon lisääntyvässä asiakasmäärässä.

Vammaisten lasten tilapäishoidon järjestäminen hyvinvointialueen omassa Rastitien lasten yksikössä on merkittävästi parantunut ja muutos on ollut positiivinen ja tilapäishoidon avulla ja muiden kotiin annettavien palvelujen avulla on tuettu vanhempien jaksamista ja sillä turvataan lasten kotona asuminen sosiaalityön palveluissa.

Ajalla 1.1.2023 – 31.12.2023 lapsiperheiden sosiaalityössä on tehty yhteensä 1649 päätöstä. Päätösmäärä sisältää lastensuojelun avohuollon- sijaishuollon ja jälkihuollon päätökset sekä sosiaalihuoltolain mukaiset päätökset. Aikuisten sosiaalityössä tehtiin 4601 päätöstä. Päätökset sisältävät kaikki työikäisten palvelujen, toimeentuloturvan päätökset (täydentävä ja ehkäisevä) ja ikäihmisiä koskevat päätökset. Vammaisten sosiaalityössä tehtiin yhteensä 1992 päätöstä ja sisältää kaikki vammais- palvelujen päätökset. Vammaisten sosiaalityössä asiakkaiden palvelutarpeen arvioinnit olivat ruuhkautuneet henkilöstövajauksen vuoksi, mutta elokuulla rekrytointien kautta tilanne saatu kuntoon.

Sosiaalityöntekijöiden saatavuudessa on ollut haasteita. Lisäksi epävarmuutta on aiheuttanut Valviran ohjeistus tilapäisenä sosiaalityöntekijänä toimivan henkilön kelpoisuudesta. Sittemmin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö antoi asiasta ohjauskirjeen 22.12.2023.

Asumisen ja sosiaalisen kuntoutuksen palvelualue

Asumisen ja sosiaalisen kuntoutuksen palvelualue muodostui hyvinvointialueelle siirryttäessä asumisen ja päivänaikaisten toimintojen palveluyksiköistä. Asumisen palveluyksikköön kuuluvat hyvinvointialueen oman palvelutuotannon kehitysvammaisten asumispalvelut sekä Salmijärven lastenkoti, turvakoti ja sosiaalipäivystys. Päivänaikaisen ja kuntouttavan toiminnan palveluyksikkö muodostui kehitysvammaisten päivä- ja työtoiminnan toimintakeskuksista sekä kuntouttavasta työtoiminnasta. Sosiaalinen kuntoutus toimintana kuuluu myös päivänaikaisten palvelujen palveluyksikköön ja sen osalta toimintojen järjestämiseen on saatu tukea vakiinnuttamisvaroista kesäkuussa. Sosiaalisen kuntoutuksen kehittäminen palvelualueella ei ole edennyt muiden kehittämis- ja valmistelukiireiden vuoksi. Sosiaalisen kuntoutuksen kehittäminen etenee yhteisellä suunnittelulla aikuisten sosiaalityön kanssa alkuvuonna 2024.

Organisaation uudistuessa palvelualueella valmisteltiin palveluyksiköiden välisen henkilöstön yhteiskäytön toimintamallia kehitysvammaisten asumisen ja päivä- ja työtoimintojen välillä. Sujuvan toimintamallin kehittäminen on henkilöstöresurssin järkevän käytön ja toimintojen turvaamisen kannalta tärkeää. Asumisen palvelurakenteen muutokseen tähtäävästi kehitysvammaisten asumisen ohjausta on

vahvistettu 2 työntekijällä toimintansa vuodenvaihteessa 2022–2023 päättäneen ryhmäkodin henkilöstöressurssista. Palvelualueen henkilöstöressurssin kohdentamisen painopiste tulee olemaan palvelurakenteen keventämistavoitteen mukaisesti kotiin tuotettavassa vammaisten henkilöiden asumisen ohjauksessa sekä tukiasumisessa.

Sotkamon asumispalveluiden tuottamisen mallia on arvioitu nykyisen kiinteistön (Puolukka) käytön päättyessä keväällä 2025. Lisäksi on yhteistyössä Sotkamon kunnan kanssa valmisteltu Sotkamon Leivolan G-talon asukaspaikkojen lisäämistä kiinteistön muutostöillä. Kunnittain palvelualueen palveluiden tilatarpeen tarkastelu on aloitettu.

Yleisesti oman asumisen palvelutuotannon käyttöaste on ollut hyvä. Asukkaiden asumistarpeita koordinoivassa KAS- toiminnassa on priorisoitu oma palvelutuotanto. Palveluasumisen tuottamista haastaa vaikeita käytösoireita omaavien asiakkaiden asumisen järjestäminen. Kehitysvammaosaston epäpäivystykselliset valmiudet sekä toiminnan loma-aikoihin keskittyvät sulut voivat aiheuttaa haasteellisten asiakkaiden osalta painetta muihin päivystystoimintoihin sekä osastohoidon tarpeeseen esim. yliopistosairaalasalle.

Lastenkoti Salmilassa on ajalla 1.1 - 31.12.2023 toteutunut 3806 asumispäivää. Turvakotipalvelua on käyttänyt 30 henkilöä, asumisvuorokausia turvakotipalvelussa on toteutunut 418. THL on valinnut Kainuun turvakodin turvakotipalvelun tuottajaksi Oulun etäturvakotina vuosille 2024–2028. Sosiaalipäivystykseen on tullut 3479 yhteydenottoa vuoden aikana. Yhteydenottojen määrät ovat kasvaneet ja yhteistyötä on aloitettu tilannekeskuksen kanssa. Salmilan toiminnallista kokonaisuutta haastaa toimimattomat ja epätarkoituksenmukaiset tilat. Tilojen puutteet haittaavat myös toiminnan kehittämistä. Toimintavuonna toteutettiin lasten asumispalveluja koskeva selvitys yhteistyössä NHG kanssa. Selvityksestä on tullut loppuraportti ja suositukset jatkotoimista. Toimintavuonna on myös käynnistynyt Rastitien lasten yksikön ja sairaalakoulun yhteistyö lasten koulunkäynnin mahdollistamiseksi tilapäishoitajaksien aikana.

Asumispalveluissa toiminnan uudistaminen kohdistui digipalveluiden käyttöönottoon sekä kotiin tarjottavien palveluiden vahvistamiseen mm. asumisen ohjauksen laajentamiseksi asiakastarpeiden mukaan myös ilta-aikaa koskevaksi. Kuvapuhelinpalvelun käyttöönottoa on viivästyttänyt epäselvyydet palvelun tuottajan ja hinnoittelun suhteen. Palvelualueella on toteutettu henkilöstömitoituskäytöt sekä palveluiden kustannuskäytöt. Henkilöstömitoitusten mukaan henkilöstöressurssin käyttöä ohjataan kotiin tarjottaviin palveluihin. Palvelualueella on kehitetty toimintamallia, jossa vakanssien täytön yhteydessä tarkastellaan edeltävästi yksikön henkilöstömitoitusta. Vakanssien käyttöä ja täyttöä arvioidaan palvelualueen tasoisesti. Palvelualueella valmistauduttiin loppuvuonna ateriapalvelutuottajien vaihtumiseen.

Palvelualueella on toiminut tiivis esihenkilötyöryhmä. Esihenkilötyötä on tuettu lähijohtamisen ohella myös osittaisella etätyömahdollisuudella tilanteen mukaan. Palvelualueella on toteutunut esihenkilöpäivystys. Toiminnan luonteen vuoksi tiivistä yhteistyötä on tehty työsuojelun kanssa henkilöstön työ- ja turvallisuuteen liittyen. Yhteistyö on kehittynyt ennaltaehkäisevään suuntaan entisen reaktiivisen yhteistyön sijaan. Palvelualueella on toteutunut oman toiminnan valvontakäynnit sekä suunnitellusti aluehallintoviraston työsuojelutarkastukset asumisen yksiköiden osalta. Palvelualueella on toteutunut myös yksi reaktiivinen valvontakäynti aluehallintovirastolle tehdyn epäkohtailmoituksen vuoksi. Palvelualueen henkilöstötilanne on tarkastelujaksolla ollut kohtuullinen. Salmilan lastenkodin osalta sosiaalihuollon ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työntekijöiden saatavuus on heikentynyt. Palvelualueelta osallistuttiin sosiaalihuoltolain mukaisen päiväkeskuksen järjestämistä koskevaan valmistelutyöryhmään.

Vammaisten päivä- ja työtoiminta sekä kuntouttava työtoiminta ovat Kajaanin osalta ruuhkaisempia kuin muissa kunnissa. Puolangan kuntouttava työtoiminta on hoidettu Paltamosta ja Suomussalmelta heinäkuusta 2023 alkaen. Henkilöstöressurssin tarkastelun myötä tullaan resurssia ohjaamaan ruuhkautuneisiin toimintoihin myös kuntouttavan työtoiminnan ja päivä- ja työtoimintojen osalta. Kuntout-

tavassa työtoiminnassa on ajalla 1.1 - 31.12.2023 toteutettu 15 016 toimintapäivää ja se on kohdistunut 1749 henkilöön (luvussa on mukana myös sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen palvelualueella toteutettu kuntouttavan työtoiminnan asiakastyö).

Perheiden tuki- ja ostopalvelut

Perheiden tuki- ja ostopalvelujen palvelualueella tuotetaan lapsiperheiden kotipalvelua, perhetyötä, henkilökohtaisen avun lakisääteistä palveluneuvontaa ja oman toiminnan henkilökohtaista apua. Tälle alueelle siirtyivät vuoden 2023 tammikuusta alkaen terveystalouksista perheneuvolat, koulu- ja nuorisopsykologit sekä kunnista kuraattorit. Lisäksi alueella on perheoikeudelliset palvelut sekä Osto- ja tukipalvelut, josta järjestetään SoPe-toimialueen toimistosiihteeripalvelut sekä valvotaan asumis- palvelupaikkoja ja sijaishuoltopaikkoja, koordinoidaan asumis- palveluita, tehdään asumisen ostoja sekä sopimusyhteistyötä.

Palvelualueen viimeisen vuosineljänneksen toimintaa kuvaa palveluyksikköpäällikköjen ja palvelu- aluepäällikön aktiivinen talousarviosuunnittelu kohti annettuja säästötavoitteita. Palvelualueelta tarjot- tavien lakisääteisten palvelujen ja toimintojen turvaamiseksi yli puolentoista miljoonan euron karsimi- nen alkuperäisestä talousarviosuunnitelmasta on ollut iso ponnistus ja vaatinut kunkin palveluyksikön toimintojen, tilojen ja henkilöstötilanteen huolellista tarkastelua. Palvelualueella on käytössä osittai- nen etätyömahdollisuus niissä palveluissa, joissa se on työn luonteen vuoksi toimiva työtapana. Etätyö mahdollistaa työhuonetilojen tehokkaamman yhteiskäytön.

Viimeisellä vuosineljänneksellä oli muutosliikettä kahdessa palveluyksikössä, joista yksikön päälliköt jäivät alueella nopeasti muuttuneen työmarkkinatilanteen vuoksi lyhyellä valmistautumisajalla virka- vapaalle, mikä aiheutti kiireellisen rekrytoinnin toimintojen turvaamiseksi ja henkilövaihdosten vuoksi osaltaan kuormitti palvelu- aluetta. Palvelualueella on vuonna 2023 onnistuttu rekrytoinneissa varsin hyvin eikä tyhjiä vakansseja oikeastaan ole pl. psykologien vakanssien vaikea rekrytointitilanne kah- dessa palveluyksikössä. Lakisääteiset psykologipalvelut on kuitenkin voitu turvata ostoilla.

Uudet puitesopimukset astuivat voimaan 1.3.2023 alkaen. Lastensuojelun laitospaikkoja tarjoavien puitesopimuskumppaneiden määrä kasvoi, mikä osaltaan jonkin verran vähensi suorahankintojen määrää verrattuna edelliseen puitesopimuskauteen. Kuluneena vuonna ja myös viimeisellä vuosinel- jänneksellä suorahankintoja on kuitenkin jouduttu tekemään asiakkaiden palvelun jatkuvuuden tai asiakkaan edun mukaisen sijaishuollon saatavuuden turvaamiseksi. Perhekotien osalta kilpailutus ei tuottanut yhtään palveluntuottajaa, joten kaikki lastensuojelulain mukaiset perhekotisijoitukset on tehty ja tehdään suorahankinnoilla. Suorahankinnat ei ole kuitenkaan näkynyt ostohinnoissa korotta- vana tekijänä.

Vammaisten asumis- palveluiden osalta puitesopimusyksiköiden määrä vähentyi, minkä vuoksi vam- mais- palveluissa on tehty paljon asumis- palvelujen suorahankintoja.

Toimialueen kehitysvamma- ja vammais- palvelulain mukaisten asumis- palveluiden ja lastensuojelu- lain mukaisten sijaishuoltopaikkojen valvonta on keskitetty Osto- ja tukipalvelut - palveluyksiköön. Palveluyksiköstä on kuluneella vuosineljänneksellä tehty säännöllisesti ohjaus- ja valvontatyötä sekä lastensuojelulaitoksiin että vammaislainsäädännön mukaiseen palveluasumiseen omassa palvelutu- ottamossa sekä ostopalveluissa. Palveluyksiköstä tehdään valvontakäyntejä myös Kainuun ulkopuo- lelle sekä puitesopimuskumppaneiden että suorahankintana asumis- palvelua tarjoaviin asumis- palvelupaikkoihin. Ennakollisen ja sopimusvalvonnan lisäksi yksiköstä on tehty reaktiivisia ohjaus- ja val- vontakäyntejä sekä tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdytty tietoon tulleiden palvelupoikkeamien takia sekä Kainuun hyvinvointialueella että Kainuun ulkopuolelle ensisijaisen valvontavastuun omaavan hyvinvointialueen yksiköihin yhteistyössä ko. hyvinvointialueiden ja aluehallintoviraston kanssa.

Osto- ja tukipalvelut - palveluyksikköön tehtiin sisäinen auditointi viimeisellä vuosineljänneksellä. Yksi auditoinnin huomioista oli työvoimaresurssin vajaus, ts. Työntekijäresurssi todettiin riittämättömäksi velvoittavaan lainsäädäntöön ja yksikköön delegoitujen tehtävien osalta. Yksikköön esitettiin yhden

henkilötyövuoden lisäystä. Organisaatiota suunnitellessa valvottavien palveluyksiköiden määrään sekä ohjauksen tarpeeseen ei osattu varautua riittävällä resurssoinnilla. Tukiperheitä ja perhehoitajia rekrytoidaan jatkuvasti hyvinvointialueen strategian mukaisesti. Perhehoitajien PRIDE-valmennukset käynnistetään sitä mukaa kuin uusi valmennettavien ryhmä saadaan koottua, käytännössä kerran kalenterivuodessa.

Palvelualueen Osto- ja tukipalveluista järjestetään toimistosiihteeri- ja vahtimestaripalvelut kaikille kolmelle sosiaali- ja perhepalvelujen palvelualueelle. Toimistopalveluissa koettiin kuluneena vuonna useita henkilöstövaihdoksia. Toimistopalveluiden työmäärä lisääntyi mm. Oima- sijaispalkanmaksu-järjestelmän käyttöönoton myötä, mikä puolestaan vähensi palkkahallinnon kuluja toisella toimialueella.

Perheneuvola- ja perheoikeudelliset palvelut -palveluyksikössä perheneuvolan osalta kevään psykologirekry tuotti yhden hakijan, jonka työpanos saatiin käyttöön viimeiselle vuosipuoliskolle. Siltä osin saimme vähennettyä yhden ostopsykologin tarpeen. Perheneuvolan toiminta näyttäytyi koko vuoden 2023 melko tasaisena. Kunnissa ja kaupungeissa oleva lapsiperheiden määrä / syntyvyyden lasku korreloi palveluun pääsyn nopeuden kanssa. Asiakkaiden pääsy palveluun on kunnissa joutuisampaa kuin Kajaanissa. Väestökehitys huomioidaan perheneuvolapalveluissa turvaten palvelut kuitenkin koko hyvinvointialueelle.

Koulu- ja nuorisopsykologit ja kuraattoripalvelut -palveluyksikön päällikön työpanos on suurelta osin ohjautunut kuraattorien luotsaamiseen hyvinvointialueen toimintakulttuuriin, sekä psykologiresurssien lakisääteisen 1.8.2023 voimaan astuneen enimmäisoppilas/opiskelijamitoituksen turvaamiseen perusopetukseen ja toisen asteen oppilaitoksiin psykologiostoilla. Tarkastelujakson aikana lakisääteisiin mitoituksiin päästiin. Koko vuoden tarkastelujaksolla psykologivajausta oli etenkin Kajaanissa. Yksikköön ei saatu rekrytoitua psykologeja, joten lakisääteiseen mitoitukseen pääsemiseksi toimintaa on turvattu runsailla psykologiostoilla, mikä näkyy myös talousarviossa. Psykologien saatavuus on heikkoa koko maassa, mikä näkyy myös psykologiostoissa puitemenettelystä huolimatta.

Kotiin annettavien palvelujen -palveluyksikön kotiin annettavat palvelut ovat merkittäviä hyvinvointialueen strategian toteuttamisessa sosiaalipalveluiden näkökulmasta. Palvelujen kehittämisessä huomioidaan sosiaalihuoltolain ensisijaisuus, mikä näkyy toiminnan tarkastelun aloittamisesta varhaisen tuen, kuntouttavan työotteen ja palvelun myöntämisehtojen tarkastelun katsontakulmista. Lapsiperheiden kotipalvelun uudet myöntämisehdot hyväksyttiin aluehallituksen joulukuun kokouksessa. Yksikköön myönnettiin vakiinnuttamisen määrärahaa kotipalvelun tehostamiseksi sekä perhetyöhön moniammatillisen työparityöskentelyn aloittamiseksi (psyk. sh ja perheohjaaja) niille perheille, joissa merkittävänä sosiaalisen ongelman kehittymisen riskinä nähdään mielenterveyden haasteet.

Yksikkö kasvattaa matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää toimintaa ja kehittää kotipalvelun työntekijöiden ammattitaitoa lisäkoulutuksella. Koulutuksen tavoitteena oli kuntouttava työote ja varhaisen tuen toimintamalli, ja koulutus toteutui viimeisellä vuosineljänneksellä. Lapsiperheiden kotipalvelua lisätään järjestämissuunnitelman mukaisesti.

Perhetyön asiakasmäärät viimeisellä vuosineljänneksellä 119 perhettä, asiakasmäärässä mukana valvotut/tuetut tapaamiset. Koko vuonna perhetyössä ollut perheitä yhteensä 255 koko Kainuussa (joista tehostettu perhetyö 11 kpl, ShL perhetyö 242 kpl ja joista ostettuna 5 kpl), lisäksi tuetuissa ja valvotuissa tapaamisissa yhteensä 21 asiakkuutta. Vastaavasti lapsiperheiden kotipalvelua on annettu 66 perheeseen tarkastelujakson aikana, ja koko vuonna 101 perheeseen. Hakemuksiin on pystytty vastaamaan, ja palvelu on myönnetty jokaiselle sitä hakeneelle.

2.4.6.2 Sosiaali- ja perhepalvelut toimialueen käyttötalousosa

Perhe- ja sosiaalipalvelujen toimialueen talouden käyttösuunnitelma ajalta 1.1–31.12.2023 on toteutunut huomattavasti suunniteltua alhaisemmin. Talousarvion laadintaan sisältyi riskejä, koska toimialueelle siirtyi toimintoja ja henkilöstöä kunnista, terveystalouksista ja ikäihmisten palveluista. Kunnista siirtyivät kuraattorit, kuntouttavan työtoiminnan ohjaajat, maahanmuuttopalvelujen sosiaaliohjaajat sekä Puolangan sosiaalihuollon viranhaltijat. Terveystalouksista siirtyivät perheneuvolat ja koulu-psykologit sekä ikäihmisten palveluista omaishoidontuki ja omaishoidontukea käsittelevät viranhaltijat. Talousarviossa varauduttiin myös vammaislainsäädännön voimaantuloon vuoden 2023 aikana. Lain voimaantuloa siirrettiin (1.1.2025), esitetyt lisäykset näyttäytyvät tilinpäätöksessä ylijäämänä.

Vuoden 2023 aikana laadittiin taloudentasapainotussuunnitelma ja järjestämissuunnitelma, sovitut toimenpiteet vietiin toimialueella käytäntöön. Lisäksi palvelualueilla on noudatettu tiukkaa taloudenhallintaa ja vahvistettu ennaltaehkäiseviä palveluja.

Toimialueen toimintakulut toteutuivat 81,8 %sti, ylijäämän ollessa 14,4 milj. €, toimintakate toteutui 80,9 %sti, ylijäämän ollessa 13,9 milj. €.

Toimintatuotot toteutuivat 93,3 %sti, suurin poikkeama johtuu maksutuottojen kotikuntalain mukaisten korvausten vähenemisestä. Vastaavasti erilaisia tukia ja avustuksia on saatu arvioitua enemmän, kokonaisuutena toimintatuottojen kertymä on 381 t€ arvioitua vähemmän. Tähän vaikuttaa myös Puolangan sosiaalipalvelujen viranhaltijoiden palkkojen varaaminen sekä menoina, että tuloina.

Henkilöstökulut toteutuivat 88,2 %sti, henkilöstökulujen toteumaan on vaikuttanut hyvinvointialueen käynnistymiseen liittyvät yt- neuvottelut, joten palkkakulut eivät ole kertyneet kokovuodelta, osa palveluyksikköpäälliköistä aloitti tehtävissään vasta kesäkuussa. Toimialueella on ollut ja on sosiaalityöntekijöiden ja psykologien avoimia vakansseja. Osa vakansseista on täytetty sosiaaliohjaajilla. Henkilöstökulujen ylijäämä on 3,6 milj. €.

Palvelujen ostot toteutuivat 77,3 %sti, Toimialueella kilpailutettiin useita palveluja, sopimukset ja uudet korkeammat hinnat tulivat voimaan vuoden 2023 aikana. Joihinkin palveluihin arvioitiin hinnan nousua toteumaa enemmän. Toteumaprosentin alhaisuuteen on vaikuttanut myös arvioitua pienempi asiakasmäärä. Palvelujen ostot toteutuivat alhaisemmin sosiaalityön- ja ohjauksen palvelualueella, kun taas asumisen – ja sosiaalisen kuntoutuksen alueella palvelujen ostot olivat yli 100 %, johtuen ruoka, siivous ja kuljetuskustannusten kasvusta. Kokonaisuutena palvelujen ostojen ylijäämä on 8,2 milj. €.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden osuus toteutui 78,1 %sti ja ylijäämää kertyi 178 t€. Tämä selittyy palvelualueiden tiukalla talouskurilla ja kuraattoripalveluihin arvioiduilla kustannuksilla.

Avustukset toteutuivat 77,2 %sti, ylijäämän ollessa 2,3 milj. €. Asiakkaiden asioiden aktiivinen hoitaminen vajaalla henkilöstöllä johti vajaukseen muun muassa lapsiperheiden sosiaalityössä avustuksien toteutumisessa eli kyseessä on ns. palveluvelka. Eniten avustuksia jäi käyttämättä vammaisten sosiaalityössä, tämä johtuu varautumisesta vammaislain uudistukseen. Oletuksena oli, että uuden lainsäädännön myötä asiakaskunta laajenee ja lisää kustannuksia esimerkiksi henkilökohtaisessa avussa.

Sosiaali- ja perhepalvelut toimialueen käyttötalouden toteuma 1.1.-31.12.2023.

Sosiaali- ja perhepalvelut

	TALOUSARVIO 2023	TILINPÄÄTÖS 2023	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	
MYYNITUOTOT	192	114	77	59,6
MAKSUTUOTOT	3 798	3 315	482	87,3
TUET JA AVUSTUKSET	267	735	-468	275,3
MUUT TOIMINTATUOTOT	1 452	1 163	290	80,1
TOIMINTATUOTOT	5 709	5 327	381	93,3
HENKILÖSTÖKULUT	-27 633	-24 371	-3 262	88,2
PALVELUJEN OSTOT	-36 181	-27 962	-8 219	77,3
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-813	-635	-178	78,1
MUUT TOIMINTAKULUT	-4 134	-3 726	-408	90,1
TOIMINTAKULUT	-78 858	-64 490	-14 368	81,8
TOIMINTAKATE	-73 150	-59 163	-13 987	80,9
VALTIONOSUUDET	63 864	63 777	87	99,9
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT		-2	2	0,0
VUOSIKATE	-9 286	4 612	-13 897	-49,7
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-118	-102	-16	86,7
TILIKAUDEN TULOS	-9 403	4 509	-13 913	-48,0

2.4.6.3 Toimialueen tulevan kehityksen arviointi

Toimialueen suurin haaste on työntekijöiden saatavuus ja asetettuihin mitoitusvaatimuksiin vastaaminen lastensuojelussa ja koulu- ja kuraattoripalveluissa. Psykologien työpanosta joudutaan hankki-
maan ostopalveluna perheneuvolaan ja opiskeluhuoltoon.

Toimialue sisältää useita erityislainsäädännön palveluja, joihin on asiakkailta subjektiivisia oikeuksia. Tällöin palvelut tulee järjestää asiakkaille määrärahatilanteesta riippumatta. Toimialueen palvelujen tarpeen kasvuun voivat vaikuttaa asiakkaiden ja kuntalaisten kasautuvat ongelmat, kuten mielenterveyden ongelmat, päihteiden käyttö, elämänhallinta- ja velkaongelmat. Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää vahvistaa varhaisen tuen palveluja ja ennaltaehkäiseviä palveluja niin kunnissa kuin hyvinvointialueellakin.

Meneillään on useita lakiuudistuksia. Tulevina vuosina erilaiset lakiuudistukset asettavat haasteita toiminnalle ja taloudelle. Lastensuojelulain muutos lisää sosiaalityöntekijöiden määrää, sillä vuodesta 2024 alkaen yhdellä lapsen asioista vastaavalla työntekijällä voi olla vastuullaan enintään 30 lasta, vuonna 2023 vastaava luku on 35.

2.4.7 Ikäihmisten palvelut

2.4.7.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Ikäihmisten toimialue koostui hyvinvointialueen omasta palvelutuotannosta, ikäihmisten kotihoidosta ja ympärivuorokautisesta asumispalvelusta sekä kuntouttavasta päivätoiminnasta. Toimialue organisoitui lähes entisen kaltaisena, mutta asiakasohjauksen ja ostopalvelujen palvelualue organisoitui hyvinvointialueen toiminnan alkaessa järjestämisen tukeen sekä kotihoidon toiminnanohjausyksikkö järjestäytyi uudelleen. Hyvinvointialueelle siirryttäessä vain muutaman ikäihmisten toimialueen viranhaltijan tehtäväkuvassa tapahtui olennaisia muutoksia. Asiakkaiden näkökulmasta hyvinvointialueelle siirtyminen ei aiheuttanut poikkeamia toimialueen tuottamaan palveluun.

Yhteistyö asiakasohjauksen kanssa oli tiivistä ja asiakasrajapinnassa tapahtuvaa työtä. Palveluun pääsy tapahtui asiakkaan tarpeen mukaan ilman aiheetonta viivettä. Ikäihmisten palveluiden keskimääräiset odotusajat ajalla 1.7-31.12.2023: palvelutarpeen arviointi 1–7 vrk, kotihoito 1–7 vrk ja ympärivuorokautiset hoivapalvelut 49 vrk.

Asiakkaan toimintakyvyn arviointivälineenä käytettiin Rai-toimintakykymittaristoa, arvioinnit tehtiin kotihoidon säännöllisille ja asumispalveluiden pitkäaikaisille asiakkaille sekä monialaisen työryhmän arvioinnissa käyneille asiakkaille. Kaikilla ikäihmisten toimialueen asiakkailta oli voimassa olevat asiakassuunnitelmat, jotka oli laadittu palvelutarpeen alkaessa ja päivitetty säännöllisesti tai tarpeen mukaan. Suunnitelman laadinnassa kiinnitettiin erityistä huomiota asiakkaan osallisuuteen.

Toimialueelle ja asiakasohjaukseen kohdistuvat järjestämissuunnitelman mukaiset kärkihankkeet ovat:

- Ikäihmisten palvelurakenteen keventäminen
- Kotiin annettavien palvelujen turvaaminen

Palvelurakenteen keventäminen edellyttää pitkäjänteistä ja vahvaa yhteistyötä eri toimijoiden, toimialojen ja kuntien kanssa. Kotihoidosta ja ympärivuorokautisesta palveluasumisesta osallistuttiin mm. ikäihmisten yhteisöllisen asumisen selvitykseen, jonka työstäminen jatkui kuntien kanssa tehtävällä yhteistyöllä. On huomattava, että ikäihmisten toimintakykyä ja kotona asumista voidaan edistää merkittävästi kunnissa järjestettävällä asumisneuvonnalla, jossa kannustetaan ikääntyvää väestöä oman asumisen ennakointiin ja itsenäistä asumista toteuttavien ratkaisujen toteuttamiseen, joita edistetään vuoden 2024 aikana. Vuoden 2023 aikana tarkasteltiin sosiaalihuoltolain mukaisia palvelujen myöntämisen perusteita. Muutoksia vuodelle 2024 asetettuihin Sosiaali- ja terveystieteiden palveluperusteisiin kotihoidon osalta tehtiin lähinnä turvapalvelujen myöntämisen perusteisiin, ikäihmisten ympärivuorokautisten asumispalvelujen palveluperusteet pysyvät ennallaan.

Toimialueen johtoryhmät kokoontuivat noin kerran kuukaudessa eri paikkakunnilla. Vuonna 2023 johtoryhmätyöskentelyn yhtenä tavoitteena oli kuulla ikäihmisten palveluyksikköjen esihenkilöitä, lisätä yhteistyötä ja kehittää palveluja mahdollisimman sujuviksi. Johtoryhmä työskentelyn myötä sovittiin yksikkö ja kuntakohtaisista kehittämistoimenpiteistä, joita seurataan palvelualueittain.

Ikäihmisten kotihoidon palvelualue

Ikäihmisten kotihoidon palvelualueen toiminnan painopisteenä on säännöllisten kotihoidon asiakkaiden palvelujen turvaaminen, asiakasvirran hallinta yhteistyössä asiakasohjauksen kanssa ja teknologian hyödyntäminen palveluiden tuottamisessa.

Säännöllisen kotihoidon piirissä oli 31.12.2022 19,6 % yli 75-vuotiaista kainuulaisista poikkeama koko maan keskiarvosta +4,8 % (lähde sotkanet). 31.12.2023 palvelun peittävyys oli 19,6 % (lähde sotekuva). Vuodelle 2025 Kainuun hyvinvointialueen asettama tavoite säännöllisen kotihoidon peittävydestä on 18,3 % yli 75-vuotiaista kainuulaisista.

Kotihoidon palvelut alkavat määräaikaisella kuntouttavalla arviointijaksolla, jonka aikana pyritään tukemaan ja parantamaan asiakkaan toimintakykyä niin, että hän selviytyy päivittäisistä toiminnoista mahdollisimman omatoimisesti. Tarkastelujakson aikana (31.12.2023 asti) kotihoidon määräaikaisella arviointijaksolla on ollut 645 uutta asiakasta. 39,5 % näistä asiakkaista ei ole tarvinnut säännöllisen kotihoidon palvelua arviointijakson jälkeen.

Teknologiset ratkaisut huomioidaan asiakkaan palveluita suunnitellessa ja niitä hyödynnetään ensisijaisena palvelumuotona kotihoidon määräaikaisen arviointijakson alusta alkaen. Kotihoidossa käytössä ovat kuvapuhelinpalvelut ja lääkeautomaatit, joita on käytössä noin 8 %:lla kotihoidon asiakkaista ja palvelun käyttöä on sovittu laajennettavan aikataulutetusti seuraavien kahden vuoden aikana.

Kotihoito osallistui kotihoidon vertaiskehittämiseen, jossa verrataan 13 hyvinvointialueen kotihoidon toimintoja ja tehdään suunnitelmallista kehittämistä tiedolla johtaen. Kainuulaisille kotihoidon asiakkailla on myönnetty palveluaikaa 10 % enemmän kuin muilla hyvinvointialueilla, lisäksi palvelun peittävyys on maan korkein, vaikka palvelun peittävyys on keskimääräistä korkeammalla tasolla myös omaishoidon tuessa sekä ympärivuorokautisessa palveluasumisessa.

Kotihoidossa on asetettu välittömän asiakastyön tavoitteet, jotka ovat lähihoitajilla 60 % ja sairaanhoitajilla 40 % käytävissä olevasta työajasta, vuonna 2023 toteuma oli lähihoitajilla 53 % ja sairaanhoitajilla 31 %.

Ikäihmisten asumispalvelujen palvelualue

Ikäihmisten asumispalvelujen palvelualueen toiminnan painopisteenä on tuottaa ympärivuorokautista asumispalvelua henkilöille, jotka eivät enää pärjää kotiin annettavien palveluiden turvin. Palvelualue tuottaa myös lyhytaikaista asumispalvelua omaishoidettaville sekä lyhytaikaista sosiaalihoitolain mukaista laitoshuoltoa. Ympärivuorokautisen asumispalvelun piirissä 31.12.2022 oli 8,0 % yli 75-vuotiaista kainuulaisista, poikkeama koko maan keskiarvosta +1,6 %. 31.12.2023 palvelun piirissä oli 7,23 % yli 75-vuotiaista kainuulaisista. Vuodelle 2025 Kainuun hyvinvointialueen asettama tavoite ympärivuorokautisen asumispalvelun peittävydestä on 6,5 %.

Ikäihmisten palvelurakenteen keventämiseen liittyy mm. pitkäaikaisten ympärivuorokautisten asumispalvelupaikkojen peittävyden vähentäminen sekä pitkäaikaisen laitosasumisen purkamisen, jotka edellyttävät kevyempien palvelumuotojen kehittämistä. Kotiin vietävien palvelujen vahvistaminen, hoivateknologian monipuolisen käytön lisääminen ja yhteisöllisen asumisen ratkaisut ovat välttämättömiä, jotta ikäihmisten tarvitsemat palvelut voidaan turvata.

Ympärivuorokautisen asumispalvelun paikkoja on vähennetty sovitusti toimialueen omasta palvelutuotannosta. Kyseiset paikat olivat olleet pidemmän aikaa pääosin poissa käytöstä, johtuen henkilöstöpulasta sekä asiakkaiden toiveesta sijoittua asumaan eri kuntiin kuin missä vapaat paikat sijaitsevat. Paikkojen vähentäminen ei aiheuttanut ongelmia palveluketjuissa. Palvelun saatavuus pysyi ennallaan ja pitkäaikaista ympärivuorokautista palveluasumista myönnettiin palvelua tarvitseville. Palveluun odottamisen aikana palvelutarve turvatiin pääsääntöisesti lyhytaikaisilla asumispalvelupaikoilla. Vuoden 2023 aikana pitkäaikaiseen ympärivuorokautiseen palveluasumiseen sijoittui 319 asiakasta.

Sosiaalihoitolain mukainen pitkäaikainen laitosasuminen päättyi Kajaanin hoivan toiminnan siirryttyä kaksille marraskuun lopussa. Muutoksessa huomioitiin palveluketjujen toimivuus mm. lisäämällä lyhytaikaisia ympärivuorokautisen palveluasumisen paikkoja.

Palvelurakenteen keventämiseen liittyy myös Kuhmon vuodeosaston muuttuminen arviointi- ja kuntoutusyksiköksi. On päätetty, että arviointi- ja kuntoutusyksiköissä järjestetään lyhytaikaista sosiaalihoitolain mukaista asumista. Lyhytaikaista asumista on edelleen lisätty asumisyksikköjen yhteyteen.

Ympäri vuorokautisen asumisen mitoitus on toteutunut lakisääteisesti.

2.4.7.2 Ikäihmisten palveluiden toimialueen käyttötalousosa

Ikäihmisten palveluiden käyttötalouden toteuma 1.1.-31.12.2023

Ikäihmisten palvelut

	TALOUSARVIO 2023	TILINPÄÄTÖS 2023	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	
MYYNTITUOTOT	946	912	34	96,4
MAKSUTUOTOT	7 951	8 154	-203	102,6
TUET JA AVUSTUKSET		20	-20	0,0
MUUT TOIMINTATUOTOT	1 503	1 486	18	98,8
TOIMINTATUOTOT	10 400	10 572	-172	101,7
HENKILÖSTÖKULUT	-45 470	-44 202	-1 269	97,2
PALVELUJEN OSTOT	-5 688	-5 187	-501	91,2
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-1 724	-1 537	-187	89,2
MUUT TOIMINTAKULUT	-6 008	-5 796	-212	96,5
TOIMINTAKULUT	-58 890	-56 722	-2 169	96,3
TOIMINTAKATE	-48 490	-46 150	-2 340	95,2
VALTIONOSUDET	44 791	44 730	61	99,9
VUOSIKATE	-3 699	-1 420	-2 279	38,4
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-162	-157	-5	96,6
TILIKAUDEN TULOS	-3 861	-1 576	-2 285	40,8

Talouden tunnuslukujen osalta ikäihmisten toimialueen toteuma oli positiivinen. Toimintatuotot toteutuivat suunnitellusti ja toimintakulut alittuivat suunnitelmasta. Toimintakulujen alittumiseen vaikutti erityisesti se, että talouden tasapainottamissuunnitelmassa sovitut toimenpiteet vietiin käytäntöön, eivätkä ne vaikuttaneet negatiivisesti ikäihmisten palvelujen saatavuuteen tai palveluketjujen toimintaan. Kaikki suunnitelmaan kirjatut toimenpiteet eivät kuitenkaan toteutuneet, koska esim. vuokranantajat eivät pysty ottamaan vuokrauskäyttöön hoivakodin yhteydessä olevia huoneita, joten kaikkia suunniteltuja tilavähennyksiä ei voida toteuttaa.

Suunniteltua alhaisempina toteutuivat myös henkilöstökulut, joista osa liittyi talouden tasapainottamiseen (esihenkilörakenteen tiivistäminen, asumisyksiköiden paikkojen vähennykset) ja osa henkilöstön saatavuusongelmaan. Henkilöstön saatavuuden osalta haasteita oli erityisesti henkilöstön rekrytoimisessa kotihoidon työntekijöiden kesälomasijaisuuksiin. Haasteita oli ajoittain eri puolilla Kainuuta, mutta erityisesti Sotkamossa, Kuhmossa ja Vuolijoen alueella.

2.4.7.3 Toimialueen tulevan kehityksen arviointi

Ikäihmisten palvelujen peittävydet ovat edelleen suuremmat kuin koko maassa keskimääräisesti. Palvelujen peittävyksiin, palveluihin ohjautumiseen ja palveluperusteisiin kiinnitetään huomiota koko Kainuun alueella, jotta asiakkaat saisivat palvelut oikein mitoitettuina ja oikea-aikaisesti. Myös kunta-kohtaisiin eroihin kiinnitetään huomiota.

Ikäihmisten toimialueen suurin haaste on ollut henkilöstön saatavuus. Tilanne ei ole helpottumassa

seuraavina vuosina ja ikäihmisten määrä kasvaa Kainuussa nopeasti. Onkin ennakoitavissa, että toimialueen tuottamien palvelujen tarve tulee kasvamaan, joten henkilöstön saatavuuteen palveluprosesseihin ja palvelurakenteen keventämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Voimakas eläköityminen asettaa toimialueelle haasteen. Haastetta pyritään ratkaisemaan mm. henkilöstörakenteen muuntamisella, kv-rekrytoinnilla ja hoivateknologian avulla sekä kotiin annettavien palvelujen turvaamisella ja vahvistamisella, jotka on kirjattu järjestämissuunnitelmaan. Kotihoidon houkuttelevuutta on myös lisätty peruspalkkausta parantamalla. Kotihoidossa on otettu käyttöön hudlaus, jonka myötä henkilöstö liikkuu myös eri yksiköiden välillä asiakkaiden tarpeet huomioiden. Kotihoidon työntekijätilannetta helpottaa tulevaisuudessa turvapuhelinhälytysten siirtyminen tilannekeskukseen, asia on määritetty järjestämissuunnitelmassa.

Henkilöstön ja esihenkilöiden osaamisen varmistaminen sekä yhteistyö asiakasohjauksen kanssa on tärkeää, jotta pystytään vastaamaan asiakasvirran hallintaan, teknologian hyödyntämiseen ja toimintakykyä tukevaan työtapaan koko hoitoketjussa sekä varmistamaan oikea-aikainen sairaanhoito ja hoitoon pääsy.

Vuoden 2023 aikana tavoitteena oli saattaa kuntoon riittävän lääkäriyöpanoksen saaminen kotihoidon asiakkaille; kotihoidon lääkäripalvelujen kilpailutuksen valmistelu aloitettiin TESA:n toimesta, mutta kilpailutus keskeytettiin ja palvelu pyritään saattamaan kuntoon vuoden 2024 aikana. Lisäksi kotihoidossa panostettiin yhteistyöhön muiden HVA:een toimijoiden kanssa henkilöstön yhteiskäytön ja työhyvinvoinnin lisäämiseksi.

2.5 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Talousarvion laatimisen lähtökohtana oli Valtiovarainministeriön 19.9.2022 julkaisema rahoituslaskelma, jonka mukaan Kainuun yleiskatteellinen rahoitus vuodelle 2023 olisi ollut yhteensä 369,4 milj. €. Talousarviossa valtionrahoituksen määrä oli 369,2 milj. €, mutta vuodelle 2023 rahoitusta saatiin 366,0 milj. €. Rahoituksen määrä jäi näin ollen 3,2 milj. € talousarviota pienemmäksi. Valtionrahoitus jaettiin hyvinvointialueiden toimialueille toimintakatteiden mukaisesti.

Vuoden 2023 talousarvion toimintakate oli -387,0 milj. € ja toteuma -371,0 milj. €. Vuosikatteen talousarvio oli -19,8 milj. € ja toteuma -6,5 milj. €.

Rahoitustuottoja ja -kuluja oli yhteensä -1,5 milj. € (talousarvio -2,0 milj. €). Lainojen korkokuluja oli 3,6 milj. € ja muita rahoituskuluja oli 0,3 milj. €. Suojaavasta koronvaihtosopimuksesta saatiin 1,3 milj. €. Korkotuottoja oli 0,9 milj. € ja muita rahoitustuottoja 0,2 milj. €.

Suunnitelman mukaisia poistoja olivat 12,8 milj. € (talousarvio 13,2 milj. €). Suurimmat poistot kertyvät rakennuksista (6,2 milj. €) sekä koneista ja kalustosta (4,3 milj. €).

	Tilinpäätös 2022	TA 2023	TA Muutosten jälkeen 2023	Tot. 1-12.2023	TA muut. jälk. - Tot. 2023
	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR
TOIMINTAKATE	11	-386 995	-386 995	-371 028	-15 968
VALTIONOSUUDET		369 203	369 203	366 013	3 190
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-11	-2 010	-2 010	-1 454	-556
VUOSIKATE	0	-19 802	-19 802	-6 468	-13 334
POISTOT JA ARVONALENTUMISET		-13 210	-13 210	-12 788	-423
TILIKAUDEN TULOS	0	-33 012	-33 012	-19 255	-13 757
TULOSLASKELMA	0	-33 012	-33 012	-19 255	-13 757
KUNNAN TULOSLASKELMA-Tilisumma	0	-33 012	-33 012	-19 255	-13 757

2.6. Rahoitusosan toteutuminen

Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-m uutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	-19 806	0	-19 806	-6 468	13 338
Tulorahoituksen korjauserät				-133	-133
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-5 062	0	-5 062	-4 580	482
Toiminta ja investoinnit, netto	-24 868	0	-24 868	-11 181	13 687
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten vähennys	80	0	80	0	-80
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-8 070	0	-8 070	-8 070	0
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos				6 264	6 264
Vaihto-omaisuuden muutos				-109	-109
Pitkäaikaisten saamisten muutos				19	19
Lyhytaikaisten saamisten muutos				-7 934	-7 934
Korottomien velkojen muutos				-34 985	-34 985
Vaikutus maksuvalmiuteen	-32 858	0	-32 858	-55 997	-23 139

2.7 Valtion rahoituksen erittely

Kainuun hyvinvointialue sai vuonna 2023 valtion rahoitusta yhteensä 366,0 milj. €. Rahoituksesta 357,3 milj. € (97,6 %) kohdistui sosiaali- ja terveyden huollon tehtäviin ja 8,7 milj. € (2,4 %) pelastustoimeen. Talousarviossa pelastustoimen rahoitus kohdennettiin arvioitujen toimintakatteiden suhteessa, kuten muillekin toimialueille. Tilinpäätöksessä pelastustoimen rahoitus kohdennettiin virallisten määräytymiskelijöiden mukaisesti. Tämä on syynä 2,4 milj. euron poikkeamaan talousarvion ja toteutuman välillä.

Valtion rahoitus	TA 2023	TA Muutosten jälkeen 2023	Tot. 1-12.2023	TA muut jälk. - Tot. 2023	Osuus koko rahoituksesta
	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	%
Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien rahoitus	358 111	358 111	357 301	810	97,6
Pelastustoimen rahoitus	11 092	11 092	8 713	2 380	2,4
Yhteensä	369 203	369 203	366 013	3 190	100,0

2.8 Investointien toteutuminen

Investoinnit omaan taseeseen

		TA 2023	TOT 2023	TA - TOT
		*1.000 EUR	*1.000 EUR	*1.000 EUR
PYSYVÄT VASTAAVAT				
	Rakennukset	1 075	805	-270
	Laite- ja kalustohankinnat	1 837	1 473	-364
	, josta pelastuslaitoksen osuus	425	436	11
	ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	2 150	2 171	21
	Osakkeet ja osuudet	0	132	132
		5 062	4 580	-482

Rakennuksiin oli budjetoitu yhteensä 1,1 milj. €, toteutuma oli 0,3 milj. € alle talousarvion. Uuden sairaalan toteutusvaiheen osuus rakennusinvestointibudjetista oli 0,5 milj. €. Tämä toteutui 0,3 milj. € alle talousarvion. Muut rakennukset ja rakennelmat toteutuivat talousarvion mukaisesti eli 0,6 milj. €.

Laite- ja kalustohankintoihin oli budjetoitu 1,8 milj. €, toteutuma oli 0,4 milj. € alle talousarvion. Laite- ja kalustoinvestointibudjetin alitus kohdentui sosiaali- ja terveydenhuollon hankintoihin, jotka toteutuivat 1,0 milj. €:n suuruisina (talousarvio 1,4 milj. €). Pelastuslaitoksen laite- ja kalustohankinnat toteutuivat talousarvion mukaisesti eli 0,4 milj. €. ICT- ja muut aineettomat hyödykeinvestoinnit toteutuivat talousarvion mukaisesti 2,2 milj. €.

Osakkeita ja osuuksia hankittiin 0,1 milj. €:lla. Tähän ei ollut talousarviossa varattu määrärahaa.

Kokonaisuudessaan investointibudjetti 5,1 milj. € alittui 0,5 milj. €, toteutuman ollessa 4,6 milj. €.

		TA 2023	TOT 2023	TA - TOT
		*1.000 EUR	*1.000 EUR	*1.000 EUR
INVESTOINTEJA VASTAAVAT SOPIMUKSET				
	Rakennukset	14 700	7 700	7 000
	, josta pelastuslaitoksen osuus	7 700	7 700	0
	Laite- ja kalustohankinnat	0	0	0
	ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	230	0	230
	Muut investoinnit	0	0	0
	Vuotuinen vuokravastuiden muutos	4 000	0	4 000
	, josta kuntien vuokravastuiden muutos	3 500	0	3 500
		14 930	7 700	7 230

2.9 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

	Talousarvio 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama	Poikkeama-%
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	%
Toimintakate	-386 995	-371 028	15 967	-4,1
Tilikauden alijäämä	-33 012	-19 255	13 757	-41,7
Investoinnit	-5 062	-4 449	613	-12,1
Vaikutus maksuvalmiuteen	-32 858	-55 997	-23 139	70,4

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Tuloslaskelma

KAINUUN HYVINVOINTIALUEEN TUOSLASKELMA

	2023		2022	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	18 126 854,51		0,00	
Maksutuotot	27 296 835,43		0,00	
Tuet ja avustukset	10 797 635,58		2 452 404,70	
Muut toimintatuotot	3 572 002,08	59 793 327,60	35 812,80	2 488 217,50
Valmistus omaan käyttöön		0,00		0,00
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-174 671 891,81		-1 145 886,13	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-35 726 001,33		-141 581,63	
Muut henkilösivukulut	-7 178 018,58		-17 809,90	
Palvelujen ostot	-153 870 871,69		-1 109 239,23	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-30 676 708,32		-29 731,10	
Avustukset	-8 134 582,09		0,00	
Muut toimintakulut	-20 562 828,50	-430 820 902,32	-33 185,10	-2 477 433,09
Toimintakate		-371 027 574,72		10 784,41
Valtion rahoitus		366 013 393,46		0,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	878 087,06		0,00	
Muut rahoitustuotot	156 254,66		11,86	
Korkokulut	-3 559 634,49		-10 651,22	
Muut rahoituskulut	1 071 747,19	-1 453 545,58	-145,05	-10 784,41
Vuosikate		-6 467 726,84		0,00
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-12 787 651,54		0,00	
Arvonalentumiset	0,00	-12 787 651,54	0,00	0,00
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot	0,00		0,00	
Satunnaiset kulut	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden tulos		-19 255 378,38		0,00
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		0,00		0,00
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		0,00		0,00
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)		0,00		0,00
Tilikauden yli-/alijäämä		-19 255 378,38		0,00

3.2 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelman rahavaroina 1.1.2023 on käytetty KILA:n hyvinvointialue- ja kuntajaoston lausunnon 2022/129 mukaisesti oikaistun avaavan taseen saldoja.

KAINUUN HYVINVOINTIALUEEN RAHOITUSLASKELMA

	2023		2022	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	-6 467 726,84		0,00	
Tulorahoituksen korjaukset	-133 311,00	-6 601 037,84	0,00	0,00
Investointien rahavirta				
Investointimenot		-4 580 192,01		-10 157,00
Toiminnan ja investointien rahavirta		-11 181 229,85		-10 157,00
Rahoituksen rahavirta				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		-8 070 336,40		0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	6 263 646,10		6 500,00	
Vaihto-omaisuuden muutos	-108 784,09		0,00	
Saamisten muutos	-7 915 269,19		-46 533,95	
Korottomien velkojen muutos	-34 984 989,39	-36 745 396,57	33 767 441,31	33 727 407,36
Rahoituksen rahavirta		-44 815 732,97		33 727 407,36
Rahavarojen muutos		-55 996 962,82		33 717 250,36
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	47 242 414,66		34 050 372,28	
Rahavarat 1.1.	<u>-103 239 377,48</u>	-55 996 962,82	<u>-333 121,92</u>	33 717 250,36

3.3 Tase

TASE

VASTAAVAA	2023	2022
A PYSYVÄT VASTAAVAT	163 294 566,13	0,00
I Aineettomat hyödykkeet	3 155 185,53	0,00
1. Aineettomat oikeudet	1 152 065,28	0,00
2. Muut pitkävaikutteiset menot	2 003 120,25	0,00
II Aineelliset hyödykkeet	158 938 801,48	0,00
1. Maa- ja vesialueet	755 902,56	0,00
2. Rakennukset	144 852 960,28	0,00
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 715 775,14	0,00
4. Koneet ja kalusto	9 134 481,03	0,00
5. Muut aineelliset hyödykkeet	270 007,83	0,00
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	209 674,64	0,00
III Sijoitukset	1 200 579,12	10 157,00
1. Osakkeet ja osuudet	828 347,50	10 157,00
4. Muut saamiset	372 231,62	0,00
B. TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 484 439,33	0,00
2. Lahjoitusrahastojen varat	126 243,14	0,00
3. Muut toimeksiantojen varat	1 358 196,19	0,00
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	72 732 070,86	34 148 041,79
I Vaihto-omaisuus	2 269 781,48	0,00
1. Aineet ja tarvikkeet	2 308 592,96	0,00
5. Ennakkomaksut	-38 811,48	0,00
II Saamiset	23 219 874,72	97 669,51
Pitkäaikaiset saamiset	22 743,99	0,00
2. Lainasaamiset	22 743,99	0,00
Lyhyt aikaiset saamiset	23 197 130,73	97 669,51
1. Myyntisaamiset	6 330 066,97	43 179,05
2. Lainasaamiset	21 519,68	0,00
3. Muut saamiset	5 340 413,59	53 615,94
4. Siirtosaamiset	11 505 130,49	874,52
IV Rahat ja pankkisaamiset	47 242 414,66	34 050 372,28
VASTAAVAA YHTEENSÄ	237 511 076,32	34 158 198,79

VASTATTAVAA	2023	2022
A OMA PÄÄOMA		
I Peruspääoma	-6 340 730,04	0,00
IV Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	12 914 648,34	0,00
	-19 255 378,38	0,00
C PAKOLLISET VARAUKSET		
2. Muut pakolliset varaukset	2 963 958,00	0,00
	2 963 958,00	0,00
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
1. Valtion toimeksiannot	10 294 803,84	6 500,00
2. Lahjoitusrahastojen pääomat	8 599 178,08	0,00
3. Muut toimeksiantojen pääomat	337 429,57	6 500,00
	1 358 196,19	0,00
E VIERAS PÄÄOMA		
I Pitkäaikainen	230 593 044,52	34 151 698,79
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	150 137 279,45	0,00
	150 137 279,45	0,00
II Lyhytaikainen	80 455 765,07	34 151 698,79
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 074 486,80	0,00
6. Ostovelat	20 675 146,05	70 262,67
7. Muut velat	5 261 666,72	76 116,49
8. Siirtovelat	46 444 465,50	34 005 319,63
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	237 511 076,32	34 158 198,79

3.4 Konsernilaskelmat

KONSERNIRAAHOITUSLASKELMA

	Konserni	
	2023	
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-7 080 248,81	
Tulorahoituksen korjaukset	-133 311,00	-7 213 559,81
Investointien rahavirta		
Investointimenot		-4 987 002,88
Toiminnan ja investointien rahavirta		-12 200 562,69
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	213 400,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-8 070 336,40	-7 856 936,40
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	6 263 646,10	
Vaihto-omaisuuden muutos	-108 784,09	
Saamisten muutos	-7 972 260,97	
Korottomien velkojen muutos	-34 860 630,36	-36 678 029,32
Rahoituksen rahavirta		-44 534 965,72
Rahavarojen muutos		-56 735 528,41
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	47 903 490,52	
Rahavarat 1.1.	-104 639 018,93	-56 735 528,41

KONSERNITASE

VASTAAVAA	2023	VASTATTAVAA	2023
PYSYVÄT VASTAAVAT	163 559 431,64	OMA PÄÄOMA	-6 276 156,76
Aineettomat hyödykkeet	3 583 826,57	Peruspääoma	12 914 648,34
Aineettomat oikeudet	1 197 589,69	Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	857 640,84
Muut pitkävaikutteiset menot	2 057 292,05	Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-20 048 445,94
Ennakkomaksut	328 944,83		
		PAKOLLISET VARAUKSET	2 963 958,00
Aineelliset hyödykkeet	159 197 377,39	Muut pakolliset varaukset	2 963 958,00
Maa- ja vesialueet	755 902,56		
Rakennukset	144 852 960,28	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	10 294 803,84
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 715 775,14	Valtion toimeksiannot	8 599 178,08
Koneet ja kalusto	9 393 056,94	Lahjoitusrahastojen pääomat	337 429,57
Muut aineelliset hyödykkeet	270 007,83	Muut toimeksiantojen pääomat	1 358 196,19
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	209 674,64		
		VIERAS PÄÄOMA	232 409 232,71
Sijoitukset	778 227,68	Pitkäaikainen	150 350 679,45
Osakkeet ja osuudet	405 996,06	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	150 350 679,45
Muut saamiset	372 231,62		
		Lyhytaikainen	82 058 553,26
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 484 439,33	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 074 486,80
Lahjoitusrahastojen varat	126 243,14	Saadut ennakot	3 296,97
Muut toimeksiantojen varat	1 358 196,19	Ostovelat	21 271 043,33
		Muut velat	5 327 444,67
VAIHTUVAT VASTAAVAT	74 347 966,82	Siirtovelat	47 382 281,49
Vaihto-omaisuus	2 269 781,48		
Aineet ja tarvikkeet	2 308 592,96	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	239 391 837,79
Ennakkomaksut	-38 811,48		
Saamiset	24 174 694,79		
Pitkäaikaiset saamiset	22 743,99		
Lainasaamiset	22 743,99		
Lyhyt aikaiset saamiset	24 151 950,80		
Myyntisaamiset	7 129 667,35		
Lainasaamiset	21 519,68		
Muut saamiset	5 474 533,74		
Siirtosaamiset	11 526 230,03		
Rahat ja pankkisaamiset	47 903 490,55		
VASTAAVAA YHTEENSÄ	239 391 837,79		

KONSERNIN TULOSLASKELMA**2023**

Toimintatuotot		67 818 724,46
Toimintakulut		<u>-439 457 970,15</u>
Toimintakate		-371 639 245,69
Valtion rahoitus		366 013 393,46
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	878 087,06	
Muut rahoitustuotot	161 757,01	
Korkokulut	-3 565 548,76	
Muut rahoituskulut	<u>1 071 308,11</u>	<u>-1 454 396,58</u>
Vuosikate		-7 080 248,81
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot		<u>-12 968 197,13</u>
Tilikauden alijäämä		-20 048 445,94

4 Liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot:

1. Pysyvät vastaavat on merkitty taseeseen hankintamenoön vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa pysyvien vastaavien liitetiedot. Pysyvien vastaavien sijoitusluontoiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoön tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen varastotavaroiden viimeisen keskihinnan mukaiseen hankinta-arvoon.

Rahoitusomaisuuden saamiset on merkitty taseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

2. Tuloslaskelma ja tase ovat Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston ohjeiden mukaisia. Niiden esittämistapaa ei ole muutettu edellisestä vuodesta.
3. Tilinpäätöksessä ei ole edelliseen vuoteen kohdistuvia oikaisuja.
4. Tilinpäätös ei ole edellisen tilikauden kanssa vertailukelpoinen. Hyvinvointialueen varsinainen toiminta on alkanut 1.1.2023.
5. Tilinpäätös ei sisällä aikaisempiin tilikausiin kohdistuvia tuottoja, kuluja eikä virheiden korjauksia.
6. Taseen yksittäiset erät eivät sisällä useisiin tase-eriin kuuluvia tietoja.
7. Tilinpäätökseen ei sisälly ulkomaanrahan määräisiä saamisia, velkoja tai muita sitoumuksia.

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet:

- Kainuun hyvinvointialueen konsernitilinpäätökseen on yhdistelty Kainuun Ateriapalvelut Oy ja NordLab hyvinvointiyhtymä suhteellisella pääosuusmenetelmällä.
- Sisäiset liiketapahtumat on vähennetty konsernin tiedoista.
- Tilinpäätökseen ei sisälly olennaisia pysyvien vastaavien sisäisiä katteita.
- Kainuun hyvinvointialue omistaa NordLab hyvinvointiyhtymästä 10,67 prosenttia, mikä on eliminoitu konsernissa.
- Vähemmistöosuuksia ei käsitellä konsernissa.
- Kainuun hyvinvointialue konsernissa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita.
- Kainuun hyvinvointialueen konsernin muodostavilla yhteisöillä on sama tilikausi eli 1.1.-31.12.2023.
- Konsernin muodostavissa yhteisöissä noudatetaan suunnitelman mukaisia poistoja.
- Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Suojaamistarkoituksessa tehty koronvaihtosopimus on esitetty liitetiedoissa kohdassa Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt. Hyvinvointialue on sitonut NIB:n pitkäaikaisen lainan vaihtuvan koronvaihtosopimuksella kiinteään korkoon (1,421 % + marg. 0,07). Korkojohdannaisista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana muiden rahoituskulujen oikaisuksi. Sopimus on voimassa 6.11.2047 asti.

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITETIETO 6			
Toimintatuotot tehtävälueittain (ulkoiset)	Konserni	Hyvinvointialue	
	2023	2023	2022
Sosiaali- ja terveystoimet	61 035 190,71	53 066 887,90	0,00
Pelastustoimi	170 171,91	170 171,91	0,00
Yleishallinto ja muut palvelut	6 568 635,44	6 556 267,79	35 812,80
Toimintatuotot yhteensä	67 773 998,06	59 793 327,60	35 812,80

LIITETIETO 7		
	Hyvinvointialue	
Valtion rahoitus	2023	2022
Sosiaali ja terveydenhuollon tehtävien rahoitus	357 300 857,46	0,00
Pelastustoimen tehtävien rahoitus	8 712 536,00	0,00
Lisärahoitus	0,00	0,00
Valtion rahoitus yhteensä	366 013 393,46	2 452 404,70

valmistelurahoitus

LIITETIETO 8		
	Hyvinvointialue	
Palvelujen ostojen erittely	2023	2022
Asiakaspalveluostot	89 906 929,20	0,00
Muiden palvelujen ostot	63 963 942,49	1 109 293,23
Hyvinvointialueen palvelujen ostot yhteensä	153 870 871,69	1 109 293,23

LIITETIETO 9		
	Hyvinvointialue	
Valtuustoryhmille annetut tuet	2023	2022
Keskustan Kainuun Piiri ry	69 000,00	422,00
Kristillisdemokraattien aluevaltuustoryhmä c/o KD Sotkamon paikallisosasto ry	6 000,00	670,00
Oulun Sosiaalidemokraattinen Piiri	18 000,00	0,00
Perussuomalaisten Kainuun Piiri ry	24 000,00	0,00
Kainuun Kokoomus ry	24 000,00	0,00
Kainuun Vihreät ry	9 000,00	0,00
Kainuun Vasemmisto ry	27 000,00	0,00
Valtuustoryhmille annetut tuet yhteensä	177 000,00	1 092,00

LIITETIETO 10

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Poistojen alaisten hyödykkeiden poistojen määrittämisessä käytetään ennalta laadittua Kainuun hyvinvointialueen aluehallituksen 12.9.2022 hyväksymää poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot lasketaan aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenosta arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Investointiohjelman hyväksymisen yhteydessä päätetään poikkeavista poistoajoista Kirjanpitolausunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston ohjeiden mukaisesti.

Poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

PYSYVIEN VASTAAVIEN JA MUIDEN PITKÄVAIKUTTAISTEN MENOJEN POISTOSUUNNITELMA

Poistotavat

- tasapoisto
- jäännösarvopoisto

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	Poisto aika vuosi/%	Poistotapa Tasa/Jäännös
Aineettomat oikeudet		
Muut aineettomat oikeudet	3 v.	Tasa
IT-ohjelmistot, lisenssit	3 v.	Tasa
Muut pitkävaikutteiset menot		
Kehittämismenot	3 v.	Tasa
Liiketarvike	3 v.	Tasa
IT-ohjelmistot (ei lisenssit)	3 v.	Tasa
Osallistuminen toisen yhteisön hankkeisiin	3 v.	Tasa
Osake- ja vuokrahuoneistojen peruserämenot	3 v.	Tasa
Muut pitkävaikutteiset menot	3 v.	Tasa
Ennakkomaksut aineettomista hyödykkeistä		
	Ei poistoa	Ei poistoa
Keskeneräiset hankinnat, IT-ohjelmistot	Ei poistoa	Ei poistoa
Keskeneräiset hankinnat, muut aineettomat hyödykkeet	Ei poistoa	Ei poistoa
AINEELLISET HYÖDYKKEET		
Maa- ja vesialueet		
Maa- ja vesialueet	Ei poistoa	Ei poistoa
Liittymismaksut - ei palautuskelpoiset (oma tontti)	Ei poistoa	Ei poistoa
Kiinteistöjen liittymismaksut -ei palautuskelpoiset (vuokratontti)	Ei poistoa	Ei poistoa
Rakennukset		
Asuinrakennukset	30 v.	Tasa
Hallinto- ja laitosrakennukset	30 v.	Tasa
Sairaalarakennukset	30 v.	Tasa
Talous- ja huolto-, yms. rakennukset	20 v.	Tasa
Muut rakennukset ja rakennelmat	20 v.	Tasa
Kallioluolat ja -tunnelit, väestönsuojat	30 v.	Tasa
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Maa- ja vesirakenteet (mm. puistot, paikoitusalueet, kadut)	15 v.	Tasa
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 v.	Tasa
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 v.	Tasa
Kuljetusvälineet		
Alukset ja muut uivat työkoneet	8 v.	Tasa
Henkilö - ja pakettiautot	5 v.	Tasa
Linja- ja kuorma-autot	7 v.	Tasa
Muut kuljetusvälineet	5 v.	Tasa
Lääkintälaitteet		
Muut lääkintälaitteet	5-7 v.	Tasa
Röntgenlaitteet	5-7 v.	Tasa
Laboratoriolaitteet	5-7 v.	Tasa
Muut koneet ja kalusto		
Muut liikkuvat työkoneet	5 v.	Tasa
Muut raskaat koneet	10 v.	Tasa
Muut kevyet koneet	5 v.	Tasa
IT-laitteet	3 v.	Tasa
Muut laitteet ja kalusteet	3 v.	Tasa
Viestintälaitteet (mm. puhelinkeskukset, telelaitteet, teleliikennevälineet)	10 v.	Tasa
Muut viestintälaitteet	5 v.	Tasa
Muut aineelliset hyödykkeet		
Taide- ja arvoesineet	Ei poistoaikaa	
Luonnonvarat	Ei poistoaikaa	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		
	Ei poistoaikaa	
Pysyvien vastaavien sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	Ei poistoaikaa	

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 15 000 euroa, on hyvinvointialueella kirjattu vuosikuluksi.

LIITETIETO 16		
Maa- ja vesialueiden erittely	Konserni	Hyvinvointialue
	2023	2023
Maa- ja vesialueet		
Kiinteistöjen liittymismaksut	372 231,62	372 231,62
Muut maa- ja vesialueet	755 902,56	755 902,56
Maa- ja vesialueet yhteensä	1 128 134,18	1 128 134,18

LIITETIETO 16	Osakkeet ja osuudet				
	Pysyvien vastaavien sijoitukset	Osakkeet konserniyhtiöt	Osakkeet omistusyht.yhteisöt	Hyv.yht.osuudet	Muut osakkeet ja osuudet
Hankintameno 1.1.	10 000,00	30 000,00	426 800,00	233 547,50	700 347,50
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	128 000,00	128 000,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	10 000,00	30 000,00	426 800,00	361 547,50	828 347,50
Arvonlennukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	10 000,00	30 000,00	426 800,00	361 547,50	828 347,50

LIITETIETO 16	JVK,,muut lainat- ja muut saamiset	
	Pysyvien vastaavien sijoitukset	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	372 231,62	372 231,62
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	372 231,62	372 231,62
Arvonlennukset	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	372 231,62	372 231,62

LIITETIETO 17-20							
Omistukset muissa yhteisöissä:							
Nimi	Y-tunnus	Hyvinvointialue omistusosuus	Konsernin omistusosuus	Hyvinvointialuekonsernin osuus (1000 €)			
Tytäryhteisöt				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	lilikauden voitosta/tappiosta	
Kainuun Ateriapalvelut Oy	3316522-3	100	100	8	0		-1
Yhdistelemättömät tytäryhteisöt							
Hyvinvointiyhtymät							
NordLab hyvinvointiyhtymä	2483868-4	10,67	10,67	169	1903		-709
Muut omistusyhteisyyhteisöt							
Valtion ja hyvinvointialueiden yhteiset yhtiöt							
Maakuntien Tilakeskus Oy	2809806-2						

LIITETIETO 21	2023	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamisten erittely		
Saamiset tytäryhteisöiltä		
Myyntisaamiset	0,00	0,00
Lainasaamiset	0,00	0,00
Muut saamiset	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	289,04
Yhteensä	0,00	289,04
Saamiset hyvinvointiyhtymiltä, joissa hyv.alue on jäsenenä		
Myyntisaamiset	0,00	147 038,51
Lainasaamiset	0,00	0,00
Muut saamiset	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	147 038,51
Saamiset osakkuus sekä muilta omistusyhteisyyksiltä		
Myyntisaamiset	0,00	0,00
Lainasaamiset	0,00	0,00
Muut saamiset	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00
Saamiset yhteensä	0,00	147 327,55

LIITETIETO 22	Konserni	Hyvinvointialue	
		2023	2022
Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät			
Pitkäaikaiset siirtosaamiset			
	0,00	0,00	0,00
Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä	0,00	0,00	0,00
Lyhytaikaiset siirtosaamiset			
Tulojäämät			
Siirtyvät korot	289 290,96	289 290,96	
Kelan korvaus työterveyshuollosta	921 340,00	900 000,00	
EU-tuet ja avustukset	104 114,09	104 114,09	
Muut tulojäämät	10 211 484,98	10 211 725,44	874,52
Tulojäämät yhteensä	11 526 230,03	11 505 130,49	874,52
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	11 526 230,03	11 505 130,49	874,52

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

LIITETIETO 23		
Oma pääoman erittely	Konserni	Hyvinvointialue
	2023	2023
Peruspääoma 1.1.	12 914 648,34	12 914 648,34
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	12 914 648,34	12 914 648,34
Muut omat rahastot		
Vahinkorahaston pääoma 1.1.	0,00	0,00
Siirto rahastoon	0,00	0,00
Siirrot rahastosta	0,00	0,00
Vahinkorahaston pääoma 31.12.	0,00	0,00
Muut rahastot yhteensä 31.12.	0,00	0,00
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	849 998,24	0,00
Siirto vahinkorahastoon	0,00	0,00
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	857 640,84	0,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-20 048 445,94	-19 255 378,38
Oma pääoma yhteensä	-6 276 156,76	-6 340 730,04

LIITETIETO 23	Hyvinvointialue
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä ja tulokset	2023
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	0,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-19 255 378,38
Kertynyt poistoero 31.12.	0,00
Vapaaehtoiset varaukset 31.12.	0,00
Kertynyt yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerä	-19 255 378,38

LIITETIETO 25	Hyvinvointialue
Pitkäaikaiset velat	2023
Joukkovelkakirjalainat	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	150 137 279,45
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00
Lainat muilta luotonantajilta	0,00
Saadut ennakot	0,00
Ostovelat	0,00
Muut velat	0,00
Siirtovelat	0,00
Pitkäaikaiset velat yhteensä	150 137 279,45

LIITETIETO 27	Konserni	Hyvinvointialue
Pakolliset varaukset	2023	2023
Muut pakolliset varaukset		
Vuokravastuut käyttämättä tiloista	0,00	0,00
Ympäristövastuut	0,00	0,00
Vahingonkorvausvastuut	0,00	0,00
Ei-suojaavien johdannaissop. negatiivinen käy	0,00	0,00
Osuus kuntayhtymän alijäämästä	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu (ky)	2 963 958,00	2 963 958,00
Muut pakolliset varaukset yhteensä	2 963 958,00	2 963 958,00

LIITETIETO 28	2023
Vieras pääoma	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille	
Saadut ennakot	0,00
Ostovelat	0,00
Muut velat	8 657,00
Siirtovelat	0,00
Yhteensä	8 657,00
Velat hyv.yhtymille, joissa hyv.alue on jäsenenä	
Saadut ennakot	0,00
Ostovelat	585 926,51
Muut velat	0,00
Siirtovelat	0,00
Yhteensä	585 926,51
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille	
Saadut ennakot	0,00
Ostovelat	0,00
Muut velat	0,00
Siirtovelat	0,00
Yhteensä	0,00
Vieras pääoma yhteensä	594 583,51

LIITETIETO 30	Konserni	Hyvinvointialue	
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	2023	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtovelat			
Tuloennakot	3 621 392,77	3 617 338,17	33 835 301,96
Menojäämät			
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksot	30 361 265,91	29 691 591,21	112 251,36
Muut palkkojen ja henkilökulusivukulujen jaksot	993 258,52	851 833,54	0,00
Korkojaksotukset	621 114,02	621 114,02	0,00
Muut menojäämät	11 785 250,24	11 662 588,56	57 766,31
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	43 760 888,69	42 827 127,33	170 017,67
Siirtovelat yhteensä	47 382 281,46	46 444 465,50	34 005 319,63

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

LIITETIETO 34

Vakuudet	Konserni	Hyvinvointialue
	2023	2023
Omasta puolesta annetut vakuudet		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	4 046,70	0,00
Yhteensä		

LIITETIETO 35

Vuokravastuut	Konserni	Hyvinvointialue
	2023	2023
Vuokravastuut yhteensä	18 846 193,92	18 646 597,92
Toimitilojen vuokravastuut	8 967 780,59	8 778 494,79
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	9 878 413,33	9 868 103,13
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	4 063 545,82	4 053 235,62
Nordlab hyvinvointiyhtymän koneiden ja laitteiden vuokravastuu	10 310,20	0,00
Nordea Rahoitus Suomi Oy	28 431,30	28 431,30
Tukirahoitus Oy	28 048,53	28 048,53
Op Yrityspankki Oyj	1 528 794,96	1 528 794,96
Danske Bank	3 918,00	3 918,00
3StepIT	1 525 415,00	1 525 415,00
Toyota Finance Finland Oy	6 805,62	6 805,62
Siemens Financial Services Ab	307 541,80	307 541,80
Arval Oy	624 280,41	624 280,41
Myöhemmin maksettavat	5 814 867,51	5 814 867,51
Nordea Rahoitus Suomi Oy	87 661,31	87 661,31
Tukirahoitus Oy	30 855,03	30 855,03
Op Yrityspankki Oyj	2 409 171,69	2 409 171,69
Danske Bank	8 898,00	8 898,00
3StepIT	2 410 431,09	2 410 431,09
Siemens Financial Services Ab	335 420,25	335 420,25
Arval Oy	532 430,14	532 430,14

LIITETIETO 38				
Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konserni		Hyvinvointialue	
	2023	2022	2023	2022
Sopimusvastuut (hankkeet)	255 910,00	0,00	255 910,00	0,00
Arvonlisäveron palautusvastuu (investoinneista)	34 734 928,46	0,00	34 734 928,46	0,00
Nordea Rahoitus Suomi Oy, yrityskortit	185 980,13		185 980,13	0,00
Koronvaihtosopimus nro 4859700				
Koronvaihtosopimus 4859700 on tehty yksittäisen lainan (Nordic Investment Bank, lainannumero L7211) korkorisikin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus tehty ajalle 6.11.2017 - 6.11.2047.				
Laskennallinen pääoma	71 529 411,76	0,00	71 529 411,76	0,00
Koron määrä	964 303,90	0,00	964 303,90	0,00
Markkina-arvo	8 000 085,29	0,00	8 000 085,29	0,00
Puolangan kunta, riita-asia hallinto-oikeus, eläkemenoper. maksut suoritehinnoissa	100 000 - 500 000	0,00	100 000 - 500 000	0,00
Sitoutuminen kuntien rakennushankkeisiin	7 700 000,00		7 700 000,00	

Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot

Kainuun hyvinvointialueen henkilöstön lukumäärä toimialueittain

LIITETIETO 39	2023			2022		
	Vakinen	Määräaikainen	Yhteensä	Vakinen	Määräaikainen	Yhteensä
Hallinto	1	0	1	0	0	0
Järjestämisen tuki	32	36	68	0	0	0
Tuotannon hallinto- ja tukipalvelut	327	60	387	0	0	0
Terveysten ja sairaanhoidon palvelut	1 256	304	1 560	0	0	0
Akuuttihoito ja pelastuksen palvelut	330	85	415	0	0	0
Sosiaali- ja perhepalvelut	391	107	498	0	0	0
Ikäihmistien palvelut	751	181	932	0	0	0
Yhteensä			3861	Ei ole eritelty v. 2022		15

LIITETIETO 40	Hyvinvointialue	
	2023	2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	217 522 118,75	1 305 277,66
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	53 792,97	0,00
Henkilöstökulut yhteensä	217 575 911,72	1 305 277,66

LIITETIETO 41	Hyvinvointialue	
	2023	2022
Luottamushenkilön palkoista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
Kainuu Kokoomus ry/Kainuu	3 879,00	4 320,00
Keskusta Kainuun piiri ry	12 240,50	16 630,00
Oulun sos.dem. piiri	4 775,00	4 216,00
Kainuun Vasemmisto ry	8 861,00	6 266,00
Perussuomalaiset Kainuun piiri ry	2 035,00	2 722,00
Kainuun Vihreät ry	2 136,00	1 851,00
Kristillisdemokraatit Kajaani	174,00	138,00
Kristillisdemokraatit Kuhmo	223,00	258,00
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	34 323,50	36 401,00

LIITETIETO 42	Hyvinvointialue	
	2023	2022
Tilintarkastajan palkkiot	78 456,51	83 402,04
Tilintarkastajan lausunnot	1 520,00	0,00
Tarkastuslautakunnan avustaminen	0,00	0,00
Muut palkkiot	0,00	0,00
Palkkiot yhteensä	79 976,51	83 402,04

Eriytetyt tilinpäätökset ja muut eriytetyt laskelmat:

Kilpailulain 30 d § perusteella eriytettävää toimintaa ei ole, euromääräiset rajamäärät ei täyty.

Luettelot ja selvitykset

Luettelo käytetyistä kirjanpito kirjoista ja säilytysmuoto v. 2023

Kainuun hyvinvointialue		Säilytysmuoto
Pääkirjanpito	Päiväkirja	sähköinen arkisto
	Pääkirja	sähköinen arkisto
Osakirjanpidot	Palkkakirjanpito	
	- ansioerittely	sähköinen arkisto
	- palkkalaskelmat	sähköinen arkisto
	- vuosilistaus verottajalle	sähköinen arkisto
	Ostoreskontra	
	- toimittajat, avoimet erät	sähköinen arkisto
Myyntireskontra		
- asiakkaat, avoimet erät	sähköinen arkisto	
Varastokirjanpitojärjestelmä		
- inventaariluettelo	sähköinen arkisto	
Käyttöomaisuus- kirjanpito	Tapahtumaluettelo	sähköinen arkisto
Tilinpäätös	Tase-erittelykirjat	sidottu kirja

Ulkoisen laskennan tositelajit ja tositenumerosarjat

Kainuun hyvinvointialue

TOSITELAJIT

Nimitys	Laji	Tositenumeroväli
Käyttöom.hankinnat ja myynnit	AA	10000000-109999999
Kirjanpitosite	AB	100000000-109999999
Poistokirjaukset	AF	30000000-399999999
Käyttöom.kirj: netto	AN	100000000-109999999
Investointien purku	AZ	200000000-299999999
Konekielinen tiliote	BA	60000000-699999999
Epävarmat saamiset	BC	110000000-119999999
Ostomaksu, autom.	BM	240000000-249999999
Tiliotetapaht. muut	BS	700000000-799999999
Ennakkosuoritukset	DA	160000000-169999999
Asiakkaat - hyvitys	DG	160000000-169999999
Korkolasku	DK	200000000-209999999
Luottotappiot	DL	210000000-219999999
Myyntilaskut, hyvityslaskut	DR	180000000-189999999
Asiakkaat - tasaus	DT	900000000-909999999
Myyntisuor. (autom.)	DV	170000000-179999999
Myyntisuor. (man.)	DZ	140000000-199999999
Euro - pyöristysero	EU	200000000-299999999
Ulkoinen numero	EX	200000000-299999999
Tilinpäätöstitteet	FS	800000000-809999999
Toimittajatosite	KA	170000000-179999999
Ostolaskut PSOP	KB	13000004-135999999
Toimittajat -hyvit.	KG	170000000-179999999
Toimittajat - netto	KN	100000000-109999999
Tilin ylläpito	KP	480000000-489999999
Ostolaskut Rondo	KR	190000000-199999999
Sisäisten laskujen kuittaus	KS	150000000-159999999
Toimittajat - tasaus	KT	590000000-599999999
Toimittajat -maksu	KZ	150000000-159999999
Hammashuoltolaskutukset	L1	9000000000-9999999999
Terveysterveystoimintalaskutukset	L2	9000000000-9999999999
Pegasos työterveyslaskutus	L3	9000000000-9999999999
Effica potilaslaskutus	L4	9000000000-9999999999
Liittymä Hellevi	L5	9000000000-9999999999
Komartek vesilaskutus	L6	9000000000-9999999999
Komartek lämpölaskutus	L7	9000000000-9999999999
ProConsona sosiaalityö	L9	9000000000-9999999999
Liittymä kassajärjestelmä	M1	9000000000-9999999999
Liittymä kassajärjestelmä Pankki- ja luottokortit	M2	8100000000-8199999999
Liittymä ProExellent (palkka)	M3	9000000000-9999999999
Liittymä Aqua vesilaskutus	M4	9000000000-9999999999
Exel-liittymä	M5	9000000000-9999999999
Liittymä WebMarela	M6	8200000000-8299999999
M2 matkalaskut	M8	84000000-84999999
ML-tilitys	ML	470000000-479999999
Nimikkeen hinnanmuutos	PR	480000000-489999999
Hyvitys - nettosuor.	RA	510000000-519999999
Korkolaskut	RC	3000000000-3999999999
Lasku - ostotilauksellinen	RE	510000000-519999999
Myyntilaskut	RV	100000000-199999999
Muistiotositteet	SA	10000000-109999999
Muistiotositteet (excel)	SB	12000000-129999999
Käteisalenn. Kirjaus	SC	10000000-109999999
Kassatosite	SK	13000000-13999999
Rondo muistiotosite	SR	10500000-10599999
Pääkirjatilien tasaus	ST	390000000-399999999
Jälkikirjaustosite	SU	10000000-10999999
Tiedonsiirto	UE	40000000-49999999
Tavaraluovutus	WA	490000000-499999999
Tavaravastaanotto	WE	500000000-509999999
Inventointitosite	WI	490000000-499999999
Varast.otto/toimitus	WL	490000000-499999999
Tav.vast.otto netto	WN	500000000-509999999
Lindorff tilitykset	ZL	17000000-179999999
Maksukirjaus	ZP	200000000-209999999
Pankki - täsmäytys	ZR	200000000-209999999
Maksuselvitys	ZV	200000000-209999999

5 Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä

Kajaanissa 25.3.2024

Kainuun hyvinvointialueen aluehallitus ja hyvinvointialuejohtaja
(sähköiset allekirjoitukset)

Jukka Lindberg, hyvinvointialuejohtaja

Heikki Huotari, aluehallituksen puheenjohtaja

Heli Moilanen, aluehallituksen 1. varapuheenjohtaja

Markku Oikarinen, aluehallituksen 2. varapuheenjohtaja

Erja Helttunen, jäsen

Harri Peltola, jäsen

Esa Ahonen, jäsen

Aki Räisänen, jäsen

Merja Kyllönen, jäsen

Airi Mäkinen, jäsen

Miikka Kortelainen, jäsen

Tea Heikkinen, jäsen

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Kajaanissa 22.4.2024

BDO Audiator Oy, tilintarkastusyhteisö

Tiina Mikkonen-Brännkärr

JHT, KHT

